

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1. Σ3.41 Φ2.0028

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΡΙΘΜ. 69-70-71

ΕΤΟΣ 7^{ΟΝ}—1933

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 7

ΛΘΗΝΑΙ

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑΤΑ

ΣΕ ΚΟΡΗ

Είσουν των ζωντανων, παιδίμου αβγερινος
το φως σου πριν μας λείψει·
Πέθανες κι' είσαι τώρα εσπερινος
προς των νεκρων τα ύψη.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ

Για τα παλιά μας χρόνια, αγαπητη,
για τα καλάμας χρόνια,
ας πιούμε πάλι μια χεροπιαστοι
για τα παλιάμας χρόνια.

Αγάπη πώς μπορεί παλια να ξεχαστει ;
να λιώσει σαν τα χιόνια ;
Αγάπη πώς μπορεί παλια να ξεχαστει
απ τα καλάμας χρόνια ;

Στις ανθισμενες πύκνες με χαρα
σα διο πετούσαμε τρυγόνια,
Μα αγκάθια τώρα μας ματώνουν κοφτερα
στα γερικάμας χρόνια.

Για τα παλιάμας όμως χρόνια, αγαπητη,
για τα καλάμας χρόνια,
ας πιούμε πάλι μια χεροπιαστοι
για τα παλιάμας χρόνια.

ΣΕ ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΗ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥ
Στον ώμο παίρνει το σταμνι
και για νερο παγαίνει
κυπαρισσένια και λιγνη
γοργη χαριτωμενη

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

"ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

Ετησία . . . . Δραχ. 50
Εξάμηνος 25
Ετησία εξωτερικού δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Εμβάσματα, συνεργασία και
ό,τι άλλο σχετικό με το περιοδικό
στέλλονται στη διεύθυνσι:

Καν Μαριέτταν Μινώτου
Δεrigny 49 - Αθήναι

Διαφημήσεις: Ολόκληρος σελίς εξωφύλλου δραχ. 350
Ημίσεια 200

Si prega di prendere nota che l'indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua direttrice Signora Marietta Minotto è
via Derigny 49. Atene.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ποιήματα

Μεταφράσματα.— Σε κόρη.— Πρωτοχρονιάτικο.—
Σε φαντασμένη.— Σ' αμάξι γλωσσους.— Μοιρο-
λόγι

Σε μιὰ όνειροπαρμένη . . . . .

Από τους Ήρακλείδες του Εϋρυπίδη . . . . .

Ζαφείρια είναι τὰ μάτια σου (Χάϊνε) . . . . .

Νίκη . . . . .

All' illustre Sp. De Biasi . . . . .

Εαποστάματα . . . . .

Διήγημα: Σεξ—άπηλ . . . . .

Μελέτες

Μουσικά χειρόγραφα του Μαντζάρου . . . . .

Το Βυζαντινό Θέατρο . . . . .

Τιμάρια εν Ζακύνθω . . . . .

Τὰ πρώτα έτη του εν Κερκύρα Θεάτρου . . . . .

Επτανησιακαί αναμνήσεις . . . . .

Αναλογία (γλωσσολογικά) . . . . .

Ιστορικά σημειώματα Ζακύνθου από τὰ Βενετικά
άρχεια . . . . .

Το επίγραμμα στον τάφο της Ίσαβέλλας . . . . .

Πνευματική Ζωή: Γράμματα στον Άγγελο Σικελιανό για το «Διθύ-
ραμβο του Ρόδου» των κ. κ. Τσάτσου, Κωστή Παλαμά, Γ. Γρυπάρη,
Samuel Baud—Bonny, Ν. Παπα, Αντοέα Χόρβαρι, Δημοπούλου, Ε.
Clement.— «Ο Φοντουρισμός στην Αθήνα», του κ. Σπύρου Μινώτου.

Θεατρική Κίνηση: «Εθνικό Θέατρο—Πορτλάρος» Σπύρου Μινώτου.

Βιβλιοκρισίες: Άγγελου Σικελιανού: «Ο Διθύραμβος του Ρόδου» από
τον Τέλλο Άγρα.— Αθηνάς Ταρσούλη: «Μαντώ Μαυρογένους» από την
κ. Μαριέττα Μινώτου.

Νέα βιβλία.— Εφημερίδες και Περιοδικά.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ Δικηγόρος άσκηθείς παρά τῷ κ. Άν. Μάτσει.
Σόλωνος 99.— Αθήναι.— Δεrigny 49.

Ετοιμο για τύπωμα

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΛΕΟΠΑΡΝΤΙ

«Ο Ποιητής του Έρωτα και του Θανάτου»

Εἴταν καθάρια τα νερα,
και σκύβοντας να πάρει,
μέσα μ' ακράτητο θωρα
τα κάλλητης καμάρι.

Και λέει : Το κρίμα' ναι βαρυ
τέτια λαιμα κρουστάλι
του Γιάνη εδω ναν τα χαρει
η χωριανη η αγκάλη.

Κακος βοριας φυσομανα...
ω νια με τόσο νάζι
τήρα το χάρο που περνα
και σ' ερωτοματιάζει.

Αχνή σε λίγο και χλωμη
σιδ στρώμα παραδέρνεις
και το καμαρωτο κορμι
στην αγκαλιά του γέρνεις.

Σ' ΑΜΑΞΙ ΓΛΩΣΣΟΥΣ

Αν ίσως και κατρακυλας
καθως τη γλώσσα της κυρας
εσυ κι' αητους θα ξεπεράσεις.
Μααν είσαι σαπιο σαν αφτη,
κι' αν κουβαλας ένα γατι,
δυο βήματα πριν πας θα σπάσεις.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Φυτέβω μια τρανταφυλλια,
ω νάρθει η άνοιξη ν' ανθίσει,
και στο πλεβρότης μια μηλια,
ω τον καλον να δω καιρο
και το δεντρι που λαχταρω
να μου καρποφορήσει.

Μον ήρθε βαρυχειμώνια,
ω την τρανταφυλλια μην πάρει !
μ' ανέμους και με παγωνία
ω τί βαθια βαθια η πληγη
οταν τη βεήκα μιαν αβγη
κατάξερο κλωνάρι.

Κι' ήρθαν σκουλήκια στη μηλια,
ω μοναχα η μηλια μου μένει ;
στις ρίζες κάνουνε φωλια,
ω λίγο λίγο πιο χλωμη
γέρνει η μηλιάμου μια στιγμη
στο χώμα μαραμένη.

Και τώρα απόμεινα ορφανη,
ω χαροσπάρσχη μητέρα !
διχως τιμόνι και πανι,
ω τώρα πια άλλο δεν ποθω
παρα στον τάφου το βυθο
να αναπαφτω μια μέρα.

Γενάρης 1933

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΟΝΕΙΡΟΠΑΡΜΕΝΗ

Για τή μικρή ζωή μας δέ χρειάζονται
τόσα όνειρα κ' ιδέες· τὰ τραγούδια
τῶν ποιητάδων σβύνουν καὶ μαραίνονται,
μπροστὰ σέ δυὸ νιοθέριστα λουλούδια.

Ἡ φαντασία σου ἡ τρελλή σέ πλάνεψε,
κι' ἀπὸ τὰστέρια κύτταξες τὴ γῆ σου.
Ἀνθρωπος σιὸ ταξίδι δέ σ' ἀκλούθησε,
θεϊκὸ δέ βρῆκες ταίρι τῆς ψυχῆς σου.

Ὅσο ψηλά, φτωχή μου, κι' ἂν ἀνέβηκες,
κι' ἂν τόνισες τῆς νίκης τὸν παιᾶνα,
εἶσ' ἓνα στόμα πού πεινᾷ· δὲν τράφηκες
ἀπ' τοῦρανοῦ ὅπως πίστευες, τὸ μᾶνα.

Κι' ὅμως ἐδῶ ποιὸς ξαίρει ἂν δέ σέ πρόσμενε,
κάποιο μικρὸ κι' ὀλόθερμο σπιτάκι,
πέντε ἔξη πεῦκα εὐωδιαστὰ ὀλοτρόγυρα,
μιὰ λάμπα μὲς τὴ νύχτα, κ' ἓνα τζάκι,

καὶ μιὰ καρδιά... τώρα κι' αὐτὴ θ' ἀτόνισε,
θὰ στέρων' ὁ παλμὸς πού ἦταν γιὰ σένα.
Ποῦ θ' ἀκουμήσης ; Πνίγεται μὲς στὸ ἄπειρο,
καὶ κάτω ἐδῶ τὰ πάντα σοῦ εἶναι ξένα !

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. ΣΑΡΡΟΥ
Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΡΑΚΛΕΙΔΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ (*)

Μακαρία

Ξένοι, νὰ μὴ με πάρετε γιὰ ἀνέντροπη
σὰν ἔξω βγῆκα : πρῶτα αὐτὸ παρακαλῶ.
Κεῖναι γιὰ τὴ γυναῖκα τὸ καλύτερον
ἢ σιωπὴ κῆ φρονιμάδα, κῆσυχη
νὰ κάθεται στὸ σπίτι της. Μὰ βγῆκα ἐδῶ
τοὺς στεναγμούς σου, Ἰόλαε, σὰν ἄκουσα,
χωρὶς νὰ εἶμαι ὁ μέγας τοῦ σπιτιοῦ μου ἐγώ.
Ἄλλὰ—σὰν εἶμ' ἀρμόδια κάπως, ἐπειδὴ
πάρα πολὺ μὲ γνοιᾶζει γιὰ τὰ δέρφια μου—
γι' αὐτὰ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου ἐπιθυμῶ
νὰ μάθω μήπως στᾶλλα βάσανα κοντὰ
τρῶει τὴν καρδιά σου καμιά νέα συμφορὰ !

Ἰόλαος

Κόρη μου, ἀξίζει ἀπὸ καιρὸ νὰ σ' ἐπαινῶ
ἀπ' ὅλα τοῦ Ἡρακλῆ τὰ τέκνα πλειότερο.
Κεμεῖς θαρρῶντας πὼς καλοτελείωσεν
ὁ δρόμος μας, στὸ ἐνάντιο ξαναπέσαμε.
Κεῖν ἄλλῃσαν οἱ μάντες, ὅπως λέει αὐτός,
στῆς Δήμητρας τὴν κόρη γιὰ νὰ σφάξουμε,
μήτε μοσχάρι, μήτε ταῦρο, ἀλλὰ γενιᾶς
εὐγενικῆς παρθένα, σὰν τὸ θέλουμε
κεμεῖς νὰ ζοῦμε, μὰ κῆ χώρα νὰ εὐτυχεῖ.
Κῆτσι ἀποροῦμε τώρα τί νὰ κάνουμε
κι οὔτε παιδιὰ δικὰ του λέει νὰ σφάξει αὐτός,
οὔτε ἄλλου κανενός. Καὶ δίχως ξάστερα
νὰ μοῦ τὸ πεῖ, μὰ μ' ἔναν τρόπο λέει αὐτός :
ἂν κάπως ἀπ' αὐτὰ δὲ θὰ ξεμπλέξουμε ;
πρέπει νὰ βροῦμε κάποιο ἄλλον τόπον ἡμεῖς,
Αὐτὸς θέλει νὰ σώσει τὴν πατρίδα του.

Μακαρία

Ἔτσι λοιπὸν μποροῦμε νὰ γλυτώσουμε ;

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Ἰόλαος

Ἔτσι κι' ὅσο γιὰ τᾶλλα τὰ πετύχαμε.

Μακαρία

Λοιπὸν μὴν τρέμεις πιά τὸ δόρυ τὸ ἐχτρικὸ
τῶν Ἀργιτῶν· καὶ μόνη μου ἐγώ, γέροντα
προτοῦ νὰ λάβω προσταγὴν εἶμ' ἔτοιμη
γιὰ νὰ πεθάνω κι ἀντικρίσω τὴ σφαγὴ.
Καὶ τί θὰ ποῦμε ἂν βρίσκει χώρ' αὐτὴ σωστὸ
κίνδυνο μέγα νὰ φορτώνεται γιὰ ἡμᾶς,
κεμεῖς ποὺ ο' ἄλλους δίνουμε τὰ βάσανα,
ἐνῶ μποροῦμε γλυτωμένοι νὰ εἴμαστε,
νὰ φεύγουμε ἀπ' τὸ θάνατο ; Δὲ γίνεται.
Γιατὶ καὶ γιὰ περίγελο θ' ἀξίζαμε
προσπέφτοντας στοὺς θεοὺς νᾶναστενάζουμε,
κὲνῶ τέτοιος πατέρας μᾶς ἐγέννησε
δειλοὶ κατόπι νὰ φαίνωμαστε· κι' αὐτὰ
πρέπουν ποτὲ σ' ἀνθρώπους μὲ φιλότιμο ;
Κάλλια θαρρῶ—ποὺ νὰ μὴ γένει αὐτὸ ποτὲς—
ἢ πόλη τούτη ἂν θὰ παρθεῖ, νὰ πέσω ἐγώ
στὰ χέρια τῶν ἐχτρῶν μας, κι ἀφοῦ βάσανα
τραβήξω, ἂν κεῖμαι ἀπὸ πατέρα εὐγενικό,
πάλι νὰ πάω στὸν Ἄδη. Μὰ πῶς νὰ γυρνῶ
ἐδῶ κῆκεῖ, διωγμένη ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ ;
Ντροπὴ δὲν θᾶχω τότε σὰ θᾶπει κανεὶς :
«Τί ἤρθετε ἐδῶ μὲ κλόνους ἱκετευτικούς,
ἀφοῦ τὴ ζωὴ σας τόσο λογαριάζετε ;
Φευγάτε ! Δὲ βοηθοῦμε τοὺς δειλοὺς ἡμεῖς.»
Ἄλλ' ὅμως οὔτε, κι ἂν χαθοῦν τὰ δέρφια μου
κὲγὼ γλυτώσω, ἐλπίζω νὰ εὐτυχίσω πιά.
—γιατὶ πολλοὶ τοὺς φίλους των ἀρνήθησαν.—
Καὶ ποιός νὰ πάρει θὰ ἤθελε γυναῖκα του
μιὰν ἔρμη κόρην ἢ παιδιὰ νὰ ἔχει ἀπὸ ἐμέ ;
Λοιπὸν δὲν εἶναι κάλλιο νὰ πεθάνω πιά
παρὰ νὰ πάθω τέτοια, ποὺ δέ μου ἀξίζαν ;
Κι αὐτὰ θᾶπρεπαν πλειότερο σ' ἄλλη καμιά,
ποὺ νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ γενιά, καθὼς ἐγώ.
Τώρα ὁδηγήσετέ με, ποὺ τὸ σῶμα μου
πρέπει νὰ πέσει θύμα, στεφανώστε με,
κι ἀρχίστε ἀμέσως τὴ θυσία, ἂν θέλετε.
Νικᾶτε τοὺς ἐχθροὺς μας· τὴ ζωὴ μου ἐγὼ
τὴ δίνω θέλοντάς μου κι ὄχι ἀθέλητα.

Καὶ λέγω πὼς πεθαίνω γιὰ τὰ δέρφια μου
καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Γιατὶ βρῆκα ἐγὼ
τῇ ζωῇ περιφρονώντας εὖρεμα λαμπρό :
νὰ φήσω τῇ ζωῇ μου πολυξάκουστη.

Κορυφαῖος τοῦ χοροῦ

Ἄχ ! τὶ νὰ πῶ τὸ μέγα λόγο ἀκούοντας
τῆς κόρης ὅπου θέλει γιὰ τὰ δέρφια της
νὰ σκοτωθεῖ ; Ποιὸς τάχα λόγια θ' ἄλεγε
πὶ ἐυγενικά ; ποιὸς τάχα αὐτὰ θὰ τᾶκανε ;

Ἰόλαος

Κόρη, δὲν εἶναι τὸ κεφάλι σου ἀπ' ἄλλου,
μὲν εἶσαι σπέρμα ἀπὸ τῇ θεϊκῇ ψυχῇ
ἐκείνου, τοῦ Ἑρακλῆ· κενῶ τὰ λόγια σου
τὰ καμαρώνω, κλαίγω γιὰ τὴν τύχη σου.
Μὰ θὰ σοῦ πῶ πὶ δίκια πῶς θὰ γένουνταν :
Ὅλες τὶς ἀδελφές σου θὰ φωνάξω ἐδῶ,
κῆπετα σ' ὅποια θὰ τῆς ἔπεφτε ὁ λαχνός,
αὐτὴ γιὰ τὴ γενιά της νὰ πεθάνει πιά.
Δὲν εἶναι δίκιο νὰ χαθεῖς δίχως λαχνό.

Μακαρία

Μὲ τὸ λαχνὸ τῆς τύχης δὲν πεθαίνω ἐγὼ·
ἐδῶ δὲν εἶναι χάρη, γέρο· μὴν τὸ λές.
Ἄλλ' ἂν θὰ τὸ δεχθεῖτε καὶ θελήσετε
νὰ μεταχειριστεῖτε ἐμένα πρόθυμη,
δίνω τῇ ζωῇ μου θέλοντας ἐγὼ σ' αὐτούς,
χωρὶς κανεὶς νὰ μὲ ἀναγκάσει.

Ἰόλαος

Ἀλίμονον!

Αὐτός σου ὁ λόγος σου εἶναι εὐγενικώτερος
κι ἀπὸ τὸν πρὶν· κέκεϊνος ἦταν φρόνιμος,
ἀλλὰ περνᾷς τὴν τόλμη μὲ τὴν τόλμη σου,
καὶ μ' ἄλλον λόγο, πὶδ καλόν, τὸ λόγο σου.
Κι ὅμως παιδί μου μήτε σὲ παρακινῶ,
μήτε καὶ σ' ἐμποδίζω νὰ θυσιαστεῖς.
Κι ἂν θὰ πεθάνεις, ὄφελεις τὰ δέρφια σου.

Μακαρία

Φρόνιμα λές· νὰ μὴ φοβᾷσαι τὸ αἶμα μου
μὴ σὲ μολύνει· θὰ πεθάνω ἐλεύθερα !
Ἔλα κοντά μου, γέροντα· σιὰ χέρια σου
νὰ ξεψυχήσω θέλω· πεπλοσκέπασε

τὸ σῶμα μου· καὶ τώρα πάγω ἀτάραχη
στὸ φόβιο ἀγῶνα τῆς σφαγῆς μου, ἂν εἶμαι ἐγὼ,
καθὼς κανχιοῦμαι, κόρη τοῦ πατέρα μου.

Ἰόλαος

Δὲν ἔμπορῶ στὸ θάνατό σου νὰ σταθῶ.

Μακαρία

(δείχνοντας τὸ βασιλιά Δημοφῶντα)

Μὰ παρακάλει τοῦτον νὰ μοῦ βγεῖ ἡ ψυχὴ
στῶν γυναικῶν τὰ χέρια κι ὄχι τῶν ἀντρῶν.

Δημοφώντας

Αὐτὰ θὰ γένουν, ὦ παρθένα δύστηνη,
γιατὶ κεγὼ θὰ αἰσθάνουμαι ντροπὴ γι' αὐτό,
νὰ μὴ σοῦ κάνουν τὴν προεπούμενη τιμὴ,
γιὰ πολλοὺς λόγους, καὶ γιὰ τὴν ἀντρεία σου
καὶ γιὰ τὸ δίκιο. Ἐσύ 'σαι ἡ τολμηρότατη
γυναῖκα ἀπ' ὅσες εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.
Μὰ ἔμπρός! ἂν θέλεις, τούτους καὶ τὸ γέροντα
μὲ τὰ ὑστερνά σου λόγια χαιρετώντας πιά.

Μακαρία (Στὸν Ἰόλαο).

ὦ γέροντα, σοῦ ἀφήνω γειά, σοῦ ἀφήνω γειά!
καὶ διδασχέ μου νὰ 'ναι τοῦτα τὰ παιδιὰ
ὅμοια μ' ἐσένα, φρόνιμα στὸ καθετὶ
κι' ὄχι ἄλλο παραπάνω : καὶ τοὺς φτάνει αὐτό.
Προσπάθα νὰ τοὺς σώσεις ἀπ' τὸ θάνατο,
πρόθυμος ὄντας. Εἴμαστε παδιά σου ἐμεῖς·
σιὰ χέρια τὰ δικά σου ἀναθρεφτήκαμε.
Βλέπεις ἐμὲ τὴν ἡλικία τοῦ γάμου μου
δίνω γι' αὐτὰ καὶ πάγω νὰ θυσιασθῶ.
Κεσεῖς ἐδῶ συμμαζωμένα, ἀδέρφια μου,
εὐτυχισμένα νᾶστε μ' ὅλα τὰγαθὰ,
ποὺ τώρα θὰ σφαχτεῖ γι' αὐτὰ ἡ καρδούλα μου!
Τὸ γέροντα, τὴ μάνα τοῦ πατέρα μου
τὴ γριὰν Ἀλκμήνη, ποῦναι μὲς στὰ δώματα,
κι αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς ξένους μας τιμᾶτε τους.
Κι ἂν πάλι ἐπαλλαχτῇ ἀπὸ τὰ βάσανα
καὶ θεοὶ ποτὲ ἂν σᾶς δώσουν σι' ἄργος γυρισμό,
νὰ θυμηθῇτε ἐκείνην ποὺ σᾶς γλύτωσε,
πῶς πρέπει στὴν πατρίδα νὰ τὴν θάψετε.
Μοῦ ἀξίζει δίκια· ἀφοῦ δὲ δειλίασα γιὰ ἐσᾶς,

ἀλλὰ γιὰ τὴ γενιά μου θυσιάστηκα.
 Αὐτὰ θὰ τᾶχω ἀντὶ παιδιῶν καὶ παρθενιάς
 γιὰ θησαυρό, στὸν Ἄδη ἂν εἶναι κάτι τί.
 Ἄμποτες ὅμως νὰ μὴν εἶναι τίποτε.
 Γιατὶ ἂν φροντίδες κέκεϊ κάτου θᾶχουμε
 οἱ μελλοθάνατοι ὅλοι, τότε πιά κέγώ
 δὲν ξέρω πού νὰ πᾶμε· γιατί ὁ θάνατος
 στὰ βάσανα λογιέται μέγα γιαιτρικό.

(Ἔχει συνέχεια)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μ. ΣΑΡΡΟΣ

Χ Α Ί Ν Ε

ΖΑΦΕΙΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Ζαφείρια εἶναι τὰ δυὸ τὰ μάτια σου
 κι' εἶναι γλυκά κι' ὅλο γελοῦνε·
 χαρὰ σ' ἐκείνον, πού κυττάζουνε
 κι' ἀπ' τὴν καρδιά τὸν χαιρετοῦνε.

Διαμάντι εἶναι ἡ καρδιά σου ὀλόφωτο
 πού ἀστράφτει καὶ λαμποκοπάει.
 χαρὰ σ' ἐκείνον, πού τὸν χαίρεται
 κι' ὀλόθερμη γι' αὐτὸν χτυπάει.

Ρουμπίνια εἶνε τὰ δυὸ τὰ χεῖλη σου,
 πού πειὸ ὥμορφα δὲ θὰ βρεθοῦνε·
 χαρὰ σ' ἐκείνον, ὅπου ὀλόγλυκα
 γι' ἀγάπη πάντα τοῦ μιλοῦνε.

Ἄχ, ἤθελα νὰ τὸν ἐγνώριζα,
 πού σοῦχει τὴν καρδιά παρμένη·
 Ἄχ, μέσ' σ' τὸ δάσος ἂν τὸν εὑρίσκα—,
 ὅλη ἡ χαρὰ του ἦταν χαμένη.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

Γ. ΛΑΜΠΕΛΕΤ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΜΑΝΤΖΑΡΟΥ

Μοῦ ἐδόθη πρὸ καιροῦ ἡ εὐκαιρία νὰ ἰδῶ μερικά μουσικά χειρόγραφα τοῦ Νικολάου Μαντζάρου, τῶν ὁποίων ἀπορῶ πῶς πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ ἦταν εἰς ὅλους μας ἄγνωστος ἡ ὑπαρξίς. Μεταξὺ αὐτῶν ἰδιαιτέρως εἴλκυσαν τὴν προσοχή μου μερικὲς μελωδίες τοῦ συνθέτου τοῦ ἐθνικοῦ μας ὕμνου—ὅπως π.χ. ἡ γνωστὴ «Φαρμακωμένη»—καθὼς καὶ μερικὰ σονέττα τοῦ Πετράρχη, μελοποιημένα ὅμως ἀπὸ τὸν Μάντζαρο μὲ ἐντελῶς ἀκαδημαϊκὸ—γιὰ νὰ μὴ πῶ σχολαστικὸ—τρόπο, πού δὲν ἀνταποκρίνεται διόλου πρὸς τὸ γεμάτο χάρι καὶ δροσιὰ λυρικὸ ποιητικὸ περιεχόμενό τους.

Ἄρκετό μουσικὸν ἐνδιαφέρον βρῆκα ἀκόμα ὅτι ἔχουν μερικὲς παραλλαγὰς ὠρισμένων στροφῶν τοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου τοῦ Σολωμοῦ, οἱ ὁποῖες θὰ ἦσαν ἄξιες ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μελέτης. Ὅτι ὅμως κατὰ τὴν γνώμη μου μεταξὺ ὅλων τῶν χειρογράφων παρουσιάζει περισσότερον ἐνδιαφέρον εἶνε μιά σειρά μαθημάτων ἀρμονίας προωρισμένων γιὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Φιλαρμονικῆς Κερκύρας στὴν ὁποίαν ὁ Μάντζαρος ἐδίδασκεν ἀνώτερα θεωρητικὰ μαθήματα καὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ μέγας ἐμπυχωτὴς καὶ ὁ ἀκάματος προστάτης. Καὶ λέγω ὅτι τὰ χειρόγραφα αὐτὰ παρουσιάζουν τὸ περισσότερον ἐνδιαφέρον, διότι γιὰ μένα ὅτι κυρίως διακρίνει τὴν καλλιτεχνικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Μαντζάρου πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸ ἀμφιβόλου ἀξίας δημιουργικὸν του ἔργο στὴ μουσικὴν, εἶνε ἡ ἀξία τὴν ὁποίαν εἶχεν ὡς θεωρητικὸς καὶ ὡς διδάσκαλος πού ὀλοφύχως καὶ ἀφιλοκερδῶς ἀφιερώθηκε στὸ εὐγενικὸν ἔργο νὰ μορφώῃ ὅσους ἰδίως ἀπὸ τὴ λαϊκὴ τάξι εἶχαν ἀληθινὴν ἀγάπην καὶ κλίσι γιὰ τὴ μουσικὴν.

Γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐφθάνεν ὁ Μάντζαρος πολλὰς φορὰς νὰ κἀνὴ πραγματικὰς θυσίας πού τὸν ἀνύψωναν σὲ ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀλτρουϊσμοῦ καὶ εὐγενείας ψυχῆς, ἀρκεῖ νὰ συλλογισθῇ κανεὶς—καθὼς μᾶς λέει στίς ἱστορικὰς σημειώσεις του ὁ Δε Βιάζης—ὅτι γιὰ νὰ εἰσπρέσῃ κάποτε νὰ διδάξῃ τὴ μουσικὴν, μὲ τὴ σοβαρότητα πού αὐτὸς ἤθελε, σ' ἓνα φτωχὸ παιδί πού εἶχε πραγματικὸ μουσικὸν ταλέντο, καὶ πού, ἐπειδὴ ἐσυντηροῦσε μὲ τὴν ἐργασία του τὴν οἰκογένειά του, δὲν τοῦ ἔμεινε καιρὸς γιὰ τὴ μελέτη πού τοῦ ἐχρειάζετο, ἐφθασε στὸ σημεῖο νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴ συντήρησιν ὅλης τῆς οἰκογενείας του γιὰ νὰ δυνηθῇ τὸ παιδί αὐτὸ νὰ ἀφιερωθῇ ἐξ ὀλοκλήρου στίς μουσικὰς μελέτας.

Ὡς μουσικὸς θεωρητικὸς ὁ Μάντζαρος δὲν ὑπῆρξεν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ συνήθους. Ἀποδεικνύει τοῦτο μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ὅτι πολλοὶ στὴν Ἰταλία τὸν ἔκριναν ἄξιο νὰ διαδεχθῇ στὴ διεύθυνσιν καὶ στὴ

διδασκαλία στὸ Ὁδεῖο Νεαπόλεως τὸ διάσημο Zingarelli. Τὴν ἐκτίμησιν αὐτὴν δὲ τὴν εἶχαν στὴν Ἱταλίαν οἱ εἰδικοί γιὰ τὸ Μάντζαρο κυρίως γιὰ τὸ ὅτι οὗτος ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πειὸ βαθεῖς γνώστας ἑνὸς πρακτικοῦ συστήματος διδασκαλίας τῆς ἁρμονίας, τὸ ὁποῖον γιὰ πολλὸν καιρὸν ὑπῆρξεν ἡ βᾶσις τῆς διδασκαλίας τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς ἀντιστίξεως στὸ Ὁδεῖο τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ ὁποίου δὲν θεωρῶ ὅτι στερεῖται ἐνδιαφέροντος νὰ δώσω συνοπτικῶς μίαν ἰδέαν στὸν ἀναγνώστη στὸ παρὸ σημειωμὰ μου.

Τὸ πρακτικὸν αὐτὸ σύστημα ἁρμονίας ἀνήκει στὸν παλῆθ θεωρητικὸ Fenaroli, ὁ ὁποῖος σ' αὐτὸ συνένωσεν, ἐταξινόμησεν καὶ ἔδωκε τέλειαν μορφήν στὰ μαθηήματα τοῦ διασήμου Durante καὶ ἀπετέλεσεν ἓνα εἶδος πρακτικῆς εἰσαγωγῆς στὴν ἁρμονικὴ καὶ ἀντιστικτικὴν ἐπιστήμην, ἡ ὁποία ὑπῆρξε γιὰ μακρότατα χρόνια ἐν χρήσει στὰ καλλίτερα Ὁδεῖα τῆς Ἱταλίας καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθησαν σχεδὸν ὅλοι οἱ μεγάλοι μουσουργοὶ ποὺ ἐτίμησαν τὴν σχολὴν τῆς Νεαπόλεως. Ἡ ἐν λόγω πρακτικὴ εἰσαγωγή στὴν ἁρμονικὴν ἐπιστήμην διαιρεῖται εἰς ἕξ μέρη: τὸ πρῶτον εἶνε μία ἐκθεσις ἀπὸ στοιχειώδεις θεωρητικὰς ἀρχάς, τὸ δεῦτερον εἶνε ἀφιερωμένο στὴ μελέτη τῶν διαφωνιῶν (dissonanze), τὸ τρίτον περιλαμβάνει παραδείγματα ὅλων τῶν διαφόρων κινήσεων ποὺ εἴμπορεῖ νὰ κἀνῃ τὸ βαθύτερον μέρος τῆς ἁρμονίας (basso). Στὰ τρία πρῶτα μέρη ὁ μαθητὴς ἔχει μπροστά του ἓνα basso τὸ ὁποῖον συνοδεύεται ἀπὸ ἀριθμοὺς ποὺ ὀρίζουν τίς συγχορδίας μὲ τίς ὁποῖες πρέπει νὰ ἐναρμονισθῇ. Στὸ τέταρτον μέρος οἱ ἀριθμοὶ ἐξαφανίζονται καὶ ἡ προσπάθεια τῆς σκέψεως γίνεται πειὸ δύσκολη. Τέλος τὸ πέμπτον καὶ τὸ ἕκτον μέρος περιλαμβάνουν ποικιλώτατα παραδείγματα **κανόνων, θεμάτων καὶ φουγκῶν** ἀκόμα. Στὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ δυσκολία αὐξάνει ἀκόμα.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ πρακτικὸν αὐτὸ σύστημα διδασκαλίας τῆς ἁρμονίας, ἐξεταζόμενο μὲ τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν, φαίνεται πολὺ φτωχὸ καὶ περιορισμένο. Πρόκειται κυρίως γιὰ μιὰ φυσικὴ καὶ λογικὴν ἐναρμόνισιν τῶν κλιμάκων **μεῖζονος καὶ ἐλάσσονος** κατ' ἀνιούσαν καὶ κατιούσαν διεύθυνσιν, λεγόμενη «regola dell'ottava» καὶ χρησιμεύουσα στὸν μαθητὴ ὡς ἓνα εἶδος τυφλοσύρτη ποὺ τοῦ δίνει τὸ κλειδί τῆς πάντοτε μὲ ὁμοῖον τρόπο ἐναρμονίσεως κυρίως ὅλων τῶν μελωδικῶν κινήσεων τοῦ βαθυτέρου μέρους τῆς ἁρμονίας (basso) μὲ σχετικὸς κανόνας γιὰ τίς μετατροπῆς (modulazioni), καθυστερήσεις (ritardi), μουσικὰς ἀλύσεις (progressioni) κτλ.

Ἄν εἶνε φτωχὸ καὶ περιορισμένο τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς ἐναρμονίσεως τοῦ Fenaroli, τὰ (bassi) του ὅμως (τὰ λεγόμενα καὶ partimenti⁽¹⁾ progressisi) ἐξετάζομε ἀπὸ μίαν καθαρῶς μουσικὴν ἀποψιν

—καθὼς μᾶς λέει σὲ μιὰ μελέτη του καὶ ὁ παλῆθ γάλλος ἀκαδημαϊκὸς L. Vitet—ἔχουν μίαν ἀναμφισβήτητη αἰσθητικὴν ἀξίαν, ἀντίθετα δὲ πρὸς ἄλλα μουσικὰ θεωρητικὰ συστήματα ποὺ ἀναγκάζουν τὸν μαθητὴ νὰ σπαταλῇ ἄδικα γιὰ χρόνια τίς μελέτες του. τὸ πνεῦμα του καὶ τοὺς κόπους του, μὲ τὸ νὰ ἐναρμονίζῃ συχνὰ bassi ἀντιμουσικά, μὲ συγχορδίας ποὺ ἔχουν μόνον ἀκαδημαϊκὴν ἂν ὄχι σχολαστικὴν ἀξίαν, τὸ σύστημα τοῦ Fenaroli συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος τῶν μαθητῶν τοὺς ὁποῖους εἰσάγει βαθμυδὸν καὶ κατ' ὀλίγον στὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς συνθέσεως καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς μορφῆς, καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ μουσικοῦ συνθέματος.

Τέτοιο μὲ λίγα λόγια εἶνε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μουσικὸ θεωρητικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον, ὡς καὶ παραπάνω εἶπα, ἐμόρφωσε τοὺς μεγαλειτέρους μουσουργοὺς τῆς σχολῆς τῆς Νεαπόλεως, καὶ τοῦ ὁποίου ὁ Μάντζαρος ὑπῆρξε τέλειος κάτοχος, ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὴν μελέτη τοῦ δημιουργικοῦ του ἔργου—στὸ ὁποῖον συναντᾶται αἰσθητὴ ἡ ἐπίδρασις του—καὶ ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν μουσικῶν χειρογράφων τὰ ὁποῖα προανέφερα, τῶν ὁποίων τὸ ἥμισυ, ἂν ὄχι τὰ τρία τέταρτα, δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ μία ἐκθεσις μαθημάτων ἁρμονίας, τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ πνεῦμα τοῦ ἁρμονικοῦ συστήματος τοῦ Fenaroli, καὶ εἶνε ἀνεπτυγμένα εἰς πίνακας μεγάλους καὶ μικροὺς, ὅπου μπρὸς στὰ μάτια τῶν μαθητῶν παρουσιάζονται καλλιγραφικῶς ὅλοι οἱ κανόνες κυρίως τοῦ basso τῆς ἁρμονίας καὶ ὅλες οἱ ἁρμονικὲς συμπτώσεις καὶ ἁρμονικοὶ συνδυασμοὶ ποὺ φαίνονται βγαλμένοι ἀπὸ τὴν regola dell'ottava. Οἱ πίνακες αὗτοι ἦσαν ὡς φαίνεται προωρισμένοι νὰ ἀναρτηθοῦν στοὺς τοίχους τῶν τάξεων θεωρητικῆς διδασκαλίας τῆς Φιλαρμονικῆς Κερκύρας, γιὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς βοήθημα τὴν ὥρην τῆς διδασκαλίας στὸν Μάντζαρό, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀφιερῶσει τὸ μεγαλειότερον μέρος τῶν κόπων του καὶ τῆς ἐνεργητικότητός του στὸ νὰ μορφώῃ μουσικῶς μὲ τὴν γνωστὴ του ἀφιλοκέρδεια κυρίως τίς λαϊκὰς τάξεις. Ἡ δὲ εὐγενὴς αὐτὴ προσπάθειά του τοῦ νὰ σκορπίσῃ τὰ πλούσια μουσικά του φῶτα στὸν μουσικῶς τότε ἀμόρφωτον λαόν, καθὼς καὶ ἡ θετικὴ καὶ ὄχι συνήθης μουσικὴ θεωρητικὴ μόρφωσίς του εἶνε γιὰ μένα, —ὡς καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ σημειώματός μου εἶπα—, τι κυρίως διέκρινε τὴν καλλιτεχνικὴν του φυσιογνωμίαν, πολὺ περισσότερον ἢ σὺν ἀπὸ τὸ ἀξιόλογο μὲν ἀλλ' ὄχι καὶ τόσον σημαντικὸ δημιουργικὸ του ἔργο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΕΛΕΤ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΜΟΔΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΣΠΥΡΟΥ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΣΞΞ-ΑΠΗΛ

(Διήγημα)

Περίεργο νᾶναι μελαγχολικὸς ὁ Ἀντρέας! Αὐτὸς ἦταν πάντα κε-
φάτος. Μὰ τί νὰ τὸ κάμει τὸ κέφι! Κατὰ βάθος ἦταν ἓνας πικραμέ-
νος ἄνθρωπος. Ὅχι πὼς εἶχε πίκρες, ἀλλὰ πραγματικὴ χαρὰ, ἐσωτε-
ρική, δὲν εἶχε ποτέ. Αὐτὴν πού δειχνε τῇ δημιουργοῦσε ὁ ἴδιος.
Μιὰν ἐξωτερικὴν χαρὰ πὺν δὲν εἶχε οὔτε τὸ λόγο τῆς οὔτε τῇ θέσῃ τῆς.

Τῇ χαρὰ τῆς καρδιᾶς δὲν τὴν ἤξερε κἄν.

Δὲν εἶχε ἐρωτευθεῖ ποτέ! Δὲν εἶχε ὄνειρα, μήτε ἐνθουσιασμούς.

Συλλογικῶς ἦταν ἐρωτευμένος μὲ ὅλα μαζὶ τὰ τσαχπίνικα κορίτσια,
Αὐτὰ ἦταν ἡ προτίμησή του. Μὲ τῇ φαιμελητά του — ἂν εἶχε — δὲν
κράταγε πολλὰς σχέσεις. Ἦταν ψυχρὸς ἄνθρωπος.

Ὑπᾶλληλος, τριγύριζε μόνος πότε στὸ ἓνα μέρος καὶ πότε στὸ
ἄλλο. Εἶχε καλὴ θέσῃ καὶ ἀρκετὴ περιουσία. Τῇ δουλειᾷ του τὴν ἔκανε
καλὰ καὶ ἦταν ἀγαπητὸς στὸν κόσμον. Χαριτιά, πιωτὰ — ὅλα μὲ μέτρο.
Διαρκῶς τὸ τσιγάρο στὸ στόμα. Κεῖνο πὺν τὸν διασκέδαζε πολὺ ἦταν
τὰ κορίτσια. Γυναικᾶς δὲν ἦταν, ἀλλὰ τοῦ ἄρεσε ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ
φλέρτ καὶ τοῦ ἔρωτα, πὺν δημιουργεῖ γύρω του ὁ ὠραιόκοσμος. Ἡ
γυναικᾶ ἐξασκοῦσε μιὰν ὠρισμένη γοητεία πάνου του. Ἀλλὰ τὰ θέλ-
γητρα τοῦ ἔρωτα δὲν τὰ δοκίμασε ποτέ. Καλὰ-καλὰ δὲν ἤξερε τί ἀκρι-
βῶς ἦταν. Τὸν ἔβλεπε στὰ μάτια τῶν δεσποινίδων τῆς ἐπαρχίας πὺν
κατάτρωγαν τοὺς κομπόους νέους — τοὺς ξένους ἰδίως —, στὰ λόγια
πὺν ἀντάλλαγαν μὲ θερμὸ τόνον, σὲς προτιμήσεις, σὲς προθυμία καὶ
καρδιοχτύπια τους, σὲς λάμψη τῆς χαρᾶς τους, σὲς ἔμπαιναν οἱ ἀγα-
πημένοι τους, στὸν ἐρωτικὸ ἠλεκτρισμὸ δυὸ καρεκλῶν κοντὰ-κοντὰ, ἢ
στὰ τέτ-ᾱ-τέτ ἑνὸς νέου καὶ μιᾶς νέας, σὲς γωνιὰ τῆς σάλας. Δὲν
ἦταν βέβαια κομπὸς σὲς αὐτούς· νέος ὅμως ἦταν καὶ μάλιστα ξένος.

Σὲς ἄκουγε πὼς ἡ τάδε ἐπαρχία ἔχει τσαχπίνικα κ' ἐλεύθερα κο-
ρίτσια, ἔπερνε μετάθεσιν καὶ τράβαε ἴσια. Γινόταν ἀγαπητὸς, ἔπιανε
φίλους, μὰ τὰ κορίτσια τοῦ δείχνονταν ἀδιάφορα. Τὰ κινηγοῦσε τότε.
Τοῦ κάκου! Καὶ δὲν τὸν ἔμελλε, δὲν παραπονιόταν γι' αὐτό, δὲ ζη-
τοῦσε στὸν ἑαυτὸ του τὴν ἐξήγησιν.

Τοῦ ἔφτανε νὰ τὰ πειράζει, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ ἔμπαζε κάποια.
Ὑπῆρχε τὸ μέλλον! Ἴσως ὅμως νὰ μὴ σκεφτότανε οὔτε καὶ αὐτό. Κάτι
ὅμως περίμενε πάντα. Περίμενε τὸ τσαχπίνικο κορίτσι, πὺν θὰ τοῦ
μιλοῦσε μὲ τὸν ἴδιον ἐρωτικὸ τόνον ὅπως στοὺς ἄλλους.

Ἡ καρδιά του ἦταν ἄδεια. Σ' ὅλον αὐτὸ τὸν ὠραιόκοσμον δὲν εἶχε
καμιὰ προτίμησιν. Σὲ μιὰ ὥρα φλερτάριζε ὅλα γραμμὴ τὰ κορίτσια. Αἰ-
σθανόταν τὴν ἀνάγκη τοῦ ἔρωτα; Ἡ καρδιά του καὶ ἡ ἰδιοσυγ-

κрасία του δὲ θὰ τοῦδιναν ἀπάντησιν σ' αὐτὸ τὸ ἐξώτημα.

Ἦταν κρύος. Τὸν ἔρωτα τὸν ἔβλεπε σὲς ἓνα ἐξωτερικὸ φαινόμενο —
σὲς τὸν ἥλιον. Δὲν ἀπογοητευόταν ποτέ. Τὰ πλησίαζε, τὰ πείραζε μὲ
ὀλιγόλογα. Πάντα τὰ ἴδια. Τὸ κάθε κορίτσι ἤξερε ἀπὸ πρὶν τί θὰ τοῦ
ἔλεγε ὁ Ἀντρέας. Τὰ μάτια του τὰ ἔτρωγαν, ἀλλὰ ἦταν ἀκίνητα.

Δὲν εἶχε τὸ ΣΞΞ-Ἀπὴλ, ἐπὶ τέλους!

* *

Ὅταν βαρυνόταν τὴν ἐπαρχία γύριζε σὲς τὴν Ἀθήνα — στὸ θησαυρὸ
τῶν κοριτσιῶν. Βαρυνόταν τὰ τρεξίματα καὶ τὸ κυνήγι. Καθόταν στὰ
Χαντεῖα ἢ ἀνέβαινε βαρυετὰ τὴν ὁδὸ Σταδίου. Καμιὰ φορὰ προχω-
ροῦσε ὡς τὸ Ζάππειον. Ἀλλὰ καὶ δῶ τὰ ἴδια. Τὰ κομπᾶ, τὰ ἐλεύθερα,
τὰ διαβολοκρίτσα τῆς πρωτεύουσας, πὺν ἔφερνε τὸ καθένα τους
μαζὶ ἓναν ὀλόκληρον ἐρωτικὸν κόσμον, περνοῦσαν βιαστικά, δίχως νὰ
τὸν προσέχουν, δίχως νὰ δίδουν σημασία στὰ πειράγματά του, στοὺς
πόντους του, κρύους καὶ αὐτούς, ποῦβγαίναν ἀπὸ τὸ στόμα του, δίχως
πνοή, δίχως θέρη, σὲς νὰ παραμιλοῦσε μονάχως.

Καὶ οἱ «χυλόπτες» ἀκόμα δὲν τοῦκταν ἐντύπωσιν. Τῷβρισκε φυ-
σικώτατο. Χαμογελοῦσε ἄκακα καὶ ἔακολουθοῦσε τὸν περίπατό του,
ἀργά, νωχελικά, ἀδιάφορα...

Συνέβη καὶ τὸν πρόσεξεν κάποτε ἓνα κορίτσι, ἀναγκαστικά, στὸ
τραῖνον — μιὰ, δυὸ φορὲς, σὲς κατέβαινε στὸν Πειραιᾶ. Καθόταν ἀπέ-
ναντί της. Τὴν τρίτη φορὰ ἦταν συντροφευμένο μὲ ἄλλο ἓνα. Τὰ κοι-
τοῦσε ἄπληστα. Αὐτὲς γελοῦσαν καὶ ἡ μιὰ κουβέντιαζε τὴν ἄλλη δει-
χνοντάς τον μὲ τὰ μάτια.

— Νέο κουστοῦμι σήμερον... χὰ χὰ, χὰ...

Τί νᾶθελε νὰ πεῖ αὐτό;

— Μὲ γελᾶνε; θέλουν νὰ πιάσουν κουβέντα;

— Νὰ τοὺς μιλήσω; νὰ κάμω τὸ σοβαρό;

Δίσταζε. Τὸ τραῖνον σταμάτησε καὶ τ' ἀκλούθησε. Γύρισαν γιὰ μιὰ
στιγμὴ τὸ κεφάλι τους, ἔσκασαν τὰ γέλοια κ' ἔτρεξαν πηδιχτὰ καὶ
χαρούμενα ἔμπρός.

Ὁ Ἀντρέας στάθηκε, τὰ κοίταξε ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν,
ὡς πὺν χάθηκαν, καὶ προχώρησε πάλιν, ἀργὰ νωχελικά.

Γύριζε ἀπὸ δωμάτιον σὲ δωμάτιον κάθε μῆνα. Ἐκεῖ θᾶβρισκε δί-
χως ἄλλο κανένα νόστιμον κορίτσι, ὅπως ὅλοι οἱ μεκιάρηδες. Ἐβρι-
σκε πολλὰ καὶ ὡς πὺν νὰ κλήσει ἢ συμφωνίαν γιὰ τὸ δωμάτιον τοῦδι-
ναν μειδιάματα κ' ἐλπίδες ἄφθονες. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τᾶχανε.
Ἐβρισκε ἀπὸ τὸ ἴδιον τοῦδιναν τοὺς πῆγαιναν σὲς κινηματογράφους, σὲς ραν-
τεβίου, ποῖος ἔβρισκε τοῦδιναν φυσικόν. Καμιὰ φορὰ, ἀνεβαίνον-
τας, καὶ συναντοῦσε. Τοὺς ἔλεγε λόγια γλυκά, «ὑπονοούμενα» γιὰ ἐκ-
δρομὰς καὶ τέτοια. Τὴν ἄλλη μέρα ἡ σπιτονοικοκυρὰ θὰ τοῦκτανε ὑπαι-
νιγμούς γιὰ γάμον.

Ἐπῆρχαν ὅμως καὶ κορίτσια ποὺ τὸν πρόσεχαν. Καὶ ὁμορφα μάλιστα. Ἀλλὰ—τὸ διαισθανόταν—αὐτὸ δὲν ἦταν ἔρωτας. Δὲν ἔβλεπε τὴν λάμψη τοῦ στὰ μάτια τους, στοὺς τρόπους τους. Καλωσύνη μονάχα. Δὲν ἦταν κείνο, ποὺ γύρευε στὰ τσαχπίνικα κορίτσια. Τὴν ζωντάνεια ! Αὐτὰ ἦταν ὁμορφα ναί, ἀλλὰ μαζεμένα, νοικοκυρεμένα, σοβαρὰ—τί πλήξη!,—«καλὰ κορίτσια». Ἀπὸ κείνα ποὺ γενιοῦνται, μεγαλώνουν, μαθαίνουν καλοὺς τρόπους, πιάνο, γιὰ νὰ παντρευτοῦν ἕναν νέο «καθῶς πρέπει», μὲ «σειρά», μὲ «μετρητὰ κατὰ μέρος», στὸν ὁποῖο νὰ δώσουν ζυγισμένη τὴν καρδιά τους, νὰ τοῦ φτιάξουν σπίτι, παιδιά.

Ἔ, αὐτὰ τὰ κορίτσια οὔτε νὰ τ' ἀκούσει ὁ Ἀντρέας! Τάβρισκε μὲ τὴ σειρά του κι' αὐτὸς «ἀδιάφορα». Δὲν ἤθελε καλωσύνη, προστασία αὐτός· ἤθελε περιπέτειες. Ἀπὸ αὐτὲς ποὺ κάνουν τοὺς νέους εὐτυχισμένους, ποὺ τοὺς δονίζουν τὴν καρδιά, καὶ τοὺς βάζουν ὁλόκληρους σὲ δράση. Ἐνῶ τὰ κορίτσια ποὺ τὸν ἤθελαν, αὐτὰ τὰ «καλὰ κορίτσια» ἦταν ἕνα βάρος. Καὶ ἄρκετὰ τοῦ ἦταν βάρος ὁ ἑαυτός του. Ἦταν ἔρωτας σερβιρισμένος, ἕτοιμος, ποὺ δὲν τοῦλειπε γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ παρὰ τὸ στεφάνι.

Κι αὐτὸς ἤθελε τὰ χάδια τοῦ τσαχπίνικου κοριτσιοῦ.

Καὶ περίμενε καὶ περίμενε...

* *

Μὰ γιατί λοιπὸν ἦταν μελαγχολικὸς κείνη τὴν ἡμέρα ; Μπά, κάθε ἄλλο! Ἦταν, ἀπλῶς, σκεπτικός. Τοῦχαν κάμει πρόταση γάμου μὲ ἕνα ὁμορφο κορίτσι μ' ἄρκετὴ προίκα. Ἄν δὲ μεσολαβοῦσε αὐτὴ ἡ «πρόταση» θάταν ἐνθουσιασμένος. Τὸ κορίτσι ἦταν ὅπως τῷ θελε. Νὰ δεχτεῖ τώρα, νὰ μὴ δεχτεῖ; Ἄς ἀφήσει νὰ μιλήσει πρῶτα ὁ δικηγόρος του γιὰ τοὺς ὅρους κι' ἔπειτα βλέπομε. Μιά πρόφαση στὸ κάτω κάτω, μίαν ἀφορμὴ γι' ἀναβολή. Δὲ θὰ δεσμευόταν ἂν μάθαιναν ὁ δικηγόρος του τοὺς ὅρους.

Παντρειά ; Μὰ αὐτὸς τέτοιο πράγμα δὲν τὸ σκεφτόταν. Ἦθελε μονάχα νὰ νοιώσει τὴν καρδιά του νὰ κινηθεῖ· νὰ τὸ νοιώσει αὐτὸ ἀπὸ ἕνα κορίτσι, ποὺ θὰ τὸν ἔβγαζε ἄθελά του ἀπὸ τὴ μονοτονία τῆς ζωῆς του, τῆς ζωῆς αὐτῆς δίχως ἔρωτα.

Μετά, μετὰ ἄλλο ζήτημα τί θὰ γινόταν.

Ὁ δικηγόρος τὰ βόηκε ὅλα ἐν τάξει. Καμιά ἀσυμφωνία. Μιά μονάχα : Νὰ μὴν ἀργήσουν τὰ στέφανα. Τὸ εἶδε κι ὁ Ἀντρέας τὸ κορίτσι καὶ πείστηκε. Τσαχπίνικο μὲ ἔξυπνα μαῦρα μάτια, μὲ κορμὶ ζωντανό, εὐγλωττο, μορφωμένο, καλομαθημένο. Ἀλλὰ πάλι διστάζει ὁ Ἀντρέας. Δικηγόρος ὅμως ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, συγγενολοῖ τῆς ἀπὸ τὴν ἄλλη, νίκησαν καὶ δισταγμοὺς καὶ ἀναβολές.

Κι' ὁ Ἀντρέας βρέθηκε παντρεμένος μὲ τὸ τσαχπίνικο κορίτσι...

* *

Ἀγαπησιάρα ἡ Κικὴ τὸν περιποιόταν, κρεμόταν στὸν λαιμό του, τοῦκανε χίλια χάδια, μὰ ὁ Ἀντρέας ἔμενε κρύος. Τὰ χάδια τοῦ φαινόταν βάρος. Ἦταν σὰν συμβατικά, ὑποχρεωμένα. Ἡ καρδιά του δὲν εἶχε ἀλλάξει. Δὲν κινόταν. Ἡ κάθε τρυφερότητα τῆς Κικῆς τοῦ φαινόταν σὰν παρασκευασμένη ἐπίθεση. Δὲν ἔβρισκε τὸν ἑαυτό του ἐνθουσιασμένο. Δὲν ἐνοιωθε τὴν ἐρωτικὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ ἔβλεπε στοὺς ἄλλους. Μπορεῖ νάχε κι ἀναπτυγμένη περισσότερο τὴ διαίσθησή, τὰ χάδια νὰ μὴν ἦταν γνήσια, αὐθόρμητα. Μὰ τ' εἶναι αὐτά ! Παράπονο κανένα δὲν μπορούσε νὰ εἶχε στὴν Κικὴ. Γιὰ τίποτα. Καμιά ἀπαίτηση. Καμιά ιδιοτροπία. Σ' ἀνταμοιβὴ τῆς τρυφερότητός της δὲν τοῦ ζητοῦσε οὔτε ἕνα χάδι !

Φαινόταν σὰν νάκαμνε ἡρωϊκὰ τὸ καθήκον τῆς, δίχως ἀπαίτηση γι' ἀνταπόδοση. Κάποτε, ἄρραιά, τοῦλεγε μὲ καλωσύνη, ἐνῶ κρεμιόταν στὸ λαιμό του.

— Μὰ ἀγκάλιασέ με, φίλησέ με καὶ σύ ! Γέλασε !

Καὶ τῆς χαμογελοῦσε τότε. Μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο ὅταν ὅπως ἔτρωγε τὶς «χυλόπητες».

Στὰ μάτια τῆς δὲν ἔβρισκε τὴν ἀνυπομονησία καμιάς ἀπάντησης, σ' ὅτι τόσο προκλητικὰ τοῦ ζητοῦσε.

Καὶ στὴν ἐντίμ ζωὴ τους δὲν ἦταν περισσότερο διαχυτικός ὁ Ἀντρέας. Ἀνταπόδιδε ἕνα ἐλάχιστο μέρος ἀπὸ ὅτι τὸ χυτὸ ἐκεῖνο κορμὶ εἶχε δικαίωμα.

Ἔτσι ἡ ζωὴ του δὲν ἄλλαξε καὶ πολύ.

Περπατοῦσαν τώρα δυὸ ἀντὶς ἕνας—ἀργά, νοηελικά. Πολυλογᾷς δὲν ἦταν ποτέ. Τὰ λίγα λόγια του τὰ μοίραζε τώρα σ' αὐτὴν καὶ στοὺς φίλους του. Καὶ ἡ ἑξωτερικὴ του ἀκόμα χαρὰ λιγότενε. Γινόταν ὁλοένα σοβαρώτερος. Κοιτοῦσε ἀκόμη τὰ τσαχπίνικα κορίτσια, μὰ δὲν τὰ πείραζε. Δὲ χαμογελοῦσε. Τὰ κοίταζε στὰ μάτια, προσπαθοῦσε νὰ βρεῖ τὸ μυστήριό τους. Δὲν ἦταν σὰν τῆς Κικῆς.

Οὔτε στὸ γάμο του μὲ τὸ ὁμορφο, τὸ τσαχπίνικο κορίτσι, τὴν Κικὴ, δὲν εἶχε βρεῖ τὴν ἐξηγήσιν τοῦ φαινομένου—τοῦ ἔρωτα.

Παρακολουθοῦσε τώρα, δίχως σκοπό, πῶς κοιτοῦσε ἡ Κικὴ τοὺς ἄλλους. Κ' ἔβρισκε πῶς τοὺς κοιτοῦσε μὲ διαφορετικὸ μάτι. Ἦταν σοβαρὴ ναί, ἀλλὰ κι ἐκείνη ἡ λάμψη, ἡ ἔκφραση, ποὺ ἔπιανε κάποτε στὰ μάτια τῆς :

Μήπως ζήλευε ; Ποτέ. Νὰ βλέπει ὅμως τόσο κοντὰ του, στὴ γυναικα του, κείνο ποὺ ζήταγε μάτια σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, καὶ νὰ μὴ τοῦε αὐτός, τοῦταν λιγὰκι στενόχωρο.

Ὅπως δὲν ἦταν ποτε δὲν εἶχε χάσει τίποτα, ἀπ' ὅτι εἶχε, στὴ νέα του ζωὴ. Δουτικὴ ἡ Κικὴ. Λίγες παρέες κι ὄχι πολλὲς κουβέντες μὲ κανένα· μήτε μὲ φίλους τοῦ ἀντρός της. Αὐτοὺς τοὺς ἀπέφευγε. Ἦταν κορτάκηδες κι' ἐπικίνδυνοι. Στὰ μάτια τους διάβαζε ἕνα ἀναιδὲς ἐρωτημα-

τικὸ καὶ προτάσεις προσβλητικές. Καὶ ὅμως δὲν ἔκαμνε τίποτα γιὰ νὰ πέρνονν τέτοιο θάρος. Ἦταν πολὺ σοβαρὴ, καὶ παρ' ὅλο πὺν τὸ λιγερὸ κορμί της σκόρπιζε στὴν ἀτμόσφαιρα ἠλεκτρισμοὺς καὶ τὰ ἐρευνητικὰ καὶ παθητικὰ μάτια της, πολλοὺς ἐνδειασμούς, ἦταν ἀξιοπρεπής.

Δὲν ἔφτανεν αὐτὴ ἂν ἡ παρουσία της προκαλοῦσε, σκανδαλίζε. Αὐτὴ ἦταν ἀμεμπτή.

Πάντα ἔβγαине μὲ τὸν ἄντρα της. Μονάχη ἀραιότατα, γιὰ τὴ μά-
μά της, τὴ μοδίστα, τὸν ὁδοντοῦατρό. Καὶ πάντα θὰ τὸ ἔλεγε ἀπὸ
πρὶν τοῦ ἀντρός της.

Ὁ Ἀντρέας ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ συνείθιζε στὴ νέα ζωὴ. Τᾶβρι-
σκε ὅλα φυσικά. Ἀκόμα πὼς παρακοίταζαν τὴν Κικὴ. Φυσικὸ πὼς τὰ
χάδια της δὲν ἦταν ὅπως ὄνειρευόταν νᾶναι, ὅπως θᾶπρεπε νὰ εἶ-
ναι, ὅπως ἔβλεπε τῶν ἄλλων τσαχπίνικων κοριτσιῶν νὰ εἶναι. Τὰ δε-
χόταν ὥστόσο κι ἄρχιζε νὰ τὰ ἀνταποδίδει δειλά, ἄνοστα. Δὲν πῆ-
γαινε τώρα μὲ φίλους του. Δὲ ζήλευε—γιατί; — τοῦ ἦταν ὅμως πολὺ
ἐνοχλητικὰ τὰ ἐρωτήματα τῶν ματιῶν τους. Τελειώνοντας τὸ γραφεῖο,
ἂν ἡ Κικὴ δὲν τὸν περίμενε στὴν πόρτα, τὴν ἔπερνε ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ
πῆγαιναν στὸν κινηματογράφον. Τῆς ἄρεσε πολὺ καὶ ἰδίως οἱ μοντέρ-
νες ταινίες, Δὲν ἐκφραζόταν ποτὲ γιὰ τοὺς ἠθοποιούς. Ἦταν τόσο
σοβαρὴ!

Τοῦ φερνόταν πάντα ἡ ἴδια· οὔτε μὲ περισσότερους ἐνθουσια-
σμούς ἢ θέρη, οὔτε μὲ λιγότερους.

Μονάχα τὰ ὥραία της μάτια γινόνταν σὲ στιγμὲς ὄνειροπόλα, κι
ὅταν εἶχε ἔξοδο, γιὰ τὴ μοδίστα ἢ ἄλλου, ἦταν ἀφηρημένη καὶ νευρική.

Δὲν εἶχε πολλὰς πρωτοβουλίες, παρὰ μονάχα στὸ σπίτι. Ἐνα
μικρὸ μπουντοάρ, ἄλλο ἓνα μικρὸ δωμάτιο μὲ κομπὴ βιβλιοθήκη,
λίγα καθράκια μουσικῶν, δυὸ-τρία μπιμπελό, ἓνας σοφᾶς, λουλούδια,
— χαριτωμένα ὅλα, τρέλλα. Τὸ ἴδιο ὅλο τὸ σπίτι.

Ἀνάπνεε ὁμορφιά, γοῦστο, ἄρωμα νιότης.

Θᾶπρεπε νᾶναι πολὺ εὐτυχισμένος ὁ Ἀντρέας!

Πρωτοβουλία οὔτε γιὰ χορούς. Δὲν τοῦ ἀρνιόταν ὅμως ποτέ, κι
ὅταν ἀκόμα τῆς ἀνάγγελε τὴν τελευταία στιγμὴ πὼς εἶχε πάρει εἰση-
τήρια. Καὶ ἦταν ἓνα καμάρι νὰ συνοδεύει κανεὶς τέτοιον ὁμορφιὰ στὸ
χορὸ! Εἶχε κομποὺς τρόπους. Ἡ παντοειά της εἶχε προσθέσει χάψη.
Οἱ κινήσεις της ὅλες ἦταν ρυθμικές, χαριτωμένες, γλυκές.

Χαιρέτησε καὶ κεῖνο τὸ βράδυ μὲ τὸ κεφάλι ἐλαφρὰ καὶ μ' ἓνα
εὐγενικὸ χαμόγελο τοὺς λίγους γνωστοὺς πού συνάντησαν στὸ χορὸ—
σὺν βασίλισσα!

— Σὰ νάχει πίκρα στὴν ψυχὴ της ἡ Κικὴ, δὲ βρίσκει; — ψιθύ-
ρισεν ὁ Κωστής στὸ Φῶτο — κοινὸ φίλον τοῦ Ἀντρέα.

— Μπά! ποὶὸς στὸ 'πε; Μπορεῖ νᾶναι κι' εὐχαριστημένη...

— Σὰ δύσκολο! Ἦταν, καὶ μένε, ἡ Κικὴ γιὰ τὸν Ἀντρέα;

— Καλοπερνάει, ὥστόσο, μαζί του. Τάχει ὅλα. Εἶναι καλός...

— Μὰ ἡ Κικὴ δὲν εἶναι γυναῖκα νὰ πουλιέται. Ἀλλὰ καὶ τότες
θὰ χρειαζόταν ὁλόκληρο τὸ βάρος της σὲ χρυσάφι... Πεθαίνει γι'
ἀγάπη δὲ τὴ βλέπεις;

— Ποιὸς τὸ ξέρει! Μπορεῖ νᾶναι καὶ κρυφὴ. Γυναῖκα εἶναι...

Ἐνας καβαλλιέρος, οἰκογενειακὸς της φίλος, στάθηκε μπρὸς στὸ
τραπέζι τοῦ Ἀντρέα, χαιρέτησε μὲ ὑπόκλιση, φίλησε ἀπαλὰ τὸ χέρι
τῆς κυρίας καὶ τὴ σήκωσε γιὰ ἓνα χορὸ.

Ὁ Ἀντρέας ἔμεινε στὸ τραπέζι κυπνίζοντας σὺν Τοῦρκος. Παρὰ-
κολουθοῦσε τὸ ζευγάρι μὲ ἀνοιχτὴν καρδιά. Naί τοῦ εἶχεν ἀνοίξει ἡ
καρδιά χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει. Τὴν ἄκουγε νὰ χτυπᾷ ἐπιβλητικά.
Σκεφτόταν τώρα ἐγωϊστικά. «Εἶναι δικιά μου, μπορῶ νὰ τὴ φιλήσω,
σὰ θέλω, ὅταν θέλω».

Τὸ ζευγάρι χόρευε ἀμεμπτα. Ὁ καβαλλιέρος ἦταν γοητευτικός.

— Δές, δές!... — ἔσπρωξε ὁ Κωστής τὸ Φῶτο.

— Χαριτωμένο ζευγάρι... Ταιριάζουν!

— Δὲ βαρύνει! Ἄν ἦταν παντρεμένοι θὰ χώριζαν...

— Ξέρω νὰ πῶ πὼς τοῦ ρίχνονται ὅλες. Καμιὰ γυναῖκα δὲν τοῦ
εἶναι δύσκολη. Ἐχει τὸ σὲξ-απὴλ!

— Λὲς νὰ....

Τὸ ζευγάρι περνοῦσε μπροστά τους. Πέρασε μπρὸς κι ἀπὸ τὸν
Ἀντρέα. Κι αὐτὸς σκεφτόταν τὸ ἴδιο... Πὼς θᾶθελε νὰ τοῦ μοιάζει!
Λιγάκι, τόσο δά, ὅχι γιὰ ὅλες τὶς γυναῖκες, τουλάχιστο γιὰ τὴν Κικὴ.
Νὰ τὴν ἔχει καταδικιὰ του. Naί, μονάχα αὐτὴνε. Νὰ 'οἰώσει τὴν καρ-
διά της νὰ χτυπᾷ ἀνώμαλα, τὴ φωνὴ της τρεμουλιαστή, τὰ μάτια της
παρалуμένα.... Ἡ μουσικὴ γινόταν πιὸ ὀργὴ καὶ σὲ λιγάκι τὸ φῶς
σταμάτησε. Μπρὸς στὸ τραπέζι τοῦ Ἀντρέα. Ὁ καβαλιέρος ἔκαμε
πάλιν ὑπόκλιση, φίλησε τὸ χέρι τῆς κυρίας κι ἀπομακρύνθηκε.

Μείνανε μόνοι. Τὴν κοίταξε στὰ μάτια. Ἦταν κουρασμένα, σο-
βαρά. Τῆς ἔπιασε τὸ χέρι. Ψυχρό. Ἦθελε νὰ τῆς πεῖ κάτι μὰ δέχθηκε.
Σκυθρόπιασε.

Ὁ καβαλλιέρος ποῦχε χορέψει τὴν Κικὴ ξαναπερνοῦσε τώρα μὲ
μιὰν ἄλλη. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν ἠλεκτρισμένη ἀπὸ ἀρώματα καὶ πόθο.
Καὶ ἡ Κικὴ ἀφηρημένη, νευριασμένη. Τὴν ἄλλη μέρα θὰ εἶχε πρόβα
στὴ μοδίστα.

Τὴ σκοτούρα!

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (*)

(Μετάφραση της Δδας **Κορνηλίας Γράκχου** από το γαλλικό ανέκδοτο κείμενο, θεωρημένη από το συγγραφέα)

Για το βακχικό θέατρο έχουμε σχετικῶς πιὸ ἀφθονες πληροφορίες και λεπτομέρειες. Αὐτὴ ἡ παρωδία, ὅπου χλευαζόταν κάθε τι ποῦ εἶχε σχέση με τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία, πρωτοφάνηκε στὸ δέκατο αἰῶνα. Ὁ χρονογράφος Κεδρηνὸς ἀγανακτεῖ με τὸ Θεοφύλαχτο, (1) γνιὸ τοῦ βασιλιᾶ Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ καὶ ἰδρυτὴ τοῦ εἰδους ποῦ ἐμελλε νὰ φτάσῃ, καὶ γρήγορα νὰ ξεπεράσῃ τὴν ἄκρα ἐλευθερία τῶν μίμων. Τὸ κάθε τι γελοιοποιόταν· τὸ ἄσεμνο στοιχεῖο ἀνακατώνόταν με τὸ χριστιανικὸ γιὰ τὰ σχηματίζει ἓνα ἀμάλαγμα ἀπὸ ἄχαρες ἀστειότητες ποῦ προλογίζαν τὴς ποιοὶ βρώμικες ἀχρεϊότητες.

Ὁ Σάβος (2) διηγείται πῶς διάφορες Πυθίες μάντισσες ὑποκρινόταν τὴς ὠδίνες τῆς Παναγίας καὶ πῶς ὁ Βάκχος περνοῦσε γιὰ τὸν Ἰωάννη τὸ Βαπτιστή!!

Τὸ ποιοὶ περιεργο εἶναι ποῦ αὐτὲς ἡ κατάφορες προσβολὲς τῆς δημοσίας ἡθικῆς, ποῦ αὐστηρὰ εἶχε χτυπήσῃ τὸ Κράτος, βοήκαν ἄσυλο σ' αὐτοὺς τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας. Ἦταν πατριάρχης αὐτὸς ποῦ ἐγκαινίασε αὐτὰ τὰ «παίγνια». Πατριάρχης πάλι αὐτὸς ποῦ τὰ ὑποστήριξε· καλογέροι καὶ παπάδες ποῦ σκάρωσαν αὐτοὶ τὰ δῆθεν δραματικὰ ἔργα. Ἡ ἐκκλησία ποῦ γιὰ ζητήματα δογματικὰ εἶχε στείλῃ τὸν Ἀρειὸ σὲ χίλιους διαβόλους, αὐτὴ ποῦ με τὴ πρόφασιν τῆς ἡθικῆς αὐτοκηρύχτηκε ἐχτρὸς τοῦ θεάτρου, γύρισε τὸ φύλλο καὶ ἀνεχόταν ἐπὶ τὴν αἰγίδα τῆς, τὸν ΙΑ' αἰῶνα τέτοια ρεζιλικά!! Εὐτυχῶς ἡ δραματικὴς ἐκδηλώσεις τῆς ἐποχῆς δὲ περιοριζόταν σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν θαμάτων. Κατὰ τὸν Χορίκιον, Γαζαῖο σοφιστὴ, συγγραφέα τῆς

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος.

(1) Ὁ Θεοφύλαχος ἦταν ὁ ἰδρυτὴς νὰ ποῦμε αὐτῆς τῆς συνήθειας ποῦ ἀκόμα δὲν ἔσβυσε, νὰ βρίζουν δηλαδὴ στὴς γιορτὲς τὸ Θεὸ καὶ τὴ μνήμη τῶν Ἀγίων με ἀχρεολογήματα, γέλια καὶ φωνές, τὴ στιγμὴ ποῦ ψάλλονταν οἱ θρησκευτικοὶ ὕμνοι. Συγκέντρωσε μιὰ σπεῖρα παλιανθρώπων, τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκοῦ, καὶ ἔβαλε ἀρχηγὸς τοὺς κάποιοι Εὐθύμη (σὰν νὰ ποῦμε τὸ σημερινό μας παπᾶ 'Εφτίμη) ποῦ ἔχρισε καὶ ὅλας ἔφορος τῆς ἐκκλησίας. Ἀνακάτεψε στὴ λειτουργία σατανικοὺς χορούς, βρώμικα ξεφωνήματα, καὶ τραγούδια τῶν σοκακίων καὶ τῆς προστυχιάς. (Villemain).

(2) Ἰδιο ἔργο, σελ. 98δ'.

Ἀπολογία τῶν Μίμων ὅπου μπορεῖ κανεὶς νὰ μάθῃ τί ἦταν τὸ θεάτρο κατὰ τὸν ΣΤ' αἰῶνα, οἱ μῖμοι συνθέτονταν πᾶνω στὴς περιλήψεις τῶν ἔργων τοῦ Φιλίμονος, τοῦ Μενάνδρου καὶ τοῦ Ἀριστοφάνη. Ἡ ἐπίκειρις ὑπόθεσις κωμωδίες δὲν ἔλειπαν μολταῦτα. Τὰ χάλια τῆς κοινωνίας, ἡ προστυχίς τῶν τρανῶν τῆς γῆς εἶχαν διακωμωδηθῇ με τὸ παραπάνω ἀπὸ τοὺς τότε συγγραφεῖς. Ὁ Χορίκιος ὑπογραμμίζει τὴν κοινωνικὴ σημασία αὐτῶν τῶν ἔργων ποῦ εἶχαν, φαίνεται, διπλὴ ἐπιρροὴ στὴν εὐνοία τῶν ἀρχόντων καὶ τὴν εὐτυχία τῶν ὑποτελῶν τους.

Ἔτσι τὰ πρωτότυπα ἔργα δὲν ἔλειψαν, ἀλλὰ δὲν σώθηκαν ὡς σέμας γιὰ νὰ μπορούμε νὰ τὰ περιγράψουμε.

Ἀνακεφαλαιώνοντας διαπιστώνουμε πῶς τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τὸ θέατρο καταδιωκόταν διαρκῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πότε φανερά πότε κρυφά, ὡς ποῦ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὴν ἴδια γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς. Κατὰ βάθος ἡ Ἐκκλησία φοβόταν τὸ θέατρο γιὰ τὴν ἐπιδρασὴ του στὸν ὄχλο τὸν ὁποῖο ἤθελε τυφλὸ ὄργανο γιὰ νὰ ἐξασκήσῃ τὴν ὑπεροχὴ τῆς.

Μολταῦτα οἱ κανόνες καὶ ἡ διαταγὴ ἐναντίον τῶν θαμάτων καὶ τῶν θατηρίων μάταια συσσωρεύονταν.

Καρφὶ δὲν καιγόταν τοῦ λαοῦ καὶ ἅμα πρόκειται γιὰ παρὰσταση ξεχνοῦσε ἀμέσως τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του, λογαριάζοντας νὰ μετανοοῦσε ἀργότερα!!

Εἶναι ἐπίσης ὀλοφάνερο πῶς τὸ θέατρο χιλιαναθεματισμένο καὶ βουτηγμένο στὴ ντροπὴ καὶ στὸ ὄνειδος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, δὲ μπορούσε νὰ ἐξελιχθῇ κανονικά. Ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου καὶ ἡ ἄλλες αἱρέσεις εἶχαν συντελέσῃ ἐξαιρετικὰ στὴν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας τοῦ θεάτρου ὡς ὄργανου προπαγάνδας καὶ πολεμικῆς. Ἀλλὰ ἡ δραματικὴ τέχνη ὑποδουλωμένη σὲ τέτοιους σκοποὺς δὲν ἔβρισκε τὸ ἰδεῶδες ἔδαφος γιὰ νὰ ξαναβλαστήσῃ στὴν παλὰ τῆς δόξα. Ἐρχεται ἡ στιγμὴ ποῦ ὁ Ἀρειὸς καὶ οἱ ὁμοειδεᾶτες του βγαίνουν πεῖα ἀπὸ τὴ σκηνή. Ἡ δευτέρη πράξις τῆς ἱστορίας τοῦ θεάτρου στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἀρχίζει με τοὺς εἰκονομάχους, εἰκονοκλάστες, ἡ εἰκονοθλάστες, ποῦ στάθηκαν γιὰ τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν πολὺν συβαρύτερος κίνδυνος ἀπὸ τὴς θεωρίες τῶν παλιῶν αἱρεσιάρχων. Τί ἦταν ἀλήθεια ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἀρείου παραβαλλόμενη με τὴν ἰσχυρὴν ὀλόκληρης δυναστείας αὐτοκρατόρων παντοδύναμων, ποῦ εἶχαν πρόγραμμα σιρωτό, τὴν κ'ταστροφὴ τῶν ἀγίων εἰκόνων, δηλαδὴ εἰδώλων, καὶ τὸ διωγμὸ τῶν παπάδων με τὸν ἴδιο φανατισμὸ ποῦ ἔδειξαν ἐπ' αὐτοῖς ὅμα ἦταν στὰ πράγματα; Εἶχε ἔρθῃ καὶ ἡ σειρά τῆς Ἐκκλησίας νὰ σκύβῃ κάτω ἀπὸ τὴ βία Ὁ Θεοφάνης διηγείται πῶς καλογέροι καὶ πατριάρχες εἶχαν ἐξετελιστῇ καὶ βοιστῇ δημόσια, στὴ μέση τοῦ Ἰππόδρομου, σὲ στιγμὲς ποῦ ἡ λαϊκὴ λύσσα καὶ ἐμφύλιος πόλεμος εἶχαν ξεπεράσῃ κάθε ὑπερβολή.

Συζήτηση δὲν ἐπιδέχεται πῶς ἡ στάση τῶν εἰκονομάχων ὠφέλησε τὸ θέατρο ἔμμεσα· ὁ πῶς φανατικὸς διώκτης τοῦ ἦταν κατατρεγμένος μὲ τὴ σειρά του καὶ γιὰ μιὰ στιγμή τὰ χρειάστηκε στὰ σοβαρά. Τὸ πρῶτο ἄμεσο κέρδος τοῦ θεάτρου ἀπὸ τὴ διαγωγή τῶν εἰκονομάχων ἦταν ἡ ἀκύρωση τῶν κανόνων ἐναντίων τῶν θεαμάτων ἀπὸ τὴ Σύνοδο τοῦ Τρούλλου. Τὸ θέατρο τέλος μποροῦσε νὰ ἐκδηλωθῇ πῶς ἐλεύθερα. Ἡ δραματικὴ παραγωγή δὲ σημαίνει βέβαια πῶς ἀμέσως ἐπέερασε τὴν προηγούμενη. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι κι' εὐκόλο νὰ καθορίσωμε τί λογῆς ἀκριβῶς ὑπῆρξε τὸ θέατρο στὰ χρόνια τῶν εἰκονομάχων. Ὁ Σάθας ⁽¹⁾ βεβαιώνει πῶς δὲν ἦταν ἡθικώτερο ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη τῶν ἐκκλησιαστικῶν δραμάτων καὶ πῶς οἱ ἡθοποιοὶ τοῦ ἱπποδρομου εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ διερμηνεύουν ρόλους σ' αὐτὲς τῆς παραστάσεις· πολὺ πιθανόν. Τὸ λυπηρὸν σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση εἶναι ἡ λύσσα τῆς ἀμοιβαίας καταστροφῆς· οἱ εἰκονομάχοι ρίχνουν στὴ φωτιὰ τὰ λειτουργικὰ δράματα καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δύναμης της φέρεται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο γιὰ κάθε τί ποῦ θύμιζε αὐτὴ τὴν αἵρεση. Ἔτσι τὰ σχετικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ θέατρο χάθηκαν μὲ ὅλα τ' ἄλλα καὶ ἡ πληροφορίαις ποῦ μᾶς ἔμειναν ἀπὸ πηγὲς ἐνδιαφερόμενες δὲ μποροῦν νὰ ἔχουν κανένα ἀντικειμενικὸ κύρος.

Ἡ Ἐκκλησία ἵδρυμα ἀνθρώπινο παρ' ὅσο κι' ἂν διατείνεται τὸ ἀντίθετο, κατάδειξε τὴν ἀνθρώπινή της κακομοιριά, μεταχειριζόμενη γιὰ μιὰ ταπεινὴ ἐκδίκηση ἐκεῖνα τὰ μέσα ἀκριβῶς γιὰ τὰ ὁποῖα σκυλόβριζε τοὺς ἀντιπάλους της. Προπηλάκιζε φωνακλάδικα στὴ δημοσίᾳ περιφρόνηση κάθε τι ποῦ ἔκρινε σ' αὐτοὺς ἀξιόμειπτο, κρύβοντας πάντα μ' ἐπιμέλεια ὅ,τι μποροῦσε τυχαῖα νὰ εἶναι ἀντίθετο στοὺς σκοποὺς της. Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἔχη ἐνεργήσῃ κανεὶς πῶς ἀνθρώπινα καὶ λιγώτερο θεῖα. Εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς τὸ θέατρο χρησίμευε γιὰ ὄργανο ἢ γιὰ θῦμα κατὰ τῆς περιστάσεως, τόσο γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἀντιπάλους της.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ταραχὴν περίοδο τῶν εἰκονομάχων ἡ θρησκευτικὴ διχόνοια κοπάζουν, τουλάχιστον στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Αὐτοκρατορίας γιὰ ν' ἀρχίσουν λίγο ἀργότερα μὲ τὴ Δύση. Ἡ παπικὴ Ρώμη καὶ τὸ σχίσμα προσφέρουν ἀνοιχτὸ στάδιο στοὺς θιασῶτες τῶν λεπτολογημένων δογματικῶν ἐρμηνειῶν καὶ στὰ δυὸ ἀντιμαχόμενα πεδία. Ἔτσι ἡ προσοχὴ τῆς Ἐκκλησίας παράτησε τὸ θέατρο, ποῦ κουτσά-στραβὰ φυτοζωοῦσε πάνω στὰ ἀρχαῖα λείψανα, ὡς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Πόλης ἀπὸ τὸ Μουχαμέτη. Ἡ τύχη τῶν ἡθοποιῶν ὅμως ἀπὸ καιρὸ εἶχε καλλιερέσῃ πολὺ. Ἦταν φυσικὴ συνέπεια, ἄσχετα ἀπὸ τὴν ἀξία τοῦ δραματολογίου, τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας ὅπου μπόρεσε νὰ πάρῃ ἀνάσα ἡ βιομηχανία τοῦ θεάματος.

(1) Ἰδιο ἔργο σελ. τοῇ!

Στὰ χρόνια τῶν Κομνηνῶν, ἂν πρέπη νὰ πιστέψωμε τὸ Θεόδωρο Πρόδρομο καὶ τὸν Ἰωάννη Τζέτζη, οἱ θεατρῖνοι στεκόνταν σὲ μεγαλύτερη ὑπόληψη ἀπὸ τοὺς δασκάλους καὶ καθηγητές. ⁽¹⁾

Παράδοξο κι' αὐτὸ ὅπως ὅλα τ' ἄλλα στὴν περίεργη ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἀργότερα, ἐπὶ Δουκαδῶν καὶ Παλαιολόγων, τὸ θέατρο, ὑποστηριζόμενο ἀπὸ τὸ Κράτος κι' ἀγνοούμενο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸ του λίγο πῶς ἄνεση. Ἀλλὰ ἦταν πειὰ πολὺ ἀργά. Δὲν τοῦμεινε καιρὸς νὰ δώσῃ τρανὰ τεκμήρια τῆς δράσης του καὶ γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν ὑπέρλαμπη ἀρχαία παράδοση. Τὰ πολιτικὰ χάλια τοῦ κράτους ποῦ μαζεύονταν καὶ μίκραινε ὁλοένα σὰν τὴ μαγικὴ περγαμνὴ τοῦ παραμυθιοῦ καὶ ἡ κατάχτηση τῶν Τούρκων καταφέρουν τὸ μοιραῖο χτύπημα. Ὁ λαὸς βουτήχτηκε στὴ σκλαβιά. Μερικοὶ λόγιοι φεύγοντας γιὰ τὴν Ἰταλία, ἔσωσαν μερικὲς στίθες ἀπὸ τὴν ἀναποδογυρισμένη λαμπάδα, ποῦ ξανάναψαν πάλι γιὰ ν' ἀναζωπυρήσουν τὸ πνεῦμα τοῦ νεώτερου θεάτρου.

(Ἐχει συνέχεια)

M. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Σάθας, ἴδιο ἔργο, σελ. τοστ'.

Ν Η Κ Η

Καὶ νά, ποῦ μοναχὴ μου ξανακέρδισα
τὴ φωτεινὴ ψυχὴ μου ἀπὸ τὰ νύχια
μιας Μοίρας σκοτεινῆς, πολὺ ἀδυσόπητη
τὴν εἶχε καταχτήσει ὡς τὰ μύχια,
μὲ λόγια δολερὰ, λόγια μηλίχια...

Πάλεψα μὲ τὸν ἑαυτὸ μου—καὶ τὸν νίκησα.
Καὶ τροπαιοῦχα βγήκα ἀπὸ τὴν πάλη.
Κι' εἰν' ἡ ψυχὴ μου λεύτερη, καὶ πάλευκη,
κι' εἰν' ἡ ψυχὴ μου φωτισμένη πάλι
καὶ νικητήρια—καὶ μεγάλη...

Ὁρθώθηκε μπροστά μου σιδερόστηθο,
τῆς μοίρας μου τὸ φάντασμα καὶ μόνη
χτυπήθηκα μαζί του... καὶ τὸ νίκησα,
σῶμα μὲ σῶμα πάλεψα... Ματώνει
ἀπ' τὸν ἀγῶνα τὸ κορμί, μὰ καὶ πετρώνει!...

ἸΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ὁ οὐρανός, νέφια πυκνότερα
δὲν τὸν σκοπίζουν. Τὰ στρατὰ, λευτερόμενο
δίχως ἐμπόδια καὶ γκρεμνοὺς, κ' ἐγὼ περιήφανα
μὲ βῆμα σταθερὸ καὶ φτερομένο
στὸ τέρμα τοῦ ἀκούραστα πηγαίνω!...

ΑἴΛΑ ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

Α. Χ. ΖΩΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΙΜΑΡΙΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ, (*)

Τὴν ἀπαίτησίν της ἡ Λουδοβίκη ἐστήριζεν εἰς τὸ ὅτι τὸ φέου-
δον ἔπρεπε νὰ τηρῆται καὶ νὰ διαβιβάζεται ὑπὸ τοῦ πρωτοτόκου
τῆς οἰκογενείας εἰς τοὺς κληρονόμους, κατ' ἄρρενα ἢ γυναικείαν
γραμμὴν, διαρκῶς, συμφώνως πρὸς τοὺς τιμαριωτικούς νόμους τῆς
Ρωμανίας ἐν πλήρει ἰσχύϊ παρὰ τῷ Βενετικῷ Κράτει, ὅτι κατὰ τὸν
θάνατον τοῦ Νικολάου Καρρέρ, ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὸ φέουδον ὁ πρω-
τότοκος υἱὸς του δρ. Ἀναστάσιος καὶ ὅτι τοῦτον ἀποθανόντα, διε-
δέχθη εἰς τὸ αὐτὸ φέουδον ἡ μονογενὴς θυγάτηρ του Μαρία Λου-
δοβίκη, ὅτι μέσα ὅχι ἀθῶα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ στερηθῇ αὕτη
ἐκείνου, διότι ὁ Ἀναστάσιος κατέστησε μετόχους τοῦ φεοῦδου τοὺς
ἄλλους ἀδελφούς του, οὐδὲν ἔχοντας δικαίωμα ἐπ' ἐκείνου, καθό-
τι, διηρημένων τῶν κτημάτων, τὸ φέουδον ἐγένετο ἀνεξάρτητον ἐπὶ
βλάβῃ τῆς Μαρίας Λουδοβίκης, ὁ δὲ Ἀναστάσιος εἶχε πωλήσει πρὸς
τὸν Ἰωάννην τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτὸν μερίδιον, καίτοι ἀναπαλλοτρίωτον
καὶ τέλος ὅτι, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀναστασίου, ἐδόθη ἡ εὐκαιρία
εἰς τὴν αὐτὴν Μ. Λουδοβίκην νὰ ἐνασκήσῃ τὰ δικαιωμάτα της.
Ὅθεν καὶ ἐζήτησεν, ὅπως, τῇ βάσει τῶν τιμαριωτικῶν νόμων, ἀπο-
φασισθῇ, ὅτι εἰς τὴν Μαρίαν—Λουδοβίκην, ὡς μονογενὴ θυγατέρα
τοῦ δ)ρος Ἀναστασίου πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν της, πρέπει ν'
ἀνήκῃ ἀποκλειστικῶς τὸ ὅλον φέουδον Καρρέρ, ἄλλοτε Μεγαδού-
κα, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ φέουδον οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ διαιρεθῇ ἢ ἀποξε-
νωθῇ, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι ἔπρεπε ν' ἀφήσουν τὰ τιμαριωτικὰ
τμήματά των, τῶν ὁποίων εἶχον τὴν κατοχὴν, διαρκουσῶν τῶν εἰρη-
μένων διαιρέσεων καὶ ὅτι ὁ Ἰωάννης—Μαρία Καρρέρ ἔπρεπε ν'
ἀφήσῃ τὰ παρὰ δ)ρος Ἀναστασίου ἀποκτηθέντα.

Οἱ Καρρέρ ἀντικρούοντες τὴν ἀγωγὴν ταύτην, δι' ἐνστάσεώς των
ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1839, ἐζήτησαν τὴν πλήρη ἀπόρριψιν αὐτῆς, καθὼς
ἀδίκον. Ἀλλ' ἡ Μ. Λουδοβίκη ἐπωφελουμένη τῆς ἐκκρεμότητος,
υπέβαλλε πρὸς τὴν Γερουσίαν, τῇ 30 Ν)βρίου 1839, νέαν ἀγωγὴν,
δι' ἧς ἐζήτηι ἀντίγραφον τοῦ ἀπὸ 18 Μαρτίου 1804 Διατάγματος
τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας κηρύττουσα συνάμα, ὅτι ἡ ἀπὸ 23 Ὀκτω-
βρίου 1804 περιβολὴ δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐμπόδιον εἰς
τὰ ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ φεοῦδου δικαιώματα της. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχει-
ρημὰ της τοῦτο ἐναυάγησε, διότι, καίτοι τὸ ζητούμενον ἀντίγραφον

τῇ παραχωρήθῃ, διὰ τῆς ἀπὸ 21 Ἰανουαρίου 1840 ἀποφάσεως τῆς
Γερουσίας, ἀντεκρούσθη ὁμως εἰς τὸ β'. μέρος τῆς ἀγωγῆς της,
διότι ἡ Γερουσία οὐδὲν ἔδικαιούτο ν' ἀναμιχθῇ ἐπὶ τοῦ προ-
κειμένου.

Διὰ τῆς ἀπὸ 24)26 Ὀκτ. 1840 ἐξωδίκου, προσαχθείσης παρὰ
τοῦ συζύγου καὶ πληρεξουσίου τῆς ἐναγούσης Μ. Λουδοβίκης, παρί-
στατο ὡς ἀστήρικτος, ἡ ἀπὸ 5 Φεβρ. 1620 περιβολὴ τῆς Λουδοβίκης
Λάσκαρη Μεγαδούκα, καθότι ἡ αἰτησίς της προσήχθη τῇ 20 Ἰου-
νίου 1620, ἡ δὲ ἐκθεσις τῆς Διοικήσεως Ζακύνθου ἀπὸ 21 Ὀκτ.
1620, ἀλλ' οἱ Καρρέρ ὑποβαλόντες νέα ἀντίγραφα ἐξαχθέντα ἐκ
τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας καὶ δὴ ἀποδείξαντες διὰ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ
Φέρρου (Τόμ. Α'. — σελ. 250), ὅτι τὸ ἀστικὸν ἔτος ἐν Βενετίᾳ ἤρ-
χιζε τῇ 1 Μαρτίου, μηνὸς τῆς ιδρύσεως τῆς Πολιτείας ἐκείνης,
ἠνάγκασαν τὸν Βέγιαν, γυναικείῳ ὀνόματι, νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον
τοῦ Δικαστηρίου τὸ λάθος του, δίδων οὕτω τὴν ἐπισημοτέραν ἀπό-
δειξιν ὅτι ἀνεγνώριζε τὸ ἀδύνατον τῆς περιβολῆς ἐκείνης.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἀμοιβαίων ἐκείνων ἐνστάσεων καὶ ἀγωγῶν
προεβάλλετο τὸ ἐξῆς ἐρώτημα : Ἡ Μαρία Λουδοβίκη Καρρέρ Βέγια
ἠδύνατο ν' ἀξιοῖ οἰονδήποτε δικαίωμα ἐπὶ τοῦ φεοῦδου Λάσκαρη Με-
γαδούκα, καταληφθέντος, τῷ 1629, ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Καρρέρ ;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο οἱ Καρρέρ ἀπήντησαν, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἐνι-
σταμένη ἀπεκλείετο τελείως παντὸς δικαίωματος ἐπὶ τοῦ φεοῦδου
ἐκείνου. — α'.) Διὰ τὴν προσωπικὴν της ἀνικανότητα, — β'.) διὰ τὴν
φύσιν τῆς περιβολῆς, — γ'.) διὰ τοὺς εἰς οὓς στηρίζονται αἱ περιβο-
λαὶ νόμους καὶ — δ'.) διὰ τὰς ἐκάστοτε γενομένας ἐπισήμους ἀνα-
γνωρίσεις. Τὴν ἀπάντησιν δ' αὐτῶν ἐστήριζον ἐπὶ τῶν ἐξῆς λόγων :

Ἡ ὑπόθεσις οὕσα καθόλου τιμαριωτικὴ, ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ
καὶ κριθῇ κατὰ τοὺς περὶ τιμαρίων ἰσχύοντας νόμους, κατὰ τὰς σχε-
τικὰς συνηθείας καὶ κατὰ τοὺς οἰκογενειακοὺς τίτλους. Ὅτι ἐν τῷ
ἀστικῷ δικαίῳ οὐδὲν ὑπάρχει ἐν προκειμένῳ τὸ σχετικόν, διότι, καί-
τοι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐγένοντο οἱ ἡγέται καὶ διδάσκαλοι
τοῦ μεγίστου μέρους τῶν νεωτέρων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν Ἰδρυ-
μάτων, οὐχ ἥττον ἠγνόουν τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα, ἡ δὲ ἱστορία
ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν τιμαρίων δὲν ἀνέρχεται πέραν τοῦ με-
σαίωνος. Ὅτι ὄντως, συμφώνως καὶ πρὸς τὰς ὁμολογίας τῆς ἐνι-
σταμένης, ὅταν οἱ βάρβαροι τοῦ βορρᾶ ἐλεηλάτησαν τὴν Γαλλίαν καὶ
Ἰταλίαν, τότε οἱ μὲν ἀνώτεροι Ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἐκράτησαν δι' ἑαυ-
τοὺς τὴν γῆν, τὸν ἀργυρὸν καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, εἰς δὲ
τοὺς ὑποταχένους ἀρχηγοὺς ἔδωκαν τιμάρια κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον
ἐκταμίαιας. Ὅσοι ἐκ τῆς διαιρέσεως ἐκείνης προκύπτουσι τὰ τιμά-
ρια, διακρινόμενα εἰς — δῶρα, — ὅποια ἦσαν τὰ Λουκάτα καὶ Ἐκλε-
κτοράτα καὶ εἰς τὰ ὅποια περιλαμβάνοντο τὰ ὕψιστα δικαιώ-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον τεῦχος.

ματα τῆς δωροῦσης Ἐξουσίας καὶ εἰς μὴ δῶρα, ὅποια ἦσαν αἱ Μαρκησίαι, αἱ Βαρωνίαι καὶ αἱ Κομιτεῖαι καὶ τὰ ὅποια εἶχον ἐπίσης ἐπισημότητα καὶ ἦσαν ἐπικερδῆ. Ὅτι ὁ Φεουδάργης ὤφειλε πιστὴν καὶ σεβασμὸν εἰς τὸν Κύριόν του, ὑπεχρεοῦτο δὲ νὰ τὸν βοηθῇ πρὸσωπικῶς ἐν πολέμῳ δι' ἀνδρῶν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ τούτου ὀδηγουμένων, συνεπῶς ἡ ἀμοιβή, ἣν ὁ ὑποτελὴς ὤφειλεν εἰς τὸν Κυρίον του ἦτο ἐνεργὸς στρατιωτικὴ ὑπηρεσία. Ὅτι αἱ γυναῖκες, διὰ τὸ ἀδύνατον τοῦ φύλου τῶν, δὲν ἦσαν κατάλληλοι διὰ τοιαύτην ὑπηρεσίαν καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα τιμαριωτικὴ περιβολὴ ἦτο προνόμιον ἀποκλειστικῶς τῶν ἀρρένων, ἀπόδειξιν δὲ τούτου παρέχει ἰδίως ὁ Βενετικὸς Νόμος τῆς 13 Δ)βρίου 1586 (Κώδιξ Τιμαριωτικός. Κεφ. IX. σ. 42), ἐν ᾧ ρητῶς διαλαμβάνεται ὅτι *τὰ τιμάρια ἰδρύθησαν ἰδίως δπως δέχωνται ὑπὸ τῶν ὑποτελῶν τὴν ὀφειλομένην πρὸσωπικὴν ὑπηρεσίαν*, συνεπῶς ὁ ἀρχικὸς τύπος τῶν τιμαριῶν ἦτο ὁ τῆς περιβολῆς τῶν ἀρρένων. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἱππότης Δημήτριος Λάσκαρης Μεγαδούκας (ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ὄνομά του) οὐχὶ ἄλλως ἔλαβε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τιμάριον, εἰμὴ χάριν τῶν ἐξεχουσῶν ὑπηρεσιῶν του εἰς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν καὶ διὰ τοῦτο καὶ διὰ τῆς Περιβολῆς τῆς 25 Ἰανουαρίου 1509, τὸ τιμάριον μετεβιβάσθη εἰς τὸν αὐτὸν Δημήτριον, τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ νομίμους κληρονομοδιαδόχους του. Ὅτι δι' ὁμοίας στοργῆς περιεβλήθη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Δημητρίου, ὡς τὸ ἀπὸ 14 Ἰουλίου 1533 διάταγμα, ἡ δὲ Βενετικὴ Πολιτεία ἀνενέωσε, τῇ 20 Ν)βρίου 1594 τὴν περιβολὴν ὑπὲρ τοῦ Εὐγενίου, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται, ὅτι αἱ γυναῖκες ἀπεκλείσθησαν πάντοτε παντὸς τιμαριωτικοῦ εὐεργετήματος.

Ἐὰν αἱ ἀπονομαὶ τιμαρίων καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὰ αἷτια τῆς ἰδρύσεώς των, καὶ διὰ τὸν σκοπὸν εἰς ὃν ἀποβλέπουσι, μόνον εἰς τοὺς ἄρρενας ἀφορῶσι, βέβαιον ὅτι αἱ φράσεις αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰς περιβολὰς τῶν Δημητρίου καὶ Εὐγενίου Λάσκαρη Μεγαδούκα «ὕπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων του καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ νομίων κληρονομοδιαδόχων του» δέον νὰ νοῶνται καὶ ἐξηγῶνται, κατὰ νομικὴν ἔννοιαν, πάντοτε ὅμως σχετικαὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν εἰς ἣν ἀναφέρονται. Εἶνε λάθος νὰ θέλῃ τις νὰ ἐξηγήσῃ τὰς λέξεις αὐτὰς διὰ τοῦ Νόμου τῆς Ρωμανίας, καθότι ἀπορρέει οὗτος ἐκ τῆς ἰδρύσεως τῶν τιμαρίων καὶ ἀφοῦ ἡ ἐνάγκουσα Λουδοβίκη ἐν προκειμένῳ, διὰ τῆς πρώτης προτάσεώς της ὁμολόγησεν, ὅτι αἱ ἀπονομαὶ τιμαρίων ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ 1000 ἔτους, εἶνε φανερὰ ἡ ἀντίρρησης νὰ θέλῃ τις ν' ἀνατρέξῃ εἰς διαταγὰς νόμων πολὺ προγενεστέρων διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰς ἀνωτέρω φράσεις. Τὸ κεφάλαιον δὲ τοῦ ΣΤ'. βιβλίου τοῦ Βενετικοῦ Στατούτου δηλοῖ, ὅτι ἡ λέξις **κληρονόμοι** ἔχει ἐνίστε διαφόρους ἐξηγήσεις.

(²Εχει συνέχεια)

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΣ

ΞΑΠΟΣΤΑΜΑΤΑ

A)

TO KPINO

Προσέξατε ποτέ πῶς ξεψυχάει ἓνα κρῖνο ; Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ὁμορφιά ! Τὸ λουλουῖδι διατηρεῖ τὴν ἀλκυνην ἀσπράδα του ὡς τὴ στερνὴ του πνοή. Οὐτε ἔχνος κόπωσης, οὐτε τὸ ἐλάχιστο σημάδι δὲ βεβηλώνει τὴν ἄσπιλη θωριά του. Ὁ μαραμὸς ποὺ ὑπόκωφα καταστρέφει τὴν τρυφερὴ ζωούλα του δὲν ἐκδηλώνεται ὅπως εἰς στ' ἄλλα λουλουῖδια. Φυλλορροεῖ κι ὁμως διατηρεῖ ὅλη του τὴ δροσιά. Μπορεῖ σὲ μίαν ὥρα μέσα νὰ συμβεῖ ὀλόκληρη καταστροφή.

Ένας παύλευκος κόσμος από κρίνα μοσκομυρίζει το δωμάτιο και τὸ στολίζει συγχρόνως με τὴ λαμπρή του λευκότητα. Ἴσως, λίγο ἀργότερα, γυρίζοντας στὸ ἴδιο δωμάτιο, νὰ βρῆτε τὸ τραπέζι στρωμένο ἀπὸ κρινόφυλλα, ὀλόδροσα, τρυφερά, σὰν τὴν ἡμέρα τῆς ἀνοιχῆς τους.

Κι ἀρχίζετε νὰ ρωτᾶτε καὶ νὰ μαλώνετε τὸ προσωπικὸ τοῦ σπι-
τιοῦ σας.

— Ποιὸς φέρθηκε τόσον ἄκαρδος κι ἀνείσθητος νὰ μαθήσει τὰ ὁμορφα, τὰ πάναγνα, τ' αἰθῶα, τὰ τρυφερά λουλούδια ;

Κάποιος κακοῦργος βέβαια !

Τὸ κρίνει εἶναι τὸ μόνο ἄνθος, ποὺ πεθαίνοντας δὲν κλαίει. Ζεῖ ὡς τὴ στερνή σιγὴ καὶ περὶ αὐτὴν ἄλλη ζωὴ περήφανο καὶ εὐτυχισμένο γιὰ ὅσο ἔχει ζήσει. Σβύνει μὲ τὸ χαμόγελο ἀντικρύζοντας τὴν ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς.

Καὶ τὰ κοτσάνια ποὺ ἀπομένουν στὰ βάζα δὲν ἔχουν οὔτε ἔχνος ἀποκαμῶ. Οἱ κόμποι τοὺς, ποὺ πρὶν κρατοῦσαν τόσα ὀμορφα στολίδια, καμαρωτά, πάναγνα, γυμνοὶ τώρα, ἀλλὰ πάντα δροσεροί, μοιάζουν σὰν μικρὰ μπουμπούκια ποὺ προσπαθοῦν νὰ ξανανοήξουν καὶ ξεπετάξουν νέα κρίνα· ποὺ βγαίνουν γιὰ νὰ δοῦν τὸν ὀμορφο θάνατο τῶν ἀδελφῶν τους.

B)

ΤΟ ΞΥΠΝΗΜΑ ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ

Εξούραστη από τὸν ὕπνο πόσο καλὸδεχτα πέρνει τὸ κάθε τί !
Τὸ μετουσιώνει μὲ τὸ μάγιο τῆς φαντασίας καὶ φτειάχνει ἓνα κόσμον
ὁλοκαρπῶ, ὁνειρευτό !
Τὸ πλῆθος ἐξούραται σπράχνει τὸν ἄνθρωπο στὴ δράση, στὴν
περίπληκτὴ κίνησιν, στὴ ζωὴ.

*Ομορφο χλιαρό πρωί, προμήνυμα μιᾶς ηλιόλουστης ἡμέρας, πού δείχνει νὰ μὴν ἔχει σχέση μὲ τὸ χειμῶνα...

Οἱ πωλητὲς διαλαλοῦν ὁ καθένας τὸ δικό του.

— Ψάρια τοῦ Φαλήρου ! . . .

Στὴ φωνὴ αὐτὴ σὰ νὰ ἤλεχτρίζεται, ἀναπηδάει. Νὰ τρέξει στὸ Φάληρο, στὴ γαλανὴ ἀκρογυαλιά πού σπινθυρίζει ἀπὸ τὰ μύρια διαμάντια, πού τῆς ρίχνει ἀπὸ ψηλὰ ἀχτιδοβολώντας ὁ ἥλιος. Στὴ γελαστὴ κι ὁμορφὴ φύση νὰ λουστεῖ κι αὐτὴ μέσα στὸ ζωογόνο φῶς. Οἱ βάρκες πιὸ κεῖ καλοῦν τοὺς ἐπισκέφτες προκλητικὰ γιὰ ἓνα περίπατο, ὡς τὸ Καλαμάκι...

*
* *

— Λουλούδια ! Πρασινάδες !

Ἐνα γαιδουράκι κατὰφορτο λουλούδια—κόκκινα λευκά, μῶβ, κίτρινα. Καὶ πλούσιες πρασινάδες ! Ὁ δρόμος μοσκομυρίζει.

Δεύτερη φαντασία ξετοπίζει τὴν πρώτη.

Οἱ κάμποι μὲ τίς δροσοπράσινες χλωρασιές τους.

Ἐνας κόσμος ὁλόκληρος περβόλια μὲ πορτοκαλλάνθια, ἀμυγδαλιές. Τὰ πουλιά τσιτσιρίζουν ὅλημερὰ μέσα στὰ δέντρα τους χαρούμενα καὶ γλυκά. ὦ, ἄς ἔτρεχε κι' αὐτὴ ὡς ἐκεῖ!..

*
* *

Οἱ φωνές τῶν πωλητῶν πυκνώνονται. Οἱ πιὸ δυνατὲς καταπνίγουν τίς ἄλλες... — Λάχανα ἀγκινάρες, χόρτα τοῦ βουνοῦ...

— Κοτόπουλα, αὐγὰ φρέσκα!...

Τὸ περιβόλι ἀπλώνει ὁλοένα στὴ φαντασία της...

Μιὰ φάρμα, ἓνας κήπος μὲ πλούσια λαχανικά, ἓνας ὀρνιθῶνας...

Ἡ ὁμορφὴ ἐξοχικὴ ζωὴ παρουσιάζεται μπροστά της.

Δὲν ἀπομένει παρὰ ν' ἀπλώσει τὸ χέρι της νὰ τᾶχει ὅλα...

*
* *

— Ἀγριο κάρβουνοοοο !

Ἀπάνου στὸ κάρρο, φωνάζει ὁ καρβουνιάρης, ἓνα παιδί δεκατέσσε-ρω—δεκαπέντε χρονῶ, μὲ βαθεῖα μπάσσα φωνή !

Τὸ δάσος μὲ τὰ πυκνά του δέντρα τραβᾷ τώρα τὴ φαντασία της σὲ γλυκεῖα νοσταλγία. Ἡ ἀνοιξὴ εἶναι μπροστά !

Νὰ τρέξει θέλει τώρα στὸ βουνὸ μὲ τὰ ψηλόκορμά του δέντρα, νὰ ξαποστάσει στὴ σκιά τους,

*
* *

— Καθαρὰ κεράκια... μοσκολίζανο...

Πόσο ταιριάζει τὸ παίνεμα «καθάρ» στὰ κεράκια ! Φέρνει ὅλο-ζώντανη στὸ νοῦ μιὰ θρησκευτικὴν ἀγνότητα. Καὶ ἡ φωνὴ του σεμνὴ, σιγαλή, μοιάζει σὰ νὰ μπαίνει εὐλαβικὰ προσκυνητῆς σὲ μιὰ ἐκκλησιά.

Τὰ ταπεινὰ κρυμμένα ξωκκλησιάκια πάνω στὶς ραχοῦλες, μὲ τοὺς ἀπροσποίητους προσκυνητές, πού πάθος πραγματικῆς κατάνυξης τραβᾷ πάνω στὰ κατσάβραχα !

— Μεταξωτά, ὠραῖα ἀτλάζια γὰ τίς ἀπόκριες !

Ἐστρεψε μ' ἀποστροφὴ τὸ κεφάλι σὰ νὰ ἤθελε μ' αὐτὴ τὴν κίνηση νὰ στρέψει τὴ σκέψη της, νὰ τὴν κάμει νὰ σταματήσῃ ἐπίμονα στὰ προηγούμενα...

Μὰ δὲν μπόρεσε ! Ἡ φωνὴ τοῦ πωλητῆ τῶν μεταξωτῶν, τὴν ξύπνησε στὴ πραγματικότητα.

Τσάγια, χοροί, γυνωριμίες...

Τὸ ρολοῖ χτύπησε...

Ἦταν ἡ ὥρα τοῦ γραφείου ! Ἐπρεπε νὰ βιαστεῖ μάλιστα γιὰ νὰ μὴ φτάσῃ ἄργά..

Ἀθήνα, Φεβρουάριος τοῦ 33.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑ

ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΤΑΦΟ ΤΗΣ ΙΣΑΒΕΛΛΑΣ

Ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου ἐξὸν ἀπὸ τὸ Leopardi πού κυκλοφορεῖ σύντομα σὲ δυὸ τόμους, ἔχει καταπιαστὴ ἀπὸ τὸν καιρὸ πού βρισκόταν στὴν Ἰταλία μὲ μιὰ βιογραφία τῆς μεγάλης Ἑλληνίδας, τῆς ξακουστῆς Κερκυραίας Ἰσαβέλλας Θεοτόκη, πού θὰ κυκλοφορήσῃ καὶ αὐτὴ, ἐλπίζομε, σύντομα σὲ δυὸ ἐκδόσεις· μιὰν Ἑλληνικὴ καὶ μιὰ Ἰταλική. Γιὰ τίς πληροφορίες πού τῆς ἔλλειπαν—πλήρη βιογραφία δὲν ἔχειγράψῃ κανεὶς, οὔτε στὴν Ἰταλία—ἀποτάνθηκε σ' ἐξέχοντες συγγραφεῖς καὶ ιστορικούς, ἀρμόδιους στὸ θέμα ποῦχει καταπιαστῇ. Παραθέτομε πάρα κάτω μιὰ ὠραιότατη πληροφορία σταλμένη ἀπὸ τὸν περίφημο ἱστορικὸ καὶ κριτικὸ, φίλο καθηγητὴ Angelo Ottolini.

Στὸ θαυμασιὸν δρόμο πού ἀπὸ τὸ Μέστρε ὁδηγεῖ στὸ Τρεβίζο, μεταβλημένο τώρα σὲ ἀσφαλτοστρωμένη πίστα, πού πάνω γλυστοῦν τρεχάτα τ' αὐτοκίνητα, ὑπάρχουν δῶ κ' ἐκεῖ παλιές ἀριστοκρατικὲς βίλλες, πού ἀνάμεσά τους καὶ τῆς Ἰσαβέλλας.

Ἐκεῖ πού τελειώνει τὸ μεγάλο πάρκο τῆς βίλλας Φρανκέττι προβαίνει ἓνα ταπεινὸ ἐκκλησιάκι συμμαζεμένο, σιωπηλό, μ' ὅλο πού δίπλα, στὰ δυὸ μικρὰ καμπαναριά του, τέσσερες καμπάνες στέκουν ἕτοιμες γιὰ νὰ σημάνουν. Πάρα κεῖ σ' ἓνα μικρὸ περιβόλι ὑπάρχει ἓνα σπίτι, ἀναπαυτήριο γιὰ τοὺς παπάδες. Ἐκεῖ, στὴν ἐκκλησιὰ τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων, εἶναι θαμμένη ἡ Κοντέσσα Ἰσαβέλλα.

Μιὰ μεγάλη πλάκα στὸ μέσο τῆς ἐκκλησιᾶς, ἀπὲριττη φέρνει τὸ μακρὸ αὐτὸν ἐπιτάφιο :

«Κεῖται κατὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν πλάκα—ἡ Ἰσαβέλλα κοντέσσα Θεοτόκη—Κερκυραία—σύζυγος τοῦ Βενετοῦ πατρίκιου—γερουσιαστοῦ, Δέκαρχου, Ἡμολοῦ, Ἀνακριτῆ (Inquisitore di Stato)—Ἰωάννη Ἰωσήφ Ἀλμπρίτσι—Κυρία τοῦ περιφίλου τάγματος τῆς Κρότσε Στελλάτα—φωτεινὴ ἀπὸ εὐγενεῖα οἰκογενειακὴ καὶ συζυγικὴ—ἐπιφανὴς σὲ δόξα στὴν Ἰταλία καὶ στὸ ἐξωτερικόν.—Ἡ Στάελ τῆς Βενετίας, ὅπως τὴν ἀποκάλεσε ὁ Βύρων—σοφὴ ὅπως τὴ χαρακτήρισεν ὁ Ἰππόλυτος Πω-

δεμόντι—για τὸ ὥραιο ὕφος της, τὴν ἐξυπνάδα της, τὶς γνώσεις της—
παινεμένη ἀπὸ πολλοὺς καὶ μεγάλους, ποὺ τὴν δόξασαν γράφοντας—
σὰν τὸν Κανόβα ποὺ σκάλιζε γιὰ νὰ τῆς δωρήσει—συγγραφέας πολύ-
μορφη, πνευματώδης, μελετημένη, γλαφυρή, προικισμένη μὲ κάθε στο-
λίδι—ἀγαπημένο πρότυπο στοὺς συμπολίτες της καὶ στοὺς ξένους—
σταθερὰ πιστὴ στοὺς φίλους—ποὺ ἀνάμεσά τους συγκαταλέγονται οἱ
σπουδαιότεροι τοῦ αἰῶνος—κόρη στοργικὴ, σύζυγος τρυφερή, μητέρα,
ποὺ οἱ ἀρχαῖες ἐλληνίδες δύσκολα μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μαζί της—
Νοικοκυρά, στολίδι τοῦ σπιτιοῦ της.

Γεννήθηκε στὶς 16 Ἰουνίου 1760—πέθανε εὐλαβικὰ καὶ θαρραλέα
ὅπως ἔζησε—στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1836—ἀφήνοντας δυστυχισμένο
στὴ ζωὴ—τὸ γιό της Ἰωσήφ Ἀλμπρίτσι—ποὺ ὁ πόνος του δὲ θάχει
τέλος—παρὰ μέσα στὸν ἴδιο τάφο».

Στὴν τωρινὴ βίλλα Φρανκέττι ἡ ἀρχόντισσα περνοῦσε κάθε χρόνο
τὸ ἥρεμο χινόπωρο, κυκλωμένη ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ λάτρες τοῦ πνεύ-
ματός της καὶ τῆς ὁμορφιάς. Σὲ μιὰ σάλα τῆς βίλλας εἶναι τέσ-
σερα πολύτιμα ἀνάγλυφα τοῦ Κανόβα ἀπὸ γύψο, ποὺ παριστάνουν τέσ-
σερες στιγμὲς τῆς ζωῆς τοῦ Σωκράτη. Ἐνα μονοπάτι φέρνει τὸ ὄνομα
Ἰππόλυτου Πινδεμόντι.

ANGELO OTTOLINI

ALL' ILLUSTRE SPIRIDIONE DE BIASI

Στὸ παρόρημα «Δωρεὰ Δεβιάζη» τῆς Φωσκολιανῆς βιβλιοθήκης Ζακύνθου,
βρήκαμε στὴν ἀλληλογραφία του, σὲ μιὰν ἐπιστολή, τὸ πάρα κάτω ἀνέκδοτο
ποίημα τοῦ Ρ. Μαρτζώκη στὸ Δεβιάζη, ποὺ πέθανε ἡ μάνα του.

No, questo raggio di zaffireo luce
il sorriso dell' alma in te non desta ;
Canti e profumi il tempo a noi conduce
Ma non fuga del cor la ria tempesta.

Più l' esultanza intorno a noi riluce,
più per chi piange é lugubre e funesta ;
Sembra gioco crudele e scherno truce
innanzi a tanto duol, cotanta festa.

Cssi, diletto amico il pinto cielo
e il verdeggianti suol or non t' adescia
chè tutto agli occhi tuoi ricopre un velo

Anzi il recente duol più si rinfresca
e dovunque tu stia, col core anelo
l' imago cerchi della pia Francesca.

N. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΘΕΑΤΡΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Πολὺ πρὸ τῆς ὥρας τῆς παραστάσεως τὸ θέατρον ἐπληρώθη κόσμου ἐξ
ἀπασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Μεταξὺ τῶν πρώτων διεκρίνετο ὁ Μεγάλος
Ἀρμολιτῆς Μαίτλανδ, ἅπαντες οἱ πρόκριτοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ ἀρχαὶ
τῆς πόλεως.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς παραστάσεως εἰς τῶν παραστητῶν (οὕτως
ἐλέγοντο τότε οἱ ἠθοποιοὶ) ἀπήγγειλεν ἀπὸ σκηνῆς τὸ ἐξῆς ποίημα ἀγνώστου
ποιητοῦ :

Ἀρχίζει ἰδοὺ ἀρχίζει, αὐγὴ νὰ ἀνατέλλῃ !
Τὸ ἠθικὸν σκοτάδι ποὺ τῶν γραικῶν τὰ μέλη
Τὰ νοερά ἀμαύρουνεν
Δείχνει ποὺ ὑπενδίδει, εὐθὺς ποὺ τῆς θαλάσσης
Ἡ ἀνίκητος θυγάτηρ, τῆς εὐτυχίας βάσις
Τῆς ἐδικῆς μας ἔγινεν.
Ὅσα καλά, οὐαί μας ! μετὰ τὴν πικρὰν πτώσιν
Τῶν προπατόρων εἶχεν ἡ τύχ' ἀποξενώσει
Ἀπὸ τὴν γῆν τὴν Πάτριον.
Καὶ μὲ Γραικῶν τὴν πτώχειαν τὰ ἄλλα ἔθν' ἐπλούτει
Πάλιν μᾶς τὰ εισάγει, ἡ Δέσποινά μας τούτη
Μὲ γνώμην ἐλευθερίον.

Καὶ προσθέτει μετὰ τινες στίχους :

Μ' εὐμένειαν δεχθῆτε ἑλληνικὰ γραμμένην
Καὶ ἀπὸ ὁμογενεῖς σας ἀρχῆθεν συνθεμένην
Αὐτὴν μας τὴν παράστασιν.
Συγχώρησιν στὰ λάθη, θερμῶς παρακαλοῦμεν
Στῆς ἑλλειψες συμπάθειαν ὀλίγην κἂν ἄς βροῦμεν
Στὴν τέτιαν περίστασιν.
Ὅστερ' ἀπὸ αἰῶνας, εἶναι φορὰ ἡ πρώτη
Ὅπου ἡ γλώσσα, ἀκόμι καὶ ὄντας εἰς Νηπιότην
Προβαίνει εἰς τὸ θέατρον.
Στὴν συνδρομὴν σας στέκει, γενναῖοι Συμπολίται !
Στὴν ἐνδυνάμωσίν σας, ἡ γῆ ποὺ κατοικῆτε
Στὸ φῶς νὰ φέρῃ δεύτερον
Αἰσχύλους καὶ Εὐριπίδες : νὰ κανηθῇ στῆς γλώσσας
τὴν ἔμφυτ' ἁρμονίαν, ν' ἀναίρεθοῦν τὰ τόσα
Ἀλλοεθνῶν σαρκάσματα.
Ἡμεῖς δὲ ἀπὸ ἔθλον μονάχα κινημένοι
εἰς τὴν σκηνὴν πατοῦμεν. Ἀ! ξεύρω φορτωμένοι
ἀπὸ μεγάλα σφάλματα.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἄν μὲ ψυχὴν γενναίαν, εὐγνώμονες φανῆτε
εἰς τὴν καλὴν μας γνώμην τώρα, βεβαιωθῆτε
πῶς καὶ ἄλλας παραστάσεις, ἀπὸ ἡμᾶς θὰ ἰδῆτε
στὸ μέλλον μ' εὐχαρίστηση.

Σὺ δὲ Βουλῆς τὸ τέκνον, καύχημα εὐγενείας,
ἐνῶ στήν κεφαλὴν σου, στεφάνια εὐχαριστίας
τόσων ἐθνῶν στολίζουσι.

Νεῦσον, Ναί! καταδέξου, ταῖς δάφναις τῶν Ἰόνων
Μὲ σέβας προσφερόμεναις, ἀφοῦ τὸν τόσον χρόνον
Ἑσύντριψας Τυφῶνα, καὶ μ' ἓνα νεῦμα μόνον.
Μᾶς φέρνεις ὥς ἀναγέννησιν.

Τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ποιήματος τούτου παρηκολούθησαν οἱ θεαταὶ δακρύοντες ἐκ συγκινήσεως. Ἀμέσως κατόπιν ἤρξατο ἡ παράστασις τῆς «Πολυένης», τὴν ὁποίαν μετὰ θερησκευτικῆς προσοχῆς καὶ παλμῶν καρδίας ἠκολούθησαν πάντες, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἀλλογλώσσου Ἀρμωστοῦ ἐξαιρουμένου.

Δυστυχῶς περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἢ μὴ τῆς παραστάσεως καὶ τῶν λαβόντων μέρος εἰς αὐτὴν νέαν δὲν ὑπάρχουν πληροφορίες. Ἡμέρας τινὰ μόνον μετὰ τὴν παράστασιν ἢ τότε ἐκδιδόμενη ἐν Κερκύρα Ἰταλοελληνικὴ «Ἐφημερίς τῶν Ἰονίων Νήσων» ἔγραφε τὰ ἑξῆς:

«Εὐχῆς ἄξιον εἶναι νὰ ἐνδυναμωθῶν μὲ κάθε τρόπον ὅσοι φιλόκαλοι νέοι τρέχουν μὲ ἀκάματον ἐπιμονὴν τὸ ἐπίπονον στάδιον τῆς καλλιτεχνίας τῆς γλώσσης. Εἶναι ἐπιωφελὲς νὰ μὴ ἀμεληθῇ ἡ κατὰ καιροὺς ἀκολούθησις Ἑλληνικῶν παραστάσεων. Τὸ θέατρον ἐξημέτερε μετὰ τῶν ἐθνῶν τὸ δυνατότερον μέσον ὅχι μόνον τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ἐξευγενίσεως τῶν ἠθικῶν τῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον προόδου τῆς γλώσσης. Μεταξὺ μάλιστα τῶν γραικῶν εἶναι τὸ συντομώτερον σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ πλῆθος θὰ διδάσκει τὴν γλῶσσαν, καὶ θὰ ἡμπορεῖ κατὰ βαθμοὺς νὰ τὴν ἐξακολουθῇ καὶ τὴν φθάνῃ εἰς τὰ καθ' ἡμερινὰ πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδας, καὶ ἂν κατὰ καλὴν τύχην μετὰ τῶν ἡμῶν γεννηθῶν νέοι Αἰσχύλοι, νέοι Εὐριπίδαι, καθὼς μετὰ τῶν ἄλλων Ἑθνῶν εὐρέθησαν οἱ Δάντεις, οἱ Κορνήλιοι καὶ οἱ Σχάκεσπεάρεϊς, ἢ ἕως τὸ παρὸν φαινόμενη ὁποσοῦν ἀκανόνιστη γλῶσσα μας, θ' ἀναδεχθῇ εὐθὺς σταθερὸν χαρακτήρα καὶ θὰ προβάλῃ εὐπρόσωπος μὲ ἀπροσποίητον καὶ γνησίαν μορφήν. Ἰονικαὶ Νῆσοι! ἡ νέμεσις σᾶς εὐεργέτησε τὰ μέγιστα βάζωντάς σας εἰς περίστασιν ἀρμοδίαν νὰ δώσετε ἀρχὴν τῆς νομοθεσίας, νὰ εἰπῶ οὕτω, τῆς νεοελληνικῆς Γλώσσης. Ἡ δόξα αὕτη εἰς ἑσᾶς ἐπληρώθη. Αἰσθανθῆτε τὸ μέγεθός της, καὶ πολλαπλασιάσατε τὸν ζήλόν σας».

«Τὸ ὕψος αὐτῆς τῆς τραγωδίας (1) εἶναι εὐληπτον καὶ γλαφυρόν. Ὁ συγγραφεὺς δείχνει μεγάλην γνώρισιν τῶν ιδιωμάτων τῆς γλώσσης, καὶ μὲ ἐπιτυχίαν μετεχειρίσθη τὴν δύναμίν της· ἕως τώρα οἱ ἀλλογενεῖς σαφοὶ μᾶς ἤλεγχαν ὅτι ὡς πρὸς τὴν Ποίησιν μας ἀκόμη μᾶς λείπει ἡ εὐαισθησία, καὶ τοῦτο ἐσυμπέραιναν ἀπὸ τὴν διάθεσιν ὅπου εἶχαμεν ὅλοι κοινῶς διὰ τοὺς ὁμοιοκαταλήκτους στίχους· ὄντες οὕτω συνειδησμένοι ἐδυσκολευόμεθα ἀλλέως νὰ γνωρίσωμεν μὲ ἀρκετὰ σφοδρὴν ἐντύπωσιν, ὁποίαν ἀηδίαν ἢ ἐπανάληψιν τῶν καταλήξεων προξενεῖ, παρὰ ἀκούοντάς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς στιχογραφικῆς

(1) Ἀνάλυσιν τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ καὶ παιδαγωγῶντος ἔργου τοῦ Ρίζου Νεγρουλοῦ, μετὰ τῆς βιογραφίας τοῦ ποιητοῦ ἐδημοσιεύσαμεν πρὸ τριετίας ἐν τῇ «Ἑλληνικῇ Ἐπιθεωρήσει» ἐνθα καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ Νεγρουλοῦ.

μας ἀρμονίας ἐπάνω τῆς σκηνῆς. Ἐκεῖ φαίνεται εἰς πόσα μαρτύρια ὑποβάλλονται διὰ τόσας ὥρας τὰ ὄντα τοῦ ἀκροατοῦ ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπον ἐπανάληψιν τῆς ὁμοιοκαταληξίας καὶ τὸ περισσότερον πόσῃν δυσκολίαν τρέχει ἐν ταύτῃ ὁ ὑποκρινόμενος ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν παθῶν ἐμπερδευμένος τρόπον τινὰ ἀπὸ τὸ πεισματώδες τραγῳδία τῶν στίχων».

«Ἡ προεξηγμένη τραγωδία ὑπόκειται εἰς τὰ ἴδια ἐλαττώματα, μ' ὅλον ὅτι, καλὴ τύχη, ἐγράφη ἀπὸ ἓνα τῶν καλλιτέρων τοῦ Ἑθνους ποιητῶν, καὶ φυλάττει διὰ τοῦτο ἀποκρίαν ἐξοχὸν φυσικὴν ἀπλότητα εἰς τοὺς στίχους. Τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς ἐπειδὴ ἀπαιτεῖ ὅλην τὴν φανερὴν πρᾶξιν μέσα εἰς τὰ Βασίλεια, ἐμπόδισε τὸν Ποιητὴν τοῦ νὰ βοηθῇ ἀπὸ τὴν ποικιλίαν τῶν σκηνῶν, ἢ ὁποία βασιλεὺς ἔτοιμον τὴν προσοχὴν χωρὶς νὰ τὴν ἀδυνατῇ. Ὁ συγγραφεὺς ἔδιδε μεγαλεῖτερον ἀποτέλεσμα εἰς τὸ σύγγραμμά του, ἂν μὲ σπουδὴν περισσοτέραν ἀπόφευγε τοὺς πολὺ μακροὺς διαλόγους, οἱ ὅποιοι μ' ὅλον ὅτι πλουτοῦν ἀπὸ λαμπρὰς ἰδέας, καὶ πολὺ ἐπιτυχαίνουσι τοὺς χαρακτήρας τοῦ ἥθους, μ' ὅλον τοῦτο μὲ τὸ πολὺ τῶν μακρῶς καταπνίγουν ἐκείνην τὴν βίαιαν κίνησιν τῶν δυνατῶν αἰσθημάτων, μάλιστα ὅταν ἡ Τραγωδία εἶναι ἀπλὴ εἰς τὰς περιστάσεις της, καὶ μετρία εἰς τὴν δεινότητα τῶν παθημάτων».

«Τὸ Ἑθνὸς χρεωστεῖ μίαν πρωτότυπον Τραγωδίαν εἰς τὸν Κύριον Ρίζον καὶ εἶναι ἔτοιμον νὰ στεφανώσῃ τοὺς εἰς τὸ ἐξῆς κόπους του».

Ἡ παράστασις ἐπανελήφθη μετὰ τινὰς ἡμέρας καὶ ἄλλιν ἐν μέσῳ ἀκροατήτου ἐνθουσιασμοῦ, ἐν τούτοις περιστάσεσι ἀναπόφευκτοι διέκοψαν τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἑλληνικῶν παραστάσεων. Ἀλλ' οὔτε ἡ ἐπιθυμία τοῦ κοινοῦ ἐσβέσθη, οὔτε ἡ προθυμία τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας ἥτις πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχε, κατὰ τὸν χρονογράφον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης «διὰ πολὺν καιρὸν ἀκόμη νὰ παλαίσῃ μὲ δεινότατα ἐμπόδια καὶ μάλιστα μὲ τὴν ἑλλειψιν δραμάτων, εἴτε πρωτοτύπων, εἴτε μεταφρασμένων εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Γλῶσσαν».

Τὴν θεατρικὴν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴν ἀπραξίαν (1) διέκοψεν ἡ κατὰ τὸ 1825 ἐν Κερκύρᾳ ἀφίξις τοῦ διαπρέψαντος ἐν Βουκουρεστίῳ ἐνθουσιώδους Κωνσταντίνου Κυριακοῦ Ἀριστοῦ ὅστις διαπνεόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ διαδώσῃ καὶ ἐν Κερκύρᾳ τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην, διοργάνωσεν ἀμέσως θίασον ἐξ ἐρασιτεχνῶν εἰς ὃν ἐδίδαξε τὸν «Ὀρέστην» τοῦ Ἀλφιέρη κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ γενομένην παράστασιν τοῦ αὐτοῦ ἔργου. (2)

Ἡ ἀναγγελία τῆς παραστάσεως τῆς τραγωδίας τοῦ Ἀλφιέρη νέον ἤγειρε πάλιν ἐνθουσιασμόν μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Κερκύρας.

(Ἐχει συνέχεια).

N. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

(1) Τῷ 1819 ἐξετελέσθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου παραστατικὸς χορὸς (Μπαλλέτο) ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ παρὰ Φαίανιν ἀφίξις τοῦ Ὀδυσσεύς» (ὁ χορὸς ἦτο ἀναπαράστασις τῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ—Η καὶ Θ—περιγραφομένων ἐορτῶν καὶ πανηγύρεων αἰτινες ἐδόθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Φαίανων Ἀλκινόου φιλοξενηθέντος Ὀδυσσεύς) μετ' ἑσμάτων τοῦ ποιητοῦ Γεωργίου Ρίγκη μελοποιηθέντων ὑπὸ τοῦ μουσικοδιδασκάλου Στεφάνου Ποιγιάγου. Τὸ μπαλλέτο ἐγράφη κατὰ προτροπὴν τοῦ ἀρμωστοῦ Ἀδάμ ὅστις, πρὸς εὐπροσώποτεραν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου διώρισε ἐπιτροπὴν ἀποτελεσθεῖσαν ἀπὸ τῶν ποιητῶν τῶν ἑσμάτων Γεωργίου Ρίγκη, τὸν καθηγητὴν τῆς ἀρχαίας γλώσσας Γεράσιμον Πιτζιμάνον ὅστις ἐπεμελήθη τὰ τοῦ ἱματισμοῦ καὶ Γουλιέλμον Καστοράττον ὅστις, ἐντριβεστάτος περὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαίολογίαν, ἐδῶκε τὰ σχέδια τοῦ σκηνικοῦ διακόσμου, τὰ ὁποία ἐξετέλεσεν ὁ παρεπιδημῶν τότε ἐν Κερκύρᾳ σκιτσογράφος Andra Zampiga.

(2) Ὁ Ὀρέστης ἐξεδόθη καὶ ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ 1825 ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Διοικήσεως. Κατόπιν ἐξεδόθη καὶ ἐν Σμύρῃ τῷ 1836.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἀποτελοῦσαι ἐνιαίαν ὑπόστασιν κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τῆς ἐνώσεώς των μετὰ τῆς Ἑλλάδος περιόδους, εἰς παλαιότερας ἐποχὰς διέφερον ἢ μία τῆς ἄλλης κατὰ τὰ ἥθη, ἔθιμα καὶ γεναιολογίαν, πολλάκις δὲ εὐρέθησαν καὶ ἀντιμέτωποι κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν γειτόνων των διαμάχας. — Μολονότι δὲ ἡ Ἑνετικὴ κυριαρχία ἐν μέτρῳ τινι ἥνωσεν αὐτὰς ἢ ἑνωσίς των αὕτη δὲν ἦτο πλήρης. Ἦτο ἄλλως προσφιλὲς σύστημα εἰς τοὺς ἐνετοὺς νὰ κρατῶσι τὰς κτήσεις των ἐν ποίᾳ τινι διαιρέσει.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀκόμη αἱ νῆσοι αὗται διέπρεψαν. Τὸ ὄνομά των καὶ μόνον ἀναπολεῖ μεγάλα γεγονότα: «Ἰθάκη, Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Λευκάς ἀπετέλουν βασιλεία καὶ ἀνθούσας ἡγεμονίας πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ ὁπότε ἡ σημασία των κρατῶν δὲν ἀνεμετράτο διὰ μόνης τῆς ἐκτάσεως των ἑδαφῶν των. Οὕτω βλέπομεν τὰς νήσους ταύτας λαμβανούσας μέρος εἰς τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀκολούθως δοξαζομένας κατὰ τοὺς χρόνους των μετὰ τῶν Ῥωμαίων πολέμων, ἀποκτώντας δὲ τὴν ἐκτίμησιν τῶν κατακτητῶν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Τέλος ὅτε διὰ τῆς εἰσβολῆς των οἱ βάρβαρα ἀνατρέψαντες πᾶσαν πρόοδον ὑπήγαγον ριζικῶς τὸν κόσμον εἰς βαρβαρότητα οὐχὶ μικροτέραν τῆς τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐκ νέου αἱ νῆσοι αὗται διακρίνονται πεφωτισμένοι διὰ Εὐαγγελικοῦ φωτός καὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἄσυλον καὶ προπύργιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, (Boris de Saint Vincent Histoire et description des iles Ioniennes—Paris 1823),

Ἐξιστοροῦντες γεγονότα σχετιζόμενα πρὸς τὰς Ἰονίους νήσους δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν πόσον ὁ Ἑλληνισμός, ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς, πᾶν ὅ,τι ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀπετέλει τὴν φύσιν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἦσαν συνδεμένα μὲ τὸ αἶσθημα τῶν Ἑπτανήσιων: (Ern. Lunzi. Storia delle Isole Ionie. Venezia 1858). Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Ἰόνιον διετήρησεν ἀναλλοίωτον πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τὸν διαπιστοῦντα εἰς ποίαν φυλὴν ἀνήκει, εἶνε δὲ ἀναντίρρητον γνώρισμα τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα ὅπερ διεφύλαξαν ἀείποτε αἱ Ἰόνιοι νῆσοι καὶ ὅπερ ἐνίσχυεν αὐτὰς εἰς τοὺς ὄντως τιτανικοὺς καὶ τραγικοὺς ἀγῶνας των κατὰ τῆς ξένης ἐπικρατήσεως.

Αἱ αὐθεντικώτεραι γνώσεις περὶ τῶν νήσων μόλις ἀνάγονται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἑβδόμου π. Χ. αἰῶνα ὁπότεν ἡ νήσος Κέρκυρα κατεῖχeto παρὰ τινῶν Ἠπειρωτῶν τῆς φυλῆς τῶν Λυβουρῶν καὶ παρ' ὀλίγων Ἑρετριέων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν περιῆτον ἐκείνην εἶχε καταλυθῇ ἡ βασιλεία τῆς Κορίνθου καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι ταραχαὶ ἠνάγκασαν σημαντικὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν γενέτειραν χώραν καὶ ν' ἀπαρτίσουν ἀποικίας ὑπὸ διαφόρους ἡγέτας. Μία τούτων ὑπὸ τὸν Κορίνθιον Χερσηκράτην τῆς γενεᾶς τῶν Βακχιδῶν προσέφυγεν εἰς Κέρκυραν (708 π. Χ.). Ὁ Χερσηκράτης εἰλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν κατοίκων, τοσοῦτο δὲ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του ὥστε ἀνεκρήχθη βασιλεὺς. Οὗτος ἐκδιώξας τοὺς Λυβουρνοὺς καὶ Ἑρετριεὺς ἐγκατέστη ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὅπερ σχηματίζει ὁ ὄρμος τῆς Παλαιόπολεως εἰς ὃ ἔδωκε τὸ ὄνομα τῆς Ὑλλίας εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὑποτιθεμένου προγόνου των Ὑλλου. Ἡ ἀποικία αὕτη ἤρμασε ταχέως φαίνεται δὲ ὅτι ἐξηκολούθησε οὕσα εἰς φιλικὰς σχέσεις μὲ τὸ συγγενὲς ἔθνος ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν ἔτει 615 π. Χ. ἐν συμμαχίᾳ μετ' αὐτοῦ ἔδρυσεν τὰς πόλεις Ἐπίδαμον (νῦν Δυρράχιον) καὶ Γυλάκειαν ἐν Ἰλλυρίᾳ.

Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς ὅμως δὲν ἦτο πλήρης ἐξέλειπε δὲ βαθμὴδὸν ἐκ τῆς φιλοδοξίας καὶ ἐκδικητικότητος τοῦ Περιάνδρου τυράννου τῆς Κορίνθου. Οὗτος κατὰ τὴν βασιλείαν του ὑπήγαγε τὴν νήσον εἰς πλήρη ὑποδούλωσιν τέλος δὲ ἐξεχώρησε τὴν διακυβέρνησιν τῆς εἰς τὸν υἱόν του Λυκόφρωνα ὅστις συνεπειὰ τῶν παντοίων ὁμοτήτων καὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ πατρὸς του, εἶχεν ἀναγκασθῇ νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν Κόρινθον. Ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα πατήρ καὶ υἱὸς συνεφιλιώθησαν καὶ ἐν ὁμοφωνίᾳ ἀπεφάσισαν ν' ἀνταλλάξουν τοὺς θρόνους των. Ὁ Περιάνδρος ὅμως ἦτο τόσον μισητὸς ἐν Κερκύρᾳ ὥστε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τυραννίας οἱ ἐξηρεθισμένοι κάτοικοι ἐφόνευσαν τὸν Λυκόφρωνα. Εἰς ἐκδικήσιν τοῦ φόνου τοῦ υἱοῦ του ὁ τύραννος ἐξαπέστειλεν εἰς Σάρδεις τριακοσίους ἐφήβους Κερκυραίους εὐγενεῖς οἵτινες διητῶντο ἐν τῇ αὐτῇ του καὶ διέταξεν ἵνα μεταφερθῶσιν καὶ δοθῶσιν ὡς δῶρον εἰς τὸν Ἀλυάττην τὸν 2ον ὅπως τοὺς χρησιμοποιήσῃ ὡς εὐνοῦχους. Εὐτυχῶς τὸ πλοῖον ὅπερ μετέφερεν αὐτοὺς ἠναγκάσθη νὰ προσεγγίσῃ εἰς Σάμον καὶ οἱ Σάμιοι ἀπληθυνέρωσαν τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀπέστειλαν αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς Κέρκυραν.

(Ἐχει συνέχεια)

Α. Σ. ΜΑΡΑΤΟΣ

ΑΝΑΛΟΓΙΑ

Ὁ κ. Louis Roussel στὸ Νο 108—109 τοῦ ἀξιόλογου περιοδικοῦ του Libre σελ. 863 ἀναφέρει τὸ ἄρθρο μου γιὰ τὴν ἀναλογία, ποὺ δημοσιεύτηκε στὴν Ἰόνιον Ἀνθολογία ἀρ. 45—47 σελ. 25 καὶ λέει πὺς εἶναι πολὺ τολμηρὸ κατὰ τὴ γνώμη του. Ὡστόσο ἀπ' τὰ 29 παραδείγματα ποὺ δημοσιεύονται ἐκεῖ ὁ κ. R. βρίσκει γιὰ τολμηρὰ μόνο τὰ τέσσερα (ἀρ. 4). Μὰ εἶναι δίκαιο, σὰς παρακαλῶ νὰ λέγεται ὅλο τὸ ἄρθρο *τολμηρὸ* τὴ στιγμῇ, ποὺ ἀπ' τὰ *εἰκοσιεννιά* παραδείγματα τὰ *τέσσερα* μόνο φαίνονται στὸν κριτικὸ τοῦ ἁρθροῦ ἐκείνου *τολμηρὰ*; Καὶ εἶναι σωστὸ νὰ δίνονται καὶ συμβουλὲς πὺς δὲν πρέπει τάχα νὰ τοποθετοῦμε μπόδια μπρὸς στὸ δρόμο τῆς γλωσσολογίας τίς ἀπλὲς μας εἰκοτολογίαι;

Ἐγὼ λέω πὺς τὸ *βούλομαι* γίνεται *βουλιόμαι* κατὰ τὸ *συλλογιόμαι* καὶ τὸ *ἐφομαι* γίνεται *φκιοῦμαι* κατὰ τὸ *καταριοῦμαι*. Ὁ κ. R. λέει πὺς κατὰ τὸ σχῆμα *ἀγαπήθηκα*—*ἀγαπιόμαι* ἐγίνε ἀπ' τὸν ἀόριστο *βουλήθηκα* τὸ *βουλιόμαι* καὶ ἀπ' τὸ *εὐκήθηκα* τὸ *φκιοῦμαι*. Ὡστόσο ἐγὼ θὰ τοῦ φέρω ἄλλα παραδείγματα ἀπ' τὴ Νέα ἑλληνικὴ ποὺ γίνονται κατὰ ἄλλα ὁμοιονόημα καὶ ὄχι ἀπ' τὸν ἀόριστο λ.χ. Τὸ *χλοάξω* γίνετα *χλοῖζω* κατὰ τὸ *πρασινίζω* (χλόη=πρασινάδα) καὶ ὄχι κατὰ τὸν ἀόριστό του. Τὸ *ζητῶ* γίν. *ζητεύω* κ. τὸ *γυρεύω*, τὸ *τσαλιστίζω* (τουρ. tchalichdim) τὸ εἶπαν καὶ *τσαλιστεύω* (=καταγίνομαι) κατὰ τὸ *δουλεύω*.

Τὸ *φωνῶ* γίνεται *φωνάζω* κατὰ τὸ *κράζω*.

Τὸ *καταχώνω* λέει ὁ κ. Χατζηδάκης γίνεται *καταχωινιάζω* κατὰ τὸ *ἐνταφιάζω* (*). Τὸ *σεῖω* τὸ εἶπανε στὸ Μπογατοικὸ *σεινάζω* κατὰ τὸ *τινάζω*. Τὸ *ἀρπάξω* γίνεται *ἀρπάχνω* κατὰ τὸ *ἀδράχνω*. *Γενομένος* σὰν τὸ *καμωμένος*.

Τὸ *φωνάζω* τὸ λέν ἰδιωματικὰ *φουγιάζω* (Πέραμο τῆς Κύκκος) κατὰ τὸ *χουγιάζω*.

Τὸ *στρώνομαι* *στρωνιάζομαι* κατὰ τὸ *θροινιάζομαι* κ.τ.λ.

Ὁμοίᾳ καὶ οἱ Ἀρχαῖοι τοῖς *θαρρέω* καὶ εἶπανε *θαρρύνω* κατὰ τὸ *δερύνω*, τὸ *ὑπὸχομαι* *ὑποχόδομαι* κατὰ τὸ ἀντίθετο *ἀγροῦμαι*, τὸ *πέτομαι* *ἵπταμαι* κατὰ τὸ *ἵσταμαι* καὶ *πετάομαι* κατὰ τὸ *κρεμάομαι* τὸ *πάσχω* *πασχίζω* κατὰ τὸ *φροντίζω*, τὸ *λάζομαι* *λάζυμαι* κατὰ τὸ *ἄννυμαι*, τὸ *στέγω* *στεγάζω* κατὰ

τὸ σκεπάζω, τὸ ἐρημῶ] ἐρημάζω (=εἶμαι μόνος) κατὰ τὸ ἡσυχάζω, τὸ δζω] δζαίνομαι, κατὰ τὸ ὁσφραίνομαι καὶ ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέω. Στὴν ἀνέκδοτη γραμματική μου ἔχω πάμπολλα ἄλλα παραδείγματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Τὸ ἀρχαῖο ἱστία ἀντί ἐστία κατὰ τὸ ἴσθημι τὸ λέει ὁ Buck στὸν ΚΕ' τόμο, σελ. 257 καὶ πέρα τοῦ Indog. Forsch κ.τ.λ. ποῦ δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ τὸν πεῖ κανεὶς, πὼς τὸ κάνει γιὰ νὰ σηκώσει μπόδια στὸ δρόμο τῆς γλωσσολογίας, π.ρ.β.λ. ἀνέστιος, δμέστιος, ἐφέστιος

Τὸ θά μᾶς οὔρθει (=ἔρθει), ἀλήθεια, ἀπ' τὸ θά μούρθει, ἔχει τὸ ψεγάδι, πὼς δὲ σημειώνεται τὸ ποῦ τὸ λένε καὶ εἶναι, ἃς ποῦμε, παράλειψη ἀφτό, ὃχι ὅμως λάθος· μὰ πρέπει νάχει μπιστοσύνη ὁ ἀναγνώστης σ' ἐμένα, γιατί τότε ββαιώνω μὲ τὴ μεγαλύτερη εὐλικρίνεια καὶ ἐντιμότητα, πὼς ἀπὸ νάποιονε τὸ ἄκουσα καὶ τὸ σημείωσα· μὰ τὸ λάθος μου εἶναι, ποῦ δὲν τότε ρώτησα ἀπὸ ποῦ κατάγεται; Τέτοια ὅμως λάθια ἔχουνε καὶ ἄλλοι γλωσσολόγοι, γιατί ὑποθέτουμε πὼς κάπου τὸ εἶδανε ἢ τᾱκούσανε καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ θέσει δὲ ἀμφισβήτηση τὴν ἀξιοπιστίαν τους. 'Εδὼ τουλάχιστο τὸ δικό μου τὸ παραδειγμα μποροῦσα νὰ μὴν τὸ βάλω, ἂν δὲν τᾱκουα, καὶ νὰ μείνουν τὰ παραδείγματά μου 28 χωρὶς νὰ λιγοστεύει καθόλου τὸ κῦρος τοῦ ἄρθρου μου.

Μὰ καὶ σωστά νὰ μὴν εἶτανε ἀφτά τὰ 4, ποῦ καταλογίζει ὁ κ. R., δὲ χαλνοῦνε τὸ κῦρος τοῦ ἄρθρου μου ἀφοῦ ἔχει 25 ἄλλα παραδείγματα, ποῦ δὲν τὰ φιλονικεῖ ὁ κ. R. καὶ κατ' ἀκουλουθία εἶτανε περιττὴ ἢ τελεφαῖα τοῦ γνῶμη, πὼς τὰ 4 ἀφτά θὰ φέρνανε τάχα τόσο μεγάλα μπόδια στὴ γλωσσολογία.

Τέλος ἡ στερνὴ τοῦ παράγραφος εἶναι μὲ ἀφέλεια γραμμένη· ἀντιγράφοντας κανεὶς τὸν Κοραῖ θάγραφε βέβαια: cervix καὶ ὄχι servix εἴτε ἤξαιρε λίγο εἴτε ἤξαιρε πολὺ τὰ λατινικά. Ὡστε ἀφτό χωρὶς ἄλλο εἶναι τυπογραφικὸ λάθος. Σ' ἐκεῖνο τὸ ἄρθρο τῆς Ν. 'Εστίας βρίσκει κανεὶς καὶ ἄλλα τυπογραφ. λάθια, γιατί ὁ διορθωτὴς ἐβαρέθηκε νὰ παραβάλλει τὸ ντοκουμέντο τοῦ μὲ τὸ χειρόγραφο, πρᾶμα ποῦ συμβαίνει συχνὰ στὰ μὴ εἰδικὰ περιοδικὰ πρβλ. καὶ στὸ ἄρθρο μου μεσ' στὴν 'Ιον. 'Ανθολ. συναπίδι ἀντὶ συνωπίδι, 'Αγιλῆας ἀντὶ 'Αγιλιάς, τούβλου ἀντὶ: τοῦ τούβλου, ξεραῖλα ἀντὶ ξερίλα κτλ. ὅλα ἀφτά σελ. 25.

Τώρα θὰ ρωτῆσει κανεὶς γιατί ἄργησα ν' ἀπαντήσω στὸν κ. R. — Γιατί δὲν ἄξιζε τὸν κόπο, ἀλήθεια, ν' ἀπαντήσῃ κανεὶς.

Μὰ τώρα γιατί ἀπαντῶ, θὰ μοῦ πεῖτε.

— Γιατί σκέφτηκα, πὼς ὁ κ. R., ἂν καὶ ἔχει τοὺς μικροεγωισμούς του, ποῦ δὲν ταιριάζουνε σ' ἓνα ἀληθινὸ ἐπιστήμονα, ἀγαπᾷ ὅμως τὴν ἄδολη δημοτικὴ μορφή ὅσο λίγοι καὶ ἀγωνίζεται γι' ἀφτήνα στὴ Γαλλία μὲ πολὺ ζῆλο, ἴσως μὲ ὅσο κανεὶς ἄλλος ξένος.

'Αφτὸς ἔβαλε στὴ θέση τῆς τὴν κ. 'Αργυροπούλου καὶ τὴν ἔκαμε νὰ πηδᾷ στὰ πατερά.

'Αφτὸς εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ πεῖ γιὰ τὴν Πελασγικὴ 'Ελλάδα τοῦ κ. 'Ελευθεριάδη καὶ δὲ συμμαζέβεται.

Εἶπα λοιπὸν νὰ τοῦ ὑποδείξω, ὅσο μπορῶ, καὶ ποῦ πρέπει νὰ μὴ μιλᾷ καὶ μάλιστα μὲ τέτοιο περήφανο τίτλο «Garde»! γιὰ νὰ ἐκτιμῶνται ὅπως πρέπει τὰ σωστά του, γιατί ἀπ' ἀλήθεια ἔχει ἀρκετὰ σωστά. Ὅλα τὸν ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σωστά· «λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοὶ καὶ ἐπισηφαιεῖς αἱ ἐπίνοιαι αὐτῶν» Σοφ. Σολωμ. Θ', 14.

Τὸ νὰ θέλει κανεὶς τὸν ἑαφτό του «ὑπεύροχον ἔμμενα ἄλλων» (Ζ 208) εἶναι τῶν ἡρώων ὥραιο. Τὸ ν' ἀναγνωρίζει ὁμοῦς ὡς ποῦ στάνει ὁ αὐτοῦ εἶναι τῶν σοφῶν ὑπέροχο.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

(1) Τὸ λαϊκὸ εἶναι: παρὰζω.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΑ ΒΕΝΕΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Κατόπιν ἔχομεν ἔγγραφον τοῦ 1473 (Βιβλίον 16, παραγρ. 64). Εἶνε ἐκθεσις τῆς 8ης Ἰουνίου 1473 τοῦ Βενετοῦ προνοητοῦ Πελοποννήσου 'Ιακώβου Μαρκέλλου πρὸς τὴν κυβερνήσιν του. Οὗτος ἐκθέτει ὅτι: «Κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν κατοίκων τῆς Ζακύνθου μετέβη εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ὅπου ἤκουσε τοὺς προλεχθέντας καὶ τὸν Καπετάνιον τὸν ὅποιον διετήρει ἐκεῖ ὁ κύριος Λεονάρδος Τόκκος, οἱ ὅποιοι τοῦ ἐξέστηκαν τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ὅπως οἱ Μωραῖται μετέχουν εἰς τὰ δημόσια ἔξοδα. Ἦκουσε κατόπιν τοὺς Μωραῖτας οἱ ὅποιοι διετεινόντο ὅτι ὅταν ἡ Βενετία ἔκαμε τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μωρέως, οὗτοι κατώκουν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Vomero (;) τῆς Ὁλένης, τοῦ Χελιδονίου κλπ. ὅτι παρεδόθησαν εἰς τὴν Βενετίαν, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ κρατηθῶν λόγῳ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων ἐπέισθησαν ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Ράλλην, ἀρχηγὸν τῶν Στρατιωτῶν (Stradioti) καὶ κυβερνήτην ἐξ ὀνόματος τῆς Βενετίας, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κ. Λεονάρδου Τόκκου, τῶν κατοίκων τῆς Ζακύνθου καὶ τοῦ 'Ιακώβου Λορεδάνου, ἀρχιστρατήγου τῆς Βενετίας καὶ ἐπέρασαν εἰς τὴν Ζάκυνθον δέκα χιλιάδες περίπου ἄτομα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βενετίας. Καὶ ὁ Λορεδάνος διώρησε διοικητὴν τῶν τὸν Μαρτῖνον Ladrin (;) μὲ τὸν τίτλον τοῦ προξένου.

«Οὗτοι ἐγκατεστάθησαν εἰς γαῖας ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀγρόνους, τὰς ὁποίας μετέβαλλον εἰς καρποφόρους. Καὶ τώρα δὲν ἤρνοῦντο νὰ πληρώσουν ἐκεῖνο ποῦ ἦτο σωστόν, ἀλλ' ἐννοοῦν νὰ θεωροῦνται ὡς ὑπῆκοοι τῆς Βενετίας». Ἐξακολουθεῖ ἐκθέτων ὅτι ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἐπρότεινε εἰς τοὺς ἐρίζοντας μίαν συμφωνίαν, ἡ ὁποία ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ κατόπιν συνετάχθη ἐγγράφως καὶ ἐπεκυρώθη ἀπὸ αὐτὸν. Δὲν δύναται νὰ στείλῃ τὸ κείμενον τῆς συμφωνίας αὐτῆς, διότι ἔμεινε εἰς χεῖρας τῶν ἀρχῶν τῆς Ζακύνθου, ἐπομένως στέλλει τὴν ἀκόλουθον περίληψιν:

«Οἱ Μωραῖται θὰ πληρώνουν εἰς τὸν ἐπίσκοπον καὶ εἰς τὸν κύριον τῆς Ζακύνθου τὴν δεκάτην ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τῶν ζώων καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδημάτων των, θὰ πληρώνουν κάποιον φόρον ἐπὶ τῶν σφαγείων τὰ ὁποῖα θὰ ἐπωλοῦσαν, θὰ πληρώνουν κάποιαν «ἀναγνώρισιν» εἰς τοὺς κυρίους τῶν γαιῶν τὰς ὁποίας καλλιεργοῦν. Αἱ διαφοραὶ τῶν Ζακυνθίων κατὰ τῶν Μωραϊτῶν θὰ δικάζονται ἀπὸ τὸν Βενετὸν προξένον, αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν Μωραϊτῶν κατὰ τῶν Ζακυνθίων ἀπὸ τὸν Καπετάνιον τῆς Ζακύνθου. Ὁ προξένος θὰ ὑποχρεῶνται εἰς πληρωμὴν τοὺς καθυστεροῦντας Μωραῖτας, καὶ θὰ δικάζη ποινικῶς τοὺς Μωραῖτας, ὁ δὲ καπετάνιος εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀπονομὴν δικαιοσύνης. Κατὰ τὴν ἐξαγωγήν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον οἱ Μωραῖται θὰ θεωροῦνται ὡς καὶ οἱ ἄλλοι Βενετοὶ ὑπῆκοοι.»

Καὶ ἀπὸ ἄλλας πληροφορίας ἱστορικῶν εἶνε γνωστὰ αἱ μακραὶ διενέξεις μεταξὺ τῶν Ζακυνθίων καὶ τῶν προσφύγων Μωραϊτῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον, περιέχον τοὺς ὅρους τοῦ συμβιβασμοῦ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

***

Κατὰ τὸ 1573, μετὰ τὴν εἰρήνην μεταξὺ Τουρκίας καὶ Βενετίας τὸ ποσὸν τῆς πληρωμῆς φόρου ὑπατελείας ἐκ μέρους τῆς Βενετίας εἰς τὴν Τουρκίαν ἀνῆλθεν εἰς 1500 δουκάτα τὸ ἔτος, Καὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν Commemoriali συνα-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

τῶμεν συχνὰ ἀποδείξεις τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου αὐτοῦ (Βιβλίον 24, παρ. 7. καὶ Βιβλίον 25 παρ. 111 κλπ). Τέλος τὸ φερμάνιον τοῦ 1595 τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ Βου, ἀνακοινώνει τὴν σύναψιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Βενετιανὴν ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς πληρωμῆς 1500 δουκάτων, ἀντὶ τῶν ἀρχικῶς καταβαλλομένων 500 δουκάτων.

Καὶ κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1669 (Βιβλίον 29 παράγρ. 54) μεταξὺ τῶν ὄρων τῆς συνθήκης ἦτο καὶ ὁ ἑξῆς :

«Ἐπικυροῦνται τὰ ἄρθρα τῆς τελευταίας εἰρήνης, διατηρουμένης τῆς καταβολῆς φόρου ὑποτελείας τῆς Ζακύνθου.»

Κατὰ τὴν 20 Αὐγούστου 1670 (Βιβλίον 29 παράγρ. 63) ἔχομεν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν βέην τῆς Σκόδρας καὶ τὸν καθὴν τοῦ Δουλτσίνου ὅπως «ἀποδώσουν πᾶν ὅ,τι μερικοὶ ὑπῆκοοι προσερχόμενοι ἀπὸ τὸ Δουλτσίνον διήρπασαν πειρατικῶς εἰς ἐκείνας τὰς θαλάσσας ἀπὸ Βενετοῦς ἐμπόρους καὶ ἀπὸ ἄλλους Ζακυνθίους καὶ τοῦτο ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὰ γεγονότα ἔλαβον χώραν μετὰ τὴν σύναψιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Βενετιανήν.»

Πρόκειται περὶ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν τὰς ὁποίας ἔκαμναν τὰ πλοῖα τῶν Τούρκων ὑπηκόων ἐναντίον τῶν Βενετικῶν κτήσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ζάκυνθος, ἡ ὑποστᾶσα τὰ πάνδενα ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιδρομῶν.

Κατὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1698 τέλος, μετὰ τὴν εἰρήνην τὴν συναφθεῖσαν μετὰ τὴν Βενετίαν, Πολωνίαν καὶ Τουρκίαν, ὁ Σουλτάνος, μεταξὺ τῶν ἄλλων ὄρων, παρεδέχθη ὅπως παύσῃ ἡ Ζάκυνθος πληρώνουσα τὸν φόρον ὑποτελείας εἰς τὴν Τουρκίαν (Βιβλίον 30 παράγρ. 51).

Τὴν 17 Μαρτίου 1702 ὁ Σουλτάνος ἐξέδωκε τὴν ἑξῆς διαταγὴν πρὸς τὸν Καθὴν τῆς Σμύρνης (Βιβλ. 30 παραγρ. 102) :

«Κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Βενετοῦ πρέσβεως Σοράντσο, διατάσσεται νὰ μὴ ζητῆται πλέον χαράτοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Ζακύνθου, Μωρέως καὶ ἄλλων μερῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν Βενετικὴν κυβέρνησιν, οἱ ὅποιοι μεταβαίνουν προσωρινῶς εἰς τὴν Σμύρνην.»

Ἐδῶ τελειώνουν τὰ σημειώματα περὶ Ζακύνθου τὰ ληφθέντα ἀπὸ τὰ Commemoriali. Σχετικῶς μετὰ τὸν Λεονάρδον Τόκκον θεωροῦμεν χρήσιμον νὰ προσθέσωμεν τὰ κατωτέρω :

Ὁ Λεονάρδος Γ', εὐρισκόμενος εἰς μέγιστον κίνδυνον ἐπιθέσεως τῶν Τούρκων καὶ μὴ ἔχων ἀρκετὰς ἰδικὰς του δυνάμεις διὰ νὰ ἀντιδράσῃ, ἀπηνυθύνθη εἰς τὴν Βενετιανήν, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1458, ζητῶν μίαν Φοῦσταν ὡς δῶρον ἢ ὡς δάνειον διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του νήσους. Ἀλλ' ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις, παρὰ τὰς ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας, ὡς εἶδομεν, εἶχε δώσῃ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν διὰ νὰ προσελκύσῃ τὸν Τόκκον, ἀπῆντησε δι' ἐγγράφου τῆς 23 Δεκεμβρίου 1458 ὅτι «τοιούτου εἶδους πλοῖα ὡς τὸ ζητούμενον δὲν ἔχομεν ἀρκετὰ, τόσον ὥστε καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς μας ἀκόμη κτήσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς ζητοῦν δὲν δυνάμεθα νὰ προμηθεύσωμεν» (Sen. Secr. 20° foglio, 187A)

Ἐν τούτοις, μετὰ τὴν συνθήκην διπλωματικότητος, ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις τοῦ ἔδιδε ἀορίστους ὑποσχέσεις προστασίας, αἱ ὁποῖαι ὅμως οὐδέποτε μετεβλήθησαν εἰς πραγματικότητα. Ἡ Βενετία εἶχε σχέδιον νὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ τοὺς Τόκκους τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐπομένως ἡ ἐξασθένεις τοῦ Τόκκου ἡγεμόνος ἦτο ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν σχεδίων τῆς.

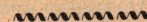
Σχετικῶς μετὰ τοὺς Μωραίτας οἱ ὅποιοι μετῴκησαν εἰς τὴν Ζάκυνθον, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλήσαμεν προηγουμένως, κρίνομεν χρήσιμον νὰ παρατηρήσωμεν μερικὰ σχετικῶς μετὰ τὰ ὀνόματά των.

ΠΙΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ἄγγελος Σικελιανὸς

— Ἡ «Δελφικὴ Ἐνωση», «Ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» καὶ ἡ ἀγγελία τῆς προσεχοῦς ἐκδόσεως τέσσερων τόμων μετὰ δόλοκληρον τὸ ὡς σήμερον συντελεσμένο λυρικό ἔργο τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανοῦ—ἐκδομένο σ' ἐλάχιστα ἀντίτυπα ἢ σκόρπιο ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ ἀνέκδοτο—προξένησαν ζωηρὴ συγκίνηση στὸ διανοούμενον κόσμον καὶ δημιούργησαν ἀληθινὴ κίνησι γύρω στὴ σπουδὴ τοῦ ἔργου τοῦ ἀταίριαστου ποιητῆ. Τὸν παρακαλέσαμε νὰ μᾶς δώσῃ μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς αὐθόρμητες ἐκδηλώσεις πού λαβαίνει ἀπὸ παντοῦ γιὰ τὸ «Διθύραμβο τοῦ Ρόδου». Θὰ παραθέτομε ἀπὸ λίγα σὲ κάθε φύλλο.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Ἀγαπημένη Ποιητή,

Ὁ πεζὸς λόγος δὲν μοῦ φάνηκε νὰ ἀνταποκρίνεται στίς σκέψεις πού ἤθελα νὰ σοῦ ἐκφράσω. Γι' αὐτὸ εἶχα τὴν τόλμη νὰ σ' ἀπαντήσω σὲ στίχους. Ξεκινᾶν ἀπὸ μιὰ παλὴν ἀνάμνηση.

Στὸ Πήλιο, πρὸ χρόνων, εἶχα δὴ μιὰ θαυμασίαν ἀγριοτριανταφυλλιά σ' ἕνα δάσος ἀπὸ καστανιές. Τὸ μεγαλόπρεπο ποιημά σου ἀνάστησε μέσα μου τὴ σβυσμένη εἰκόνα. Συγχώρησε στὴ καλὴ πρόθεσι τοῦ στίχου τὴν ἁμαρτία.

Κάπου κ' ἐγὼ τ' ἀπάντησα σ' ἀπόμερο λαγκαδι
τὸ ρόδο πὺξ ξημέρωσε στ' ἀβύθτητα τῆς γῆς,
Οἱ καστανιές τὸ χάιδευαν μετὰ τῶν ἰσκιῶν τὸ χᾶδι,
σ' αὐτὸ πρωτονοτίζονταν τ' ἀστέρη τῆς αὐγῆς.

Ὁ μυστικός του ἀνασασμὸς τάραιζε κάθε δεῖλι
τὶς δυνάμεις πὺξ σέρνονται κρυφὰ στίς ἐρημιές.
Κάτι μεγάλο θάλεγε τὸ ρόδινο τοῦ ἀχειλί,
γιὰ νὰ τ' ἀκούσουν οἱ ἀνεμοὶ πὺξ πᾶνε πρὸς κορφές.

Τῶδα κ' ἐγὼ καὶ πέρασα: Καὶ τώρα ἀναθυμᾶμαι
τὸ πρῶτο φῶς πὺξ φωτίσει τὸν παιδικὸ τὸ νοῦ.
Τὴ θεία οὐσία ξεχάσαμε καὶ στὰ ὄνειρα περνᾶμε
κάτω ἀπὸ τὸν ὑπόμονο τὸν κόλπο τ' οὐρανοῦ

Τώρα, στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τόσσησα! Καὶ τριγύρω
ἄλλαξε ἡ ἀντάρα τῶν καμῶν, τὸ πείσμα κ' ὁ θυμὸς,
σὲ ἀπλὸ οὐθμὸ τῆς θάλασσας, σὲ πλάνη ἀχνὴ τοῦ ὄνειρου.
καὶ τίποτε δὲ χάνεται καὶ δὲν περνᾷ ὁ καιρὸς.

Ἀπὸ τὰ στάχυα τῆς δουλειᾶς, πρὸς τὰ τρελλὰ σταφύλια
ἡ ἀγάπη σ' ἀλαφρόσερνε μιᾶς Μοίρας ἀγαθῆς.
Τώρα, Ποιητή, σὲ κάλεσε στοῦ Ρόδου τὰ βασίλεια.
Ἄμποτε νὰ εἶναι ὁ δρόμος σου καὶ δρόμος τῆς ζωῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΚΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΕΛΕΥΡΙΟΥ

Αυτή τη στιγμή δὲ θυμᾶμαι ἀκριβῶς τὸν τίτλο τοῦ ποιήματός σου, Δελφικοῦ κ' ἐκείνου, ξεχωριστὰ τυπωμένου, σὲ μεγάλο σχῆμα, ποῦ μὲ εἶχε θαμβώσει. Ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» μὲ φέρνει ξανά στο ἴδιο θάμβος, ὅμως μὲ σημαντική διαφορά. Ὁ μῦθος του σὰ νὰ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων, ὅπου κρύβοταν θαμμένοι, ξεσκεπαστὸς ἀπὸ σέ, ξεκαθαρισμένος. Τὸ σύμβολο μὲ κάποιαν ἀγαλματένια πλαστικότητα. Χυμένη στὴ μεθυστική του μεγαλοπρέπεια μιὰ νηφάλια ἀπλότης νεοφώτιστη, θὰ τὴν ἔλεγα. Τὸ χορευτὴ Διθύραμβο μιὰ συμμετρία τὸν κρατᾷ. Καί μ' ἓνα σὰ γαλήνιο χαμόγελο μᾶς προσφέρει τὸ ἐκατόφυλλο Ρόδο γιὰ τὸ «κορφοβοῦνι» «δίχως ὀργή, ἀλαφρός, γαλήνιος, μόνος». Ὁ πεζός σου λόγος στὸ περισπούδαστό σου Δελφικὸ αἶτημα ποῦ σ' ἀπασχολεῖ χρειάζεται κάποια προπαιδεῖα καὶ ὑπομονή. Ὁ στίχος σου, μυσταγωγός, θαυματουργεῖ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

*
**

Σὰν ὁ πιὸ δηλωμένος τοῦ Ὁρφισμοῦ μύστης ἀμυστὶ ρούφηξα τὸ νέκταρ τοῦ «τελευταίου ὀρφικοῦ διθύραμβου» Σου καὶ βαλχευμένος ἀπὸ τὴ μέθη του Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὸ ἀσύγκριτο κέρασμα.

Γ. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

*
**

Πολλὴ σὰς ἔχω εὐγνωμοσύνη ποῦ μοῦ στείλατε τὸ *Διθύραμβο τοῦ Ρόδου*. Τὸ εἶχα ἀκούσει μιὰ βραδιά στὴ Γλυφάδα ποῦ μᾶς τὸν ἐδιάβασε ἡ δεσποινὶς Πράτσικα, καὶ μὲ εἶχε συνεπάρει ὁ ρυθμός, ἡ πνοή του.

Τὸν χάριχα ὅμως πιὸ βαθιὰ τώρα ποῦ μπόρεσα νὰ τὸν διαβάσω καὶ νὰ τὸν διαβάσω καὶ νὰ τὸν ξαναδιαβάσω. Ζεσταίνεται ἡ καρδιά σὰν τὴν ἀγγίζει μιὰ πίστη, μιὰ ἀτράνταχτη πίστη, ὅπως εἶναι ἡ δική σας, πρὸ παντὸς ὅταν ἐκφράζεται μὲ τόσο πλούσιες καὶ ζωντανὲς εἰκόνες, μὲ τόσο σφιχτὸ ρυθμό.

SAMUEL BAUD-BONV

*
**

Τὰ συνθετικὰ ποιήματα τῆς ἰδικῆς σας προοπτικῆς δὲν ἀντιπροσωπεύουν νῶμες, ἀλλὰ καταστάσεις. Ὅλος ὁ αἰώνιος κόσμος ποῦ τὸν συμβολίζουν ὁ Ἀπόλλωνας μὲ τὸν Διόνυσο, ἐπέρασε στὸ νεῦρο τῆς πνοῆς σας σὰν τὸ ἰσχυρὸ βέλος, ποῦ ἄλλο ἓνα ἰσχυρότερο τόξο τὸ ἐδέχθη, γιὰ νὰ τὸ στείλῃ στ' αὐτιά τῆς ἐποχῆς μας, σὰν σάλπισμα, σὰν κραυγή. Σὰς γράφω ἐγώ, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Λέσχης Καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων τῆς πόλεώς μας καὶ γενικὰ τῆς Θεσσαλίας μας, σὰν μιὰ ὀρμητικὴ καὶ ἐνθουσιώδη ἐκδήλωση τῆς χαρᾶς ποῦ μᾶς συνέχει ἀπὸ τὸ ἀνάγκρουσμα τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ ἔργου σας, ἐνός ἔργου ποῦ ἂν δὲν ἐρμηνεύει τὴν ἐποχή μας, τὸ κάνει γιὰ τὴν ξεπερνᾷ καὶ τῆς δίνει τὴν ἀπέραντη προοπτικὴ τοῦ αἰωνίου.

Ν. Δ. ΠΑΠΑΣ

*
**

Σ' εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ «Τελευταίου Ὁρφικοῦ Διθύραμβου», ποῦ μ' ἓνα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους παρμένο κατὰ τὸν πῦρ ἀνθρώπινο τρόπο ἐξηγημένο Σύμβολο—ἐκφράζει τὸν ἐνδόμυχο πόθο τῆς εὐγενικῆς ψυχῆς τοῦ Ποιητῆ: ποῦ νοσταλγεῖ γιὰ μιὰ γενικὴ παγκόσμια ἁρμονία, ὅπως τὴ νοιώθει ἡ Ἑλληνικὴ καὶ φιλόφρον—γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη—καρδιά του, καὶ γιὰ τὴν ἐκφραση τῆς ἰδέας του βρῆκε γλῶσσα καθαρῶτα καὶ μορφὴ καλλιτεχνικώτατη.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΧΟΡΒΑΤ

Τὸ ἔργο Σου αὐτὸ εἶνε πραγματικὸ Ὁρφικὸ Εὐαγγέλιο, ποῦ θὰ μείνει στοὺς αἰῶνες ὅσο θὰ ὑπάρχει ἄνθρωπος στὴ γῆ. Τὸ αἰώνιο φῶς ποῦ φωτίζει τὸ Σύμπαν ὁλόκληρο καὶ τὸν ἄνθρωπο ἀνάμεσό του. Ἡ φωνὴ τοῦ ἴδιου Θεοῦ ποῦ φανερώνει τὸ Μυστήριό τῆς Κοσμικῆς Ζωῆς, κάθετα, ἀπ' τὸν Ἄδη ὡς τὸν Οὐρανόν.

Ὁ βαθύτατα δραματικὸς του χαρακτήρας πόσο πιὸ ἀληθινότερος εἶνε ἀπὸ κείνον τοῦ χωρισμοῦ τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τοὺς μαθητές του! γιὰ τὸν Ὁρφέα, ἀρχινᾷ ἀπὸ τὴν πρώτη χαρὰ τῆς δημιουργίας, δείχνοντας ἔτσι ἀκέρια κι' ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς, ὅλη τὴν πορεία, ἀπ' τὰ πιὸ μυστικὰ βάθη τῶν αἰώνων.

Κι' ἔτσι ἡ Ἀλήθεια στὸ ἔργο Σου περικλείει ὅλα, δείχνει ὅλες μας καὶ τίς πιὸ βαθιὲς ἱστορικὲς μας ρίζες, ὑψώνει μέσα μας ἐπιβλητικὴ τὴν Εὐθύνη, καὶ σμίγει ἀπὸ κάτω τῆς «τόπους μὲ τόπους, λαοὺς μὲ λαοὺς, ὀχτροὺς μὲ φίλους, μὲ τὴ ζωὴ τὸ θάνατο, τοὺς αἰῶνες μὲ τοὺς αἰῶνες».

Τ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

*
**

Ὁ Ὁρφικὸς αὐτὸς Διθύραμβός Σας εἶνε μιᾶς ἐκτάκτου καὶ ἰσχυρῆς ωραιότητος. Ἀναστήσατε καὶ ἀναδημιουργήσατε ὅλο τὸ βάθος τοῦ θαυμαστοῦ μύθου τοῦ ὁποίου τὰ διδάγματα διηύθυναν γιὰ αἰῶνες τὸ διανοητικόν, πολιτικόν, ἠθικόν καὶ καλλιτεχνικόν πολιτισμὸ τῆς Ἑλλάδας, καὶ ποῦ ἐμελλαν ἀκόμα νὰ ξαπλώσουνε τὴ δράση τους σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον. Ἐξηγεῖτε σὲ στίχους ἀσύγκριτον μεγαλείου, τὸ τριπλὸν σύμβολο τοῦ Σταχυοῦ, τοῦ Ἀμπελιοῦ καὶ τοῦ Ρόδου κλπ.

Ε. CLÉMENT

~~~~~

Ὁ Φουτουρισμὸς στὴν Ἀθήνα

Ἐνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα σπουδαῖα καλλιτεχνικὰ γεγονότα ἦταν ἡ ἐκθεσὴ τῆς φουτουριστικῆς ζωγραφικῆς στὸ «Στουόντιο» τῆς Κας Ρώκ καὶ οἱ διαλέξεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Φουτουρισμοῦ Φ. Μαρινέτι, τῆς ἰταλικῆς Ἀκαδημίας, στὸ Ἰστιτούτο, στὸν Παρνασσὸ καὶ στὸ «Ἀτελιέ». Τὰ χρωστάμε ὅλα στὸ δραστήριο διευθυντὴ τοῦ Ἰταλικοῦ Ἰστιτούτου κόντε Γκριλλεντζόνι. Τὸ ὄνομα τοῦ διάσημου Ἰταλοῦ, ἡ φήμη ποῦ εἶχε προηγηθεῖ γιὰ τὴ σχολή του, οἱ θρύλοι τῆς «παράδοξης τέχνης» ποῦ ἦταν ἀπόστολος, ἡ περιέργεια, ἔκαναν ν' ἀναστατωθεῖ ἡ Ἀθήνα στὴν ἀφιξή του καὶ γιὰ δέκα μέρες νὰ συγκεντρώσει τὸ γενικὸ ἐνδιαφέρον. Τῶνομά του ἦταν στὸ στόμα ὅλων, ἀνεξαρτήτως ἐπαγγέλματος, μορφώσεως, φύλου καὶ ἡλικίας. Ἀπὸ τὸ διανοούμενο καὶ καλλιτέχνη ὡς σ' αὐτὰ τὰ χαμίνια. Κανένας ὡς τώρα διαβατικὸς ξένος δὲν ἀπόχτησε τόση δημοτικότητα, ὅσο ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ποῦ ἀναποδογύρισε ὁλόκληρη τέχνη κι' αὐτὸν ἀκόμα τὸν τρόπο τῆς ζωῆς.

*
**

Τὸ πρῶτο μαυφέστο τοῦ διάσημου Ἰταλοῦ ἐκκυκλοφόρησε στὴν Ἰταλία καὶ μετὰ σ' ὅλο τὸν κόσμον στὰ 1909. Διδάχτηκε τότε ἡ λατρεία μιᾶς νέας θεοτήτος, τῆς ταχύτητας. Ἀκολούθησαν σειρὰ μαυφέστων γιὰ τὴν φουτουριστικὴ φιλοσοφία, τὸ φουτουριστικὸ θέατρο, ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ, ἀρχιτεκτονικὴ. Κ' ἐπὶ τοιαύτων ὁ πόλεμος στὸ παρελθόν, στὸν ἀκαδημαϊσμό, στὴ νοσταλγία, στὴν παράδοση, στὴν ἀρχαιολογία, στὰ μουσεῖα, στὶς βιβλιοθήκες, στὴν τέχνη. Ναι στὴν τέχνη! Ἐνα κίνημα, μιὰ ἐπανάσταση, ποῦ

ἔφερε σ' ἀντίδραση ἓνα χείμαρρο ἀποδοκιμασιῶν καὶ διαμαρτυριῶν ἀπὸ τοῦ ὀρθόδοξου καλλιτέχνη, ποιητῆς, διανοούμενου, ἀλλὰ καὶ πού βρήκε ὁπαδούς ἐνθουσιώδεις σ' ὅλο τὸν κόσμο.

Ὁ φουτουρισμὸς δὲν ἔχει σύστημα. Ἀφήνει ἐλευθερία στὸν καλλιτέχνη νὰ ἐκφρασθεῖ ὅπως αὐτὸς θέλει καὶ νὰ παρουσιάσει τὸν ψυχικὸ τοῦ κόσμο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε δεσμὸ μὲ σχολές, μὲ ἀκαδημίες, μὲ παράδοση. Ἐκήρυξε λοιπὸν ἄγριο πόλεμο στὸν ἀκαδημαϊσμό. Γιὰ τὸν φουτουρισμὸ δὲν ὑπάρχει παρελθόν, δὲν ὑπάρχει κλασσικὴ τέχνη οὔτε καὶ ἀπλὴ τέχνη πού στηρίζεται ἢ βαδίζει στ' ἀχνάρια τῆς καθιερωμένης. Ὅλα αὐτὰ εἶναι πιά πράγματα νεκρά. Τὰ θέματα ἔχουν ἐξαντληθεῖ. Δὲν ἀπεικονίζουν τὴ σημερινὴ ζωὴ, δὲν ἀπληροῦν τὸν παλμὸ τῆς. Τὸ παρόν, τὸ μέλλον, ἡ δράση, ἡ κίνηση, ἡ πάλη στὰ στοιχεῖα, ἡ πάλη πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἡ πεποιθήση, ἡ δύναμη, ἡ ὁρμή, ἡ ταχύτης — νὰ τί εἶναι ἡ ζωὴ σήμερον! Μιὰ ἀντρίκια ζωὴ, νευρώδης, ἀνεξάντλητὴ σὲ ἐνέργεια. Καὶ ὄργανό τῆς ἡ μηχανή, πού μᾶς δίνει ἀπειρία θεμάτων καὶ εἰκόνων. Θέματα πλούσια, ἐνδιαφέροντα, ἄγνωστα, ἀνεκμετάλλευτα. Ἡ ποίηση τῆς μηχανῆς, τοῦ ὀραϊότερου καὶ μεγαλύτερου ἀνθρώπινου δημιουργήματος!

Καταργεῖ λοιπὸν στὴν ποίηση ὁ Φουτουρισμὸς τὴ σύνταξη, γραμματικὴ, ὁμοιοκαταληξία, κάθε κανόνα καὶ δημιουργεῖ ἓναν ἐλεύθερο ἀλλὰ οὐσιαστικὸ καὶ συνθετικὸ λυρισμὸ, μιὰ ἀσύρματο φαντασία, μὲ τὶς ἐλεύθερες λέξεις. Ἡ τέχνη—πάντα κατὰ τὸν Φουτουρισμό—γιὰ νὰ δικαιολογεῖται πρέπει νὰ ἔχει καὶ αὐτὴ κίνηση καὶ δυναμισμό. Ὁ Φουτουρισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῆς δράσεως. Τέχνη ἡ ὁποία δὲν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ δράση δὲν εἶναι πιά τέχνη. Τὰ τοπεῖα εἶναι νεκρά. Ἡ ποίηση ἀνοησία, τὸ θέατρο ἀνιαρό. Ὁ ἄνθρωπος πού κινεῖται, πού δρᾷ, ἡ μηχανή, ἡ ἐνέργεια τῆς ὕλης, ἡ παρὰστασις τῆς ταχύτητος, νὰ τὰ θέματα πού δὲν καταπιάστηκε ἡ τέχνη ὡς τώρα, καὶ ὅπου ὡς τόσο εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ!

Τὸ ἴδιο καὶ στὸ θέατρο. Καταργοῦνται οἱ πράξεις, ἡ κουραστικὴ ψυχολογία, καὶ προπαρασκευὴ, ποῦκαναν τὸ θεατὴ νὰ μαντεύει ἀπὸ τὴν πρώτη πράξη τὴν ἐξέλιξη καὶ τὴ λύση. Καταργεῖται ὁλοσχερῶς ἡ τεχνικὴ τοῦ παρελθόντος τοιχοῦ θεάτρου καὶ δημιουργεῖται τὸ ταυτόχρονο, ἡ συνθετικὴ παραποίηση, οἱ ἐλεύθερες σκηνές, πού διακοῦν ἐλάχιστα ἀλλὰ πού υποβάλλουν χωρὶς ψυχολογία ἢ λογικὴ προπαρασκευὴ. Τὸ φουτουριστικὸ θέατρο ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὸν παρουσιάζει ἄψυχο, βουβό, σὰν ἔπιπλο. Ἀπεναντίας τὰ ἔπιπλα εἶναι οἱ πρωταγωνιστὲς τῶν ἔργων. Ἀπὸ τὴν τοποθέτησή των θὰ καταλάβει ὁ θεατὴς περὶ τίνος πρόκειται. Καὶ ἀνάφερε στίς διαλέξεις του δυὸ ἔργα πού παιχτήκαν μ' ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία στὸ Παρίσι. Στὸ πρῶτο ἄνθρωπος δὲν παρουσιάζεται καθόλου. Τὸ δεύτερο ἔχει τὸν τίτλο. «Δὲν ἔρχονται». Ἀνοίγει ἡ αὐλαία καὶ φαίνεται ἡ τραπεζαρία μὲ τὸ τραπέζι ἑτοιμὸ γιὰ γεῦμα. Τὰ καθίσματα εἶναι τοποθετημένα σὺν τὸ περιμένον ἐπισκέφτες. Παρουσιάζεται ἓνας ὑπέρθετος ἀφήνει διάφορα φαγητὰ στὸ τραπέζι «ἔρχονται!»—Γυρίζει σὲ λιγάκι, σηκώνει τὰ φαγητὰ. «Δὲν πεινοῦν!»—Ξαναγυρίζει, τοποθετεῖ τὰ καθίσματα σὰ νὰ ἐπρόκειτο γιὰ καμιά συναναστροφή, ἀνάφτει τὰ φῶτα καὶ φεύγει. Ξαναγυρίζει σὲ λίγο. «Εἶναι κουρασμένοι!»—λέει. Σηκώνει τὰ καθίσματα καὶ τὰ τοποθετεῖ τὸνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, σὰν ἄνθρωποι πού φεύγουν ἀπὸ τὸ δωμάτιο. «Δὲν ἔρχονται!»—καὶ ἡ αὐλαία κλείνει.

***

Στὴ ζωγραφικὴ καὶ γενικὰ στίς πλαστικὰς τέχνες, ἀληθινὴ ἀναστάσις. Μῆκε τὸ νέο στοιχεῖο, τὸ ἀεροπλάνο, καὶ δημιουργήθηκε ἡ ἀεροζωγραφικὴ.

Ἡ κατάκτηση τοῦ ἀέρος μᾶς ἔκαμε νὰ βλέπουμε τὴ γῆς ὄχι πιά ὡς περιβάλλον ἀλλὰ ἀφ' ὕψους. Μᾶς ἔδωσε τὶς νέες ἐντυπώσεις γιὰ τὸν κόσμον πού βλέπομε ἀπὸ ὕψος χιλιάδων μέτρων, μετακινούμενοι μὲ ταχύτητα τετρακοσίων χιλιομέτρων. Ἡ τέχνη αὐτὴ πού ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀέρος, ἀπὸ τὶς συγκινήσεις τοῦ ἀεροπλάνου, προσφέρει στὸν ἄνθρωπον μιὰ συνθετικὴν εἰκόνα τοῦ κόσμου. Καὶ ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι ἀρκετὴ νὰ υποβάλλει ὅλα τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα. Γιὰ νὰ ἔχουμε μιὰ ἀληθινὴ εἰκόνα ἀπὸ ψηλά δὲν πρέπει νὰ προσέχουμε τὶς λεπτομέρειες ἀλλὰ τὸ σύνολο. Ὅλα τὰ τμήματα ἐνὸς τοπεῖου φαίνονται τσακισμένα τεχνητὰ, προσωρινά. Ὁ πίνακας πρέπει νὰ εἶναι πολυκεντρικὸς. Μὲ τὸ αὐτοκίνητο, τὰ δέντρα, τὰ σπίτια, τὰ βουνὰ φαίνονται σὰ νὰ τρέχουν πρὸς συνάντησίν μας, στροβιλιζόμενα ταχύτατα ἂν εἶναι κοντά, ἀργότερα ἂν εἶναι μακρυνά. Ἐνῶ σπετάμε ψηλά στοὺς αἰθέρες μὲ τὸ ἀεροπλάνο δὲν ἔχουμε ὀρίζοντα, οὔτε πλαίσιο, οὔτε πανόραμα. Ὁ χρόνος καὶ ἡ ἔκτασις ἐκμηδενίζονται. Κάτω ἀπὸ μᾶς, χιλιάδες μέτρα, ὑπάρχουν τοπεῖα ἀκίνητα, πού μᾶς δίνουν ψυχολογικὰς ἐντυπώσεις. Τὶς ἐντυπώσεις αὐτὲς πρέπει νὰ ἀπεικονίσει ὁ ἐλεύθερος καλλιτέχνης ὅπως τὶς αἰσθάνεται. Γενικὰ ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ ἔχει φυσικὴν πρωτοτυπία. Ἐνα πρόσωπο δὲ μένει ποτὲ σταθερό. Ἀλλάζει ἀδιακόπως. Ἐνα ἄλλο πού τρέχει δὲν εἶναι κείνο πού βλέπαμε ὡς τώρα στὴν τέχνη. Ἡ ἀληθινὴ ἐντύπωση εἶναι ἄλλη. Δὲν ἔχει 4 πόδια, μὰ 20. Στὸν κατάλογο τῆς ἐκθεσῆς ὑπάρχει ἓνα τέτοιο ἀριστούργημα τοῦ φουτουριστοῦ Ταγιάρ «ἡ βουτεία». Ὁ φουτουρισμὸς ἐξήγησε νὰ δώσει στὴν τέχνη τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐνέργεια. Ἀντὶ τῆς στασιμότητος τὴν κίνηση καὶ τὸ ταυτόχρονο.

Παράστησε τὴν ὁρμὴν τοῦ αὐτοκινήτου δίχως τὸ αὐτοκίνητο νὰ φαίνεται, ζωγράφησε συγκινήσεις. Τὴ δύναμιν τῆς ἀνυψώσεως, τὴν πλαστικὴν τοῦ ἀπείρου, τὴ ψυχικὴ διάθεση, νησιὰ, τοπεῖα, τὴν ἴδια τὴν πτήση.

Ἀλλὰ ὅπως λέει ὁ κ. Παπαντωνίου, στὸ ὀραϊότατο ἄρθρον του στὸ Ἑλ. Βῆμα, «ὁ φουτουρισμὸς μὲ τὴν ἀποκλειστικὴν προσήλωσίν του στὴν ἐνέργεια κατάργησε ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸν του Κράτος, μιὰ τεραστίαν ἐπαρχίαν, τὴν Γαλήνην. Ἡ ἐνέργεια εἶναι μικρὴ περιοχὴ τῆς ζωῆς ἐνῶ τὸ ὄνειρον, ἡ γαλήνη, ἡ μελαγχολία, ἡ συγκίνησις πού δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ δράσις, ἡ ἀδυναμία, ἡ λύπη εἶναι τεράστια περιοχὴ τῆς ζωῆς. Καὶ οἱ καταστάσεις αὐτὲς δὲν ὑπάρχουν στὰ φουτουριστικὰ ἔργα. Τὰ ψυχικὰ αὐτὰ τοπεῖα εἶναι ἄγνωστα στὴν τέχνην τοῦ δυναμισμοῦ, πού μοναδικὸ θέμα του εἶναι ἡ ἐνέργεια». Στὴ μουσικὴ ὁ φουτουρισμὸς ἔμπασε νέα πολυθόρυβα ὄργανα ἀκόμα καὶ τὸ μοτέρ. Καὶ στὸ θόρυβον πού προξενοῦν ἀνακατεῦνται ἀνθρώπινες φωνές, σφυριζιές, γέλοια κ.τ.λ.

***

Τὴν ἐκθεση τῶν φουτουριστῶν ζωγράφων ἐπισκέφτηκε ἄπειρο πλῆθος. Πού εἶδαν ποτὲ τέτοιαν τύχην οἱ Ἕλληνες ζωγράφοι. Ὁ κ. Μαρινέττι ἐξηγήσε στὰ ἐγκαίνια μὲ λίγα λόγια τὰ διάφορα ταμπλώ, καὶ ἡ ἐρμηνεία του ξεκαθάρισε πολλὰς ἀπορίες στοὺς ἐπισκέφτες.

Οἱ περισσότεροι πίνακες τῆς ἐκθεσῆς ἦταν τῆς ἀεροζωγραφικῆς. Πῶς φαίνεται ἡ τάδε πόλις ἀπὸ ὕψος 3000 μ., ἡ τάδε ἔσοχὴ, τὰ βουνά. Ὑπῆρχαν καὶ ἀρκετὰ ἀεροπλάνα. Στὴν ἀρχὴ ὁ ἐπισκέπτης ἔμνεσκε κατάπληκτος καὶ καὶ διερωτοῦντο τί ἔκαμε νὰ παραστροῦσαν οἱ αἰνιγματώδικοι ἐκεῖνοι πίνακες. Ἐὐτυχῶς πού ὑπῆρχε ἐρμηνευτὴς, ὁ κατάλογος. Καὶ ὁμολογήθηκε τότες πῶς ἀρκετὰ ἔργα ἦταν πραγματικὰ ἐμπνευσμένα.

Στίς διαλέξεις του ὁ κ. Μαρινέττι εἶχε καταληκτικὴν ἐπιτυχία, εὖ-

γλωττία και πειστικότητα μοναδική. Γιατί είχε πίστη. Οί άπαγγελίες του ήταν κάτι τὸ εκπληκτικό. Είκονες ὀλοζώντανες, πού τις χρωμάτιζε με ἓνα τελείως πρωσωπικό τόνο, συνοδευόντάς της με κινήσεις. Τὸ περίφημο ποίημά του «ὁ βομβαρδισμὸς τῆς 'Αδριανούπολης» ἔγινε δημοφιλέστατο, μπορεί νὰ πει κανεὶς σὰ τὴ Σάντα Λουτσία καὶ τὸ Μύστερ Μπράουν! Μπορεῖ μάλιστα ὁ διάσημος ἀρχηγὸς τοῦ φουτουρισμοῦ φεύγοντας νὰ εἶχε καὶ τὴν ἰδέα πῶς ἄφησε πίσω του ὁπαδούς καὶ σχολή! Ποιὸς ἔξερε! Στὴν 'Ελλάδα ὑπάρχουν χιλιάδες νέοι πού γράφουν γιὰ νὰ γράφουν. 'Ισως προσχωρώντας στὸ φουτουρισμό... νὰ δημιουργήσουν. Γιὰ μᾶς ὁμως τοὺς 'Επτανήσιους, πού παθαίνουμε στὴν ἀρμονία καὶ μελωδία, τοὺς νοσταλγικούς καὶ ρομαντικούς, ὁ καιρὸς τοῦ φουτουρισμοῦ δὲν ἦρθε ἀκόμα· θὰ περάσουν χρόνια ἀπὸ τὴν τελικὴν ἐπικράσησίν του—ἀν ἐπικρατήσῃ—γιὰ νὰ ποῦμε πῶς μᾶς γοήτευσε. Στὸ μεταξὺ δίχως νὰ τὸν εἰρωνευτοῦμε, ἀλλὰ μ' ἐνδιαφέρο, θὰ περιμένουμε νὰ δοῦμε τὸ μεγάλο του δημιουργό, πού θὰ μᾶς ἐνθουσιάζει. Καὶ τότες σὰ λάτρες τῆς Τέχνης, θὰ κλίνουμε τὸ κεφάλι...

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

'Εθνικὸ θέατρο «Ποπολάρος»

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ «Θάνατο τοῦ Δαντὼν» τοῦ Μπύχνερ, πού μᾶς ἔκαμε νὰ περηφανευτοῦμε γιὰ τὸ πολιτισμένο-θέατρό μας καὶ νὰ ἐνθουσιαστοῦμε με τὸ σκηνοθετικὸ δαιμόνιο τοῦ κ. Πολίτη, μὰ πού ὡς τόσο δὲ μᾶς συγκίνησε καθόλου,—ἔπειτα ἀπὸ τὸν «Προσηλυτισμὸ τοῦ Καπετάν Μπρασμπάνοντ» τοῦ Σῶ, πού κι αὐτό, βγάζοντας μερικὰ ἔξυπνα, μᾶς εὐχαρίστησε μονάχα σὰ θέαμα,—ἔπειτα τέλος ἀπὸ τὸν «Μπόρκμαν» τοῦ 'Ιψεν, μεγάλο ἔργο γιὰ τὴν ἐποχὴ του μὰ πού μᾶς γιόμισε πλήρῃ καὶ ἀνία—ἴσως κι ἀπὸ τὸ κακὸ παίξιμο τῶν ἡθοποιῶν (ἐξαιρουμένου τοῦ Βεάκη)—τὸ «'Εθνικὸ θέατρο» ἀνέβασε τὸν «Ποπολάρο» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, μιὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερές του ἐπιτυχίες, πού ικανοποίησε πλήρως τὸ κοινὸν ὅχι μονάχα ὡς ἔργο ἀλλὰ καὶ ὡς παίξιμο.—Ἐνα μέρος τῆς Γ'. πράξης τοῦ «Ποπολάρου» με πρόλογο τοῦ συγγραφέα δημοσιεύτηκε στὴν «'Ιόνιο 'Ανθολογία» τὸ Φλεβάρη τοῦ 1928. Γνωρίζουν λοιπὸν οἱ ἀναγνώστες τῆς τὴν ὑπόθεσίν του.

Στὸ ἔργο βέβαια δὲ βρίσκει κανεὶς ψυχικὴ πάλη, οὐτ' ἀνθρώπινες συγκρούσεις, οὔτε πρωτοτυπία ἰδεῶν. Εἶναι μιὰ χαριτωμένη ἡθογραφικὴ κομεντί μονάχα, πού ἔχει ὥστόσο καὶ ποινικὸ περιεχόμενο σὲ πολὺ περιορισμένο φυσικὰ πλαίσιο. Ἐχει ἀληθινούς καὶ ζωντανούς χαρακτήρες, πού παρ' ὅλο πού ὁ συγγραφέας τοποθέτησε στὰ 1880 καὶ στὸ στενὸ Ζακυνθινὸ περιβάλλον, μποροῦν ἐξαίρετα νὰ ὑπάρχουν καὶ τώρα καὶ σὲ πῶς πλατεῖα μάλιστα κοινονία. Στολίζεται ἀπὸ ἀριστουργηματικούς διαλόγους, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἀληθινὰ διαμάντια καὶ στερεῖται ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ κάθε φλύαρου ρητορισμοῦ. Ἐχει θαυμαστὴ ἰσορροπία, με δυὸ λόγια εἶναι ἓνα ἔργο λεπτοδουλεμένο, ἄβιαστο, γιομάτο φυσικότητα καὶ ζωντάνια, με ρόλους σπαρταριστούς, με πρόσωπα ζωντανά, πού μᾶς ικανοποίησε ἀνεπιφύλακτα, καὶ συγκίνησε τὸ κοινόν, πού σύσσωμο ἔδειξε τὸν ἐνθουσιασμό του χειροκροτώντας ζωηρὰ τὸ συγγραφέα στὸ τέλος κάθε πράξης. Θάταν μάλιστα ἀληθινὴ ἀποθέωση ἂν τὴν τέταρτῃ πράξιν δὲν κατὰστρεφε σχεδὸν τὸ παίξιμο τοῦ κ. Παρασκευᾶ, πού γελοιοποίησε τὸ ρόλο τοῦ Κόντε, στενοχωρημένος ἴσως καὶ ἀπὸ τὴ βεβαιωμένη λύση—τὸ ἀσθενέστερο μέρος τῆς κομεντί—πού ἀναγκάστηκε νὰ δώσει συμβιβαστικά ὁ συγγραφέας καὶ πού μοιάζει σὰν φινάλε φάρσας τῆς Οὐφά.

Τὰ σκηνικὰ ικανοποιητικά. Καλὸ τὸ φῶς τῆς ταράτσας στὴν Α'. πράξιν,

ἔφερνε λίγο Μπόχαλη στὴ θύμηση. Ἡ σάλα ὁμως στὴ Β'. πράξιν κάθε ἄλλο ταίριαζε στὸν πῶς μεγάλο ἄρχοντα τῆς Ζάκυνθος, ὅπως ἤθελε ὁ συγγραφέας τὸν κόντε Ντιμάρα. Τὰ κουστούμια τῆς ἐποχῆς πολὺ πετυχημένα. Με τὸ παίξιμο μᾶς ἐνθουσίασε ἡ κ. Μιράντα Θεοχάρη πού δημιούργησε ἓναν ὠραιότατο ρόλο ἀλαφρόμυαλης, ἀπερίσκεπτης καὶ ἐρωτικῆς ἰδιοσυγκρασίας κοντεσσίνας. Τὸ ἡχηρὸ γέλοιο πού ἀφήνει γιὰ ἀπάντηση στὴν ἐρώτησιν τοῦ πατέρα της ἂν ἔβαλε στὸ νοῦ της νὰ πάρει τὸν Ποπολάρο, οἱ στικ-μὲς πού στέκεται φοβισμένη ἀναλογίζοντας τίς συνέπειες πού θάχε ἡ ἀπερίσκεπτη διαγωγή της, καὶ γενικὰ τὸ παίξιμό της ἦταν ἀληθινὰ πετυχημένο. Ὅσο γιὰ τὸν κ. Δεστούνη κι αὐτὸς ὁ κόντε Ντιμάρας θὰ δυσκολευόταν νὰ τὸν ξεχωρίσει ἀπὸ τὸν πραγματικὸ Αὐγουστὴ του. Μᾶς ικανοποίησε ἀκόμα τὸ παίξιμο τῆς μικρούλας Μανωλίδου, πού ἐδικαίωσε τὴ γενικὴν ἀντίληψιν πῶς θὰ ἐξελιχτεῖ σύντομα σὲ ἀρτίστα ἀληθινή, καὶ τοῦ κ. Παπαγεωργίου, πού ὡς γιατρὸς Μαρινέρας καὶ συγκαταβατικὸς ποπολάρος, ἔπαιξε τὸ ρόλο του ἀκριβῶς ὅπως ταίριαζε. Δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο γιὰ τὸν κ. Παρασκευᾶ πού μᾶς ἔδειξε ἓναν κόντε τῆς τελευταίας φουρνιάς, ψευτοπερηφάνο, μισοπρόστυχο, μισομόρφωτο, κάθε ἄλλο παρὰ κόντε τοῦ 80, οὔτε κἂν τοῦ 910, πού φτάσαμε νὰ γνωρίσουμε. Ὁ κ. Δενδραμῆς ὡς Ποπολάρος πού ὡς τὰ τώρα εἶχε μόνον ἀποτυχίες, ἐδικαιολόγησε κάπως τὴν παρουσία του στὸ «'Εθνικόν».

Ὁ συγγραφέας—καθὼς ἄλλωστε ἐξήγησε σ' ἄρθρο του στὴν «Πρωΐα»—θέλησε νὰ δώσει στὸν Ποπολάρο τὸν πρωτεύοντα ρόλο τοῦ ἔργου πού χαρακτηρίζει μιὰν ἐποχὴ πού δὲν ὑπῆρχε πάλιν τῶν τάξεων ἀλλὰ πού ἡ κατώτερη στὸ νὰ ἀνεβαίνει καὶ νὰ ζητεῖ ὅχι τὴν ἰσότητα ἢ τὴν ἀνατροπὴ τῆς ἀνώτερης, ἀλλὰ τὸ νὰ γίνῃ δεχτὴ σ' αὐτήν. Σήμερα βέβαια ἡ ἀριστοκρατία στὰ Ἐφτάνησα ἔχει ξεπέσει καὶ σὲ πλοῦτο καὶ σὲ ἰσχύ, μὰ διατηρεῖ ὡς τόσο κάποια γοητεία, πού φαίνεται καλύτερα στὴν προσπάθεια τῆς μεσαίας τάξης τῶν νεόπλουτων νὰ ἀφομοιωθεῖ με τοὺς ἀριστοκράτες. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ ἓνας πλούσιος ποπολάρος, σὰν τὸν Ξέπο Πεμπονέρα, εἶναι σήμερα περιζήτητος γαμπρὸς στὰ ἀρχοντοσπιτα.

Πῶς ἀληθινός, πῶς ψυχολογημένος μᾶς φαίνεται ὁ ρόλος τῆς Κοντεσσίνας Ἐλντας' πῶς ἀνθρώπινος κι ἀκόμα πῶς ὠραίος τοῦ Αὐγουστὴ.

Τὸ ἔργο, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ἓνας μεγάλος θρίαμβος γιὰ τὸ συγγραφέα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» καὶ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες ἐπιτυχίες τοῦ 'Εθνικοῦ,

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΑΘΗΝΑΣ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ.- «*Μαντὸ Μανουργένους*». Ἀθῆναι 1932.

Ὁ τερπνὸς καὶ μυθιστορηματικὸς τρόπος πού γράφονται σήμερα οἱ βιογραφίαι, λίγα χρόνια εἶναι πού ὑπερίσχυσε. Ἡ σχολαστικὴ ἐρευνα, ἡ προσήλωσις στὶς λεπτομέρειες καὶ στὶς πῶς ἀνεπαίσθητες nuances τῆς ἱστορίας, θεωρήθηκαν πῶς κόβουν κάθε πνοὴ ἐλευθερίας στὸ συγγραφέα. Τὰ γὰρ οἱ αὐτοὶ εἶδος σήκωσε καὶ φανατικούς ἐχτρούς. Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀξιολογότερα γερμανικὰ περιοδικά, ἡ «Istorische Zeitschrift», συγκέντρωσε στὶς σελίδες της, πρὸ 5—6 χρόνων, τοὺς ἐπιφανέστερους κριτικούς τῆς Γερμανίας. Κι' οἱ γνώμες τῶν περισσότερων ἦσαν ἀμείλιχτος διωγμὸς στὴ μυθιστορηματικὴ βιογραφία. Ὡστόσο σὲ πείσμα ὅλων αὐτὴ ἐπεβλήθη.

Ἡ βάση ὁμως τῆς ἄγριας πολεμικῆς εἶχε καὶ τὴ σωστὴ της ἄποψη. Ἦταν

πώς οι συγγραφείς προσέχουν στην ψυχολογία, στο λογοτεχνικό μέρος και παραμελούν την ιστορία. Το περισσότερο αυτές οι βιογραφίες είναι άντεπιστημονικές γιατί δεν παραθέτουν καμιά πηγή ιστορική κτλ. Κι' αυτός ο Λούντβιχ παραδέχθηκε τη δυσκολία του να συνενώσει την ιστορία με την ψυχογραφία και είπε προλογίζοντας το *Ναπολέοντα*: «Άλλο ταλέντο χρειάζεται η έρευνα της αλήθειας κι' άλλο η τέχνη της περιγραφής».

Η κ. Ταρσούλη γράφοντας την Μαντώ Μαυρογένους κατώρθωσε να πειθαρχήσει τη φαντασία της όσο έπρεπε ώστε να μην καταπνίξει το ιστορικό στοιχείο. Μας έδωσε μιά Μαντώ Μαυρογένους, ολοζώντανη, που μάς προξενεί το θαυμασμό και τη συγκίνηση. Της έδωσε παλμό ζωής μέσα στην πολεμικήν ατμόσφαιρα που την τοποθέτησε περιγράφοντας τον κύκλο της, τους ανθρώπους που την πλησίασαν, την εποχή της. Την Μαντώ, τελειώνοντας την ανάγνωση την αγαπάμε. Άλλά συγχρόνως η βιογραφία είναι άρτια από ιστορικήν άποψη. Το βιβλίο έχει ιστορικό υλικό πλούσιο και ποικίλο. Πλείστα ντοκουμέντα, άγνωστα σημεία της ζωής της. 'Υπάρχει συγκεντρωμένο κάθε τι σχετικό για την Μαντώ. Η κ. Ταρσούλη είναι από τις λίγες γυναίκες κι' άντρες μαζί, που εργάζεται με όρεξη και με αγάπη. Μακάρι παρόμοιες βιογραφίες ντοκουμενταρισμένες, μα και μ' ανάλογη πλοή δημιουργίας να βλέπαμε γρήγορα κι' άλλων, και όχι μονάχα ηρώων, που από τα δνόματά τους μονάχα στο ελληνικό κοινό, ή από λιγοστά σκόρπια σημεία γενικής ιστορίας είναι γνωστοί.

Θά συσταίναμε μόνο, φιλικά στην κ. Ταρσούλη, να κατορθώσει να συγκεράσει τη θαυμαστήν αυτήν ισορροπία μεταξύ ιστορίας και ψυχογραφίας και στίς άλλες βιογραφίες, που καταπιάστηκε — αν πρόκειται να τις βγάλει σε τόμο — όπως της 'Αμμάνα Μηνιάτι, της 'Ελένης 'Αλταμιούρα κ.τ.λ.

MARIETTA MINΩΤΟΥ

~~~~~

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ. - «*Ο τελευταίος όρφικος διθύραμβος, ή ο διθύραμβος του ρόδου*». Αθήνα 1932.

Η κριτική θητεία, την οποίαν έχουν αναλάβει, ο ένας μετά τον άλλον, οι πλησιέστεροι συνεργάτες της «Ίονίου 'Ανθολογίας», με φέρνει αυτή την ώρα εμπρός στο «Διθύραμβο του Ρόδου» του κ. Σικελιανού. Τίποτε το δυσκολότερο, το άτυχέστερο, το πλέον ανεπιθύμητο για μένα. Γιατί πρέπει κι' εδω να χαράξω πάλιν ένα μέσο δρόμο, εκείνον που δεν άρέσει στους περισσότερους άναγνώστες, εκείνον που άλλοι τον νομίζουν για άβρότητα, άλλοι για ύποκρισία, άλλοι για έλλειψη θάρρους!

Στίχους του κ. Σικελιανού διάβασα για πρώτη φορά στον «Λόγο» του κ. Φ. Μιχαλόπουλου. Συγκρατώ ακόμη τη διάχυτή τους, τη θαλπερή λαμπρότητα, και τη μνήμη μερικών άκέραιων άπ' αυτές:

«μιά λαμπερή αλογότριχα, λίγο μαλλί προβάτου»...

Η «Μήτηρ Θεού», μετά την τριλογία της «Συνείδησης» και πριν από το «Πάσχα των 'Ελλήνων», υπήρξεν ο θερμότερος, ο πλησιέστερος προς την ιδική μου τουλάχιστον φαντασία τόνος του κ. Σικελιανού. Άλλά κ' εκείνος όχι όλο κληρωτικός. Εύθως κατόπιν από στίχους σαν τον άμέσως παραπάνω, ερχόνταν στίχοι σαν κι' αυτόν:

«...όπου δεν είναι ρόδον, είναι άστέρη»...

στίχοι, όπου η ποιητική φαντασία κατέφευγε σε φαντασία ιστορική, και αυτή, ή δεύτερη, ήταν άδύνατο πιά να ξεσταθί, να συνουσιωθί με την ουσία των προηγούμενων... Η «Μήτηρ Θεού» άφηνε στη ψυχή μου την επιθυμία μάλλον, παρά την απόλαυση, την τυρανία μάλλον, παρά την αίσθηση της μυστικής

εκείνης ευτυχίας, της μισό-σαρκικής, μισό-πνευματικής, της πανάρχαιας στον άνθρωπο. της ζωντανής στο παιδί, της θαμμένης ύστερα μέσα στη συναισθηματική μας μνήμη, όπου πολύ σπάνια έρχονται πιά άπ' έξω γεγονότα να την αναρριπίσουν... Όταν προτανείκρυστα τα πολλά τετράστιχα του «Πάσχα των 'Ελλήνων», στο περιοδικό «Λύρα» του κ. Γ. Μπούρλου, ένόμισα πως ή εύτυχία εκείνη είχε ολοκληρωθί και ρωτοῦσα τόν εαυτό μου, αν εγώ πιά θα ήμουν άξιος να χωρέσω τόσο πλάτος, τόσο μέγεθος, τόσο ποσόν ένός αισθητικού στοιχείου, που κ' οι άπλές του σπίθες ακόμη, όπου κι' αν τις εύρω, γεμίζουν την καρδιά μου όλόκληρη, και για πολλόν καιρό. Άλλά το θαῦμα δεν είχε γίνει, γιατί θα ήταν αληθινό θαῦμα υπεράνω κάθε έποχης ένα παρόμοιο κατόρθωμα! Ο κ. Σικελιανός είχε προεκτείνει εκεί τα λοιπά στοιχεία της «Μητρος του Θεού», — το ιστορικό και το γραφικό. Οι κόλποι της όμως έμεναν στεῖροι από την πρωτόγονη ζέστα, εκείνην που ο κ. Παπατσώνης με πεποίθηση θα ώνόμαζε «μυστική», μα που σ' έμένα παρόμοιο επίθετο φαίνεται, από κάθε άποψη, άσέβεια.

Έκτοτε ο κ. Σικελιανός άκολούθησε, και στο ποιητικό και στο κοινωνικό του έργο, αυτόν το δρόμο, του «Πάσχα των 'Ελλήνων».

Ο «Διθύραμβος του Ρόδου» είν' ένα ποίημα που θα ένθουσίαζε τον Τεοφίλ Γκατιέ. Η γραφικότης του συνδυάζεται με άγαλματένια πλαστική, αλλά κάτω άπ' αυτήν, συνδέεται και με όλα τα γνωρίσματα του ελληνικού λόγου, από την θεμελιώδη άρχιτεκτονική γραμμή, έως τα μερικότερα διακοσμητικά σχήματα, όπου μια νόηση, άχόρταγη και άκαταπόνητη, επιθυμεί άδιάκοπα όργια γυμναστικής.

Ύπάρχει στο έργο αυτό του κ. Σικελιανού ή λογική ένότης με το «Πάσχα των 'Ελλήνων». Ο 'Ορφείας είναι, τρόπον τινά, ο 'Ιησους Χριστός της προϊστορίας. Κ' εδω ή φιλοσοφική σύλληψις των «Μεγάλων Μυστών» της ανθρωπότητος, που εκλαΐκευσε με τα ποιητικά του βιβλία ο Συρέ. Άλλά και από το παρόν ποίημα του κ. Σικελιανού επίσης δεν λείπουν ούτε οι εύγλωττοι παραλληλισμοί, ούτε οι τολμηροί υπαινιγμοί, καθώς ο λογισμός της πλευράς του 'Ορφείας από τον Κορυφαίο των διωκτών του. Το «Μυστήριο του Ρόδου» είναι, γενικά, το «Μυστήριο του Σταυρού», στην προελληνική του μορφή.

Νομίζω ότι ναι, το καθαυτό νόημα της χριστιανικής θρησκείας είναι νόημα ήθικo και αυστηρό, τραχύ και λογικό, έχθρο και ξένο προς κάθε έννοιαν ήδονης, και πνευματικής ακόμη ήδονης! Το καθαυτό νόημα της χριστιανικής θρησκείας οδηγεί στην άρνηση της σαρκός και κάθε δεσμού με τα επίγεια — αλλά και ή πνευματική ήδονη είν' ένας δεσμός με τα επίγεια και δεν είναι καθόλου άσκητική. Και από που άλλου, παρά από τέτοια βάση ήμπορεί να προέρχεται ο τέλειος έναρμονισμός της κλασικής παιδείας με τη χριστιανική θρησκεία, που εκήρυξαν οι πατέρες της εκκλησίας, και άφ' όπου επήγαγε ή θεολογική διαλεκτική; Ο κ. Σικελιανός λοιπόν είναι ακριβώς τώρα μέσα στο νόημα της χριστιανικής θρησκείας, όταν της δίνει ένδυμα ελληνικό: ελληνικό στην καλλιτεχνική νοοτροπία, στο συμβολισμό, στο λεξιλόγιο.

Και τί με τοῦτο; Για όσους έχουν περιπέσει στο «άμάρτημα του ωραίου» και για τους όποιους ο Δάντης θα έπρεπε να επινόηση έναν ακόμη κύκλο στην «Κόλαση» του, ο κ. Σικελιανός κινδυνεύει έτσι να μην είναι ένας προσφιλης ποιητής. Αύτοί, που έχουν περιπέσει στο άμάρτημα του ωραίου, ζωγραφίζουν το Σταυρό μέσα στο πλαίσιο των άστραπων και των βροντών που κατάκαυσαν το Γολγοθά' ενώ ο κ. Σικελιανός ζωγραφίζει το Ρόδο μέσα στην αυγή και στην αϊθρία. Η λύτρωση γι' αυτόν έχει την πασίφανη, την έγγυτατη λαμπρότητα, που είν' έτοιμη κιάλας και μάς περιμένει, μ' έλκυστικότητα που θα την έλεγα

ανάξια, καὶ σχεδὸν θηλυπρεπῆ. Ἀλλ' ἡ θρησκεία ἡμπορεῖ νὰ θέλει Ρόδα. Τέχνη θέλει Σταυρούς, καὶ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ, ζητεῖ, καθὼς εἶπε ὁ Πόε «itself-torture», τὸ αὐτοβασανιστήριό της.

Συμπερασματικά, ἔχω ἐναντίον τοῦ Σικελιανοῦ τὴν προσωπικὴ μνησικαχία τοῦ ἀπογοητευμένου—ἐξ αἰτίας τῆς λύσεως τοῦ ἀρραβῶνος ποῦ μᾶς εἶχε δώσει μὲ τὸ ποίημα «Μήτηρ Θεοῦ»· ἀλλ' ἔχω καὶ ἀπέναντί του τὸν σεβασμὸν, τὸν ὁποῖον θὰ εἶχε κανεὶς ἀπέναντι σὲ μιὰν ἑλληνικὴν προσωπικότητα. Δὲν ἡμπορῶ νὰ φαντασθῶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος μου, καὶ μάλιστα δὲν τὸ πιστεύω· ἡ ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ κ. Σικελιανοῦ μᾶλλον· ὅμως ἐγὼ «ἀγαπῶ τὸ πάθος μου»...

Στὸ δρόμο τοῦ ποιητοῦ, ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» εἶν' ἓνα ἄρτιο ἔργο. Θαυμάζω, ὥσάν θεατῆς, τὴ λαμπρότητά του. Θαυμάζω τὴν εὐφροσύνην καὶ τὴν τέχνην τῆς ὑπαμοιβῆς, στὸν διάλογο μεταξὺ Κορυφαίου καὶ Ὁρφέα. Θαυμάζω τὴ δημιουργικὴ φαντασία τοῦ κ. Σικελιανοῦ· γιατί, ἀπὸ ἓνα θεατρικὸ εἶδος, τοῦ ὁποῖου δὲν ἔχουν περισωθῇ καθόλου πρότυπα, κατάρθωσε νὰ δημιουργήσῃ,—καθ'αὐτὸ νὰ δημιουργήσῃ,—κάτι τὸ ἱκανοποιητικώτατα ἀλληθοφανές.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κρίνουμε ἀπ' ὅσα λαβαίνουμε δυὸ ἀντίτυπα)

- Θεοδώρου Εὐδῆ: «**Ἀδερφὴ Ψυχὴ**». (ποιήματα).
- Γιάννη Σφακιανᾶκη: «**Διηγῆματα**». (Ἠράκλειο).
- Δημ. Π. Πασχάλη: «**Αἱ εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶ ἀποδιδόμεναι εἰκόνες εἰς Παναγίας**». (Ἀθῆναι 1933).
- Ἀθηνᾶς Ν. Ταρσοῦλη: «**Ἡ Ἰθάκη καὶ τὸ μοναστήρι τοῦ Βουλκάρον**» (1933).
- Γεράσι. Σπαταλά: «**Ὁμήρου Ὀδύσσεια**». Τεύχος Α'. (Ραψ. Α. Β. Γ.), τεύχος Β'. (Ραψ. Δ. Ε. Ζ.)—Μετάφρ. Ἀθῆναι 1932—33.
- Ἀθηνᾶς Ν. Ταρσοῦλη: «**Ὁ καπετὰν μοναχὸς**» καὶ ἄλλα διηγῆματα. Ἀθῆναι 1933, 8ρχ. 25.
- **Λαογραφία**. — Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας. Τόμ. Ι. Τεύχος Γ. Δ. — Θεσσαλονίκη 1932, 8ρχ. 60.
- Γεωργ. Λαμπελέρ: «**Ἡ γένεσις τῆς ὁμοικαταληξίας εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν μουσικὴν**». Αἰσθητικὴ μελέτη. — Ἀθῆναι 1932.
- Γεωργ. Λαμπελέρ: «**Τὸ δραματικὸν θέατρον**». (Τὸ θέατρο τοῦ Ντανούντιο, ἡ ἀντίθεσις του μὲ τὸ Ἰψενικό).
- Costis Palamas: «**Les douzes paroles du Tzigane**». Articles et notes de L. Roussel, Bidou, Daudet, Hesseling, Unamuno, Segur, Bolander. Athenes, 1933.
- Giorgio Zoras: «**La Costituzione della Grecia**» (giugno 1927) Roma 1933, lire 10.
- Λευτέρη Ξανθοῦ: «**Παράφωνες ἱστορίαι**». Ἀθῆναι 1933.
- Δημ. Μ. Σάβρου: «**Σοφοκλῆς—Ἀντιγόνη, σὲ δημοτικοὺς στίχους, μὲ προλόγους καὶ σημειώματα ἐρμηνευτικά**». Ἀθῆναι, 1932, 8ρχ. 40.
- Γεωργ. Σ. Ἀνδρεάδου: «**Ἡ Θεολογικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης**». Θεσσαλονίκη, 1932.
- Ἀγγελου Τερζάκη: «**Δεσμώτης**». (Μυθιστόρημα). Τόμ. 2. Ἀθῆναι, 1933, 8ρχ. 50. Ἐκδότης Ἀρ. Μαυρίδης.

- Γιάννη Φλιάσιου: «**Ποιητικὲς Δοξαριές**». Ἀθῆναι, 1933.
- Μ. Καλλοναίου: «**Μαχαράβια**—τὸ παλιὸ τραγοῦδι τοῦ Γάγγη» μὲ πρόλογο τοῦ κ. Ρουσσέλ. Ἀθῆναι, 1932.
- Διον. Π. Καλογεροπούλου: «**Αἱ προκηρύξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου καὶ ἡ γνησιότης τῆς ὑπογραφῆς του**». Ἀθῆναι, 1933.
- Δημ. Μάργαρη: «**Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν**». «**Εὐτέρπη**». «**Χρυσάλλης**». (Ἀνατύψεις ἀπὸ τὸ ἡμερ. τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος).
- Σίλλερ: «**Μαρία Στούαρτ**», δράμα σὲ πέντε πράξεις, μεταφ. Θρασύβουλου Σταύρου. Ἀθῆναι 1932, 8ρχ. 50.
- Σπυρ. Θεοτόκη: «**Ἡ συμβολὴ τῆς Ἰθάκης κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος**». Ἀθῆναι, 1932.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Στὸ «**Messenger d' Athenes**» (31 Δεκ.): «**Forclure zacynhien**». «**Pourquoi les amandiers fleurissent en Janvier**». — 6 Ἰαν. «**Les Photia a Zante**». — 11 Φεβρ. «**Les legendes des mois Fevrier**». — 3 Μαρτ. «**Mars au bon coeur**» τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου. — Ἐπίσης ὁ κ. Θεόδ. Βελλιανίτης στὶς *Souvenirs Atheniennes* μιλά γιὰ τὸν Τρικούπη, τὸ Λομβάρδο καὶ τὸ Θεοτόκη. — Στὶς 29 Ἰαν. «**Le pretre Seraphin**, πολὺ ἐνδιαφέρον. Στὶς 29 Ἰαν. ἡ διάλεξη τοῦ κ. Καιροφύλα στὸν Παρυσσό: «**L'arrivee du premier roi de la Grece libre**». — Ἐπίσης «**Cephalonie a l'epoque mycienne**». — «**Le premier journaliste grec**» (Θεόδκ. Φαρμακίδης), «**un bel hommage aux Sikelianos**» τοῦ Fr. Choisy κ.τ.λ.
- Στὴν **Πρωτὰ** ἐξακολουθοῦν οἱ ἐκφυλλίδες τοῦ Βλαχογιάννη: «**Τὰ κάλαντα καὶ τὰ θεοφάνεια στὸν Ὀλυμπόν, στὴν Εὐβοία καὶ Κρήτη**». — «**Καραϊσκάκης**». — «**Ἡ δίκη του περὶ προδοσίας**». — «**Βασιλέας Καθολικός**» κ.τ.λ. Πλατεῖα ἄρθρα γιὰ τὶς διαλέξεις τοῦ Μαρινέττι ἀπὸ τὸν κ. Πράτσια.
- Στὴν «**Κυθηραϊκὴ**» (16 Ἰαν.): «**Κυθήρεια καὶ Χάριτες**, τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. — (15 Φεβρ.): «**Ἐπιφανεῖς Κυθηριοὶ**» τοῦ κ. Λ. Ζώη.
- Στὸ «**Ἐλεύθερο Βῆμα**» (πρωτοχρονιά): «**Ἡ λιτανεία καὶ οἱ τρεῖς ζωγράφοι της, Κερᾶς, Κουτούζης, Καντουνῆς**» ὡραιότατο ἄρθρο τοῦ κ. Παπαντωνίου. — Τοῦ ἴδιου: «**Ἡ τέχνη τοῦ Φουτουρισμοῦ**». — «**Ἡ ἐκθεσις τῶν Φουτουριστῶν**», «**Ἡ μάσκα ὡς τέχνη**».
- Στὴν «**Ἑστία**»: «**Παρίπεται ἐφημερίδος**», «**Τὸ βουλευτήριον τοῦ 1832**», «**Μιά περίεργος ὑποψηφιότης**», «**Ἐπὶ τῆς Μαδαγασκάρης**», «**Ἐπίθεσις κατὰ Συνελευσεως**», «**Ἡ καρδιὰ τοῦ φιλέλληνος Βάσιγκτων**» τοῦ κ. Γατοπούλου. «**Ὠραιότατα καὶ τὰ ἄρθρα τοῦ Ἀνανδρομάρη**: «**Τὰ λουτρά τῶν Ἀθηνῶν**», «**Σκηναὶ τοῦ λουτροῦ**», «**Αἱ ἐπισκέψεις τοῦ Ὁθωνος**» κλπ.
- Στὸ «**Νεολόγο**» (Πατρῶν): «**ἀνέκδοτα ἐγγραφα Πατρῶν**» τοῦ κ. Ζώη.
- Στὴ «**Δημοκρατία**» ἓνα νοστήριον ἄρθρο τοῦ Μυριβήλη γιὰ τὸν κ. Μαρινέττι: «**Ἐνας τραγικὸς φασαρίας**». Ἐπίσης «**Ὁ παράδεισος τῆς Ἀμαρτίας**» «**Οἱ κάληδες**» λεσβιακὰ διηγῆματα. — Ὠραῖες φιλολογικὲς καὶ κριτικὲς ἐκφυλλίδες. — Στὶς 5 Μαρτ. ἄρχισε ἡ ἱστορικὴ μελέτη τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου. «**Τὸ ρεμπέλι τῶν ποπολάρων**—ἡ πρώτη κοινωνικὴ ἐπανάστασις ποῦ γίνετο στὴν Ἑλλάδα.
- Στὴν «**Ἑσπερίαν**» (1 Φεβρ.): «**Ἐντυπώσεις, σκέψεις γιὰ τὴν φουτουριστικὴν ἐκθεσιν**» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. — Ἐπίσης περιγραφὴ τοῦ φουτουριστι-

κοῦ γέφυματος πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Μαρινέττι καὶ ἡ πρόποση τοῦ κ. Σ. Μινώτου ἐκ μέρους τῆς Ἰονίου Ἀνθολογίας.

— Στὴ «*Ζάκυνθος*» (Σικάγου) (Ἰαν.) Πολὺ ἐνδιαφέρον σὲ πληροφορίες γὰρ τὰ κάλαντα, τὶς σερινάτες κτλ. τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Σπ. Σαφροῖδη. «Ἀναυνήσεις ἀπὸ τὴν πατρίδα».

— Στὴν «*Ἀνατολὴ*» (Ζακύνθου) ἐν ὥραιο ἄρθρο τοῦ κ. Γούναρη : «Ἡ εἰρήνη καὶ τὸ σχολεῖο». Διαβάζομε ἐπίσης πὼς θὰ ἐκδοθῇ σὲ ἰδιαίτερο τεῦχος ἡ ἐπιθεώρηση «*Ζακυνθινιά*» τοῦ ἴδιου καὶ τοῦ κ. Ζώντου, ποὺ παίχτηκε τσουρουτεμένη στὸ θέατρο στὴ Ζάκυνθο.

— Ἡ «*Ἀνατολὴ*» καὶ «*Ἑπτανησιακὴ Ἠχὴ*» συγχωνεύθηκαν σὲ μιὰ καθημερινὴν ἐφημερίδα στὴν «Πρόοδο».—Μακάρι νὰ σταθεῖ γιατί κι' οἱ δυὸ διευθυντές της εἶναι ἐπαγγελματίες δημοσιογράφοι προοδευτικοὶ καὶ μ' ἀγάπη στὰ γράμματα καὶ στὸν τόπο.

— Στὴν «*Ἐφημερίδα τῶν Ἰθακησίων*» ἐξακολουθοῦν τὰ ἐπτανησιακὰ σεμειώματα τοῦ κ. Μαράτου.

— Στὴν «*Κραυγὴ*» (Μεσολογγίου) ἐν ὥραιο πεζογράφημα : «Τὸ ἐρεῖπιο».

— Στους «*Παξοὺς*» ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ ἐπισκόπου Ἀμικλων Ἰωακ. Μεστορά (1692—1774).

— Στὸν «*Παραρηγητὴ*» (Χανίων) δημοσιεύεται ἡ «θυσία τοῦ Ἀβραάμ».

— Στ' «*Ἀθηναϊκὰ Νέα*» δημοσιεύτηκε σὲ συνέχειες ἡ ὥραία βιογραφία τῆς πρώτης Ἑλληνίδας ζωγράφου Ἑλένης Ἀλταμούρα ἀπὸ τὴν ἀκούραστη λογία κ. Ἀθηνᾶ Ταρσούλη. Μετάφραση τῆς βιογραφίας δημοσιεύτηκε καὶ στὸ

— Τὸ περιοδικὸ «*Κύκλος*» ἀφιέρωσε ἓνα τεῦχος στὸν ποιητὴ Καβάφη : «*Messenger*».

Στὸ τεῦχος (5—6) ὥραιότατη μετάφραση τοῦ 1, 2, 3 κάντου τῆς Κόλασης τοῦ Δάντη ἀπὸ τὸν Κατσαντζάκη.

— Στὴν «*Ἐλευθερία*» (Κερκύρας) : «Ταξιδεύοντες στὴν Ἑλλάδα.— Ζάκυνθος» τοῦ Κ. Δαφνῆ.

— Στὶς «*Μοῦσες*» (Ζακύνθου) ὁ κ. Α. Ζῶης ἀναγγέλει τὴν προσεχῆ ἐκδοση στὴν Ἀμερικὴ περιληπτικῆς ἱστορίας τοῦ τῆς νήσου Ζακύνθου.

— Ὡραιοτάτο τὸ Χριστουγεννιάτικο τῆς «*Νέας Ἑστίας*». Διαβάζομε ἐν ἄρθρο τοῦ κ. Κσιροφύλα : «Τὰ βάσανα τῶν Ἑβραίων» καὶ τοῦ κ. Δημ. Μάργαρη : «Παλῆὰ Χριστουγεννιάτικη φιλολογία».—Τοῦ κ. Ζῶη : «Ἡ ἀμνηστεία ἐπὶ Βενετοκρατίας». Ἀπὸ τὴν πρωτοχρονιά ἡ «*Νέα Ἑστία*» βγαίνει μὲ νέα Διεύθυνση, τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ τοῦ κ. Πέτρου Χάρη. Ἀπ' αὐτὸ ἀρχισε τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Ξενοπούλου ἡ «*Ἀνέξα*» ποὺ παίχτηκε τὸ καλοκαίρι. Στὶς 15 Ἰαν. ἡ διάλεξις τοῦ κ. Ἀνδρεάδη. «Ὁ Ὀθων καὶ ἡ Ἀμαλία εἰς τὸ Βάμβερν».—Σὲ παράρτημα δίνει ἡ «*Ν. Ἑστία*» τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλ. λογοτεχνίας τοῦ κ. Ἀ. Καμπάνη.

— Στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ «*Δελτίου λαογραφίας*» : 31—*Παραμῦθια ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο*—τὸ πρῶτο μέρος τῆς ὀγκώδους λαογραφικῆς συλλογῆς—περὶ τῆς 1000 σελίδας—τῆς κ. Μαριέτας Μινώτου, ποὺ περιέχει δημοτικὰ τραγούδια, παραμῦθια, θρύλους καὶ παραδόσεις, ἔθιμα τοῦ νησιοῦ αἰνίγματα λαϊκά, τοπωνυμίες κτλ.—ἀπ' τὶς ὥραιότερες λαογραφικὰς συλλογὰς ποὺ ἔχουν φανεῖ ποτέ.

Ζητοῦνται ἀντιπρόσωποι τῆς «*Ἰονίου Ἀνθολογίας*» σ' ὅλα τὰ μέρη μὲ πολὺ συμφέροντες ὄρους.

Ἡ «Ἀνθολογία» δὲ στέλνεται δωρεὰν σὲ κανένα.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικά της

Λίρας 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1932) » 7.841.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Ὑποκαταστήματα καὶ πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ :
Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαγαζίκ
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὄρους. Λέγεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

ΙΑΚΩΒΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Κεφάλαια ὀλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

**ΘΑ ΕΧΕΤΕ
ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

**... ΜΕ ΤΟ ΚΟΔΑΚ
ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ**

“Όταν ή μηχανή σας έχει

ΚΟΔΑΚ ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Μπορείτε να είσθε βέβαιοι ότι θα σās απο-
δώση τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα, καὶ μάλιστα
ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι σκοτεινός, συνεφώδης, χειμω-
νιάτικος.

Βάλτε στὴ μηχανή σας

ΚΟΔΑΚ ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Τὰ Φωτογραφικὰ Καταστήματα διαθέτουν ὅλα
τὰ μεγέθη τῶν φίλμ

ΚΟΔΑΚ - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ: Α. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ, ΣΟΛΩΝΟΣ 161